Lumparlands kommun
Kommunstyrelsen

Sammanträdesprotokoll

Sammanträdesdatum	Nr	Paragrafer
15.6.2022	5	65-76

Plats och tid	Kommunkansliet i Klemetsby, Lumparland. Onsdag 15.6.2022 kl. 19.11–20.31.
Beslutande	Eriksson Pia, ordförande Mörn Tomas, vice ordförande Alm-Ellingsworth Göta Jansson Eva Malén Johan Rosbäck Mikael
Frånvarande	
Övriga deltagande	Jansryd Mattias, kommundirektör, föredragande och sekreterare Williams Robert, kommunfullmäktiges ordförande
Underskrifter	Pia Eriksson — Mattias Jansryd Ordförande — Sekreterare
Protokolljustering **Plats och tid** **Underskrifter**	Lumparland 15.6.2022 Göta Alm-Ellingsworth — Tomas Mörn
Protokollet framlagt till påseende **Plats och tid** **Intygar**	Kommunkansliet i Lumparland 17.6.2022
Utdragets riktighet bestyrker **Plats och tid** **Underskrift**	Lumparland / 20

För närmare information om besluten i detta protokoll, kontakta kommundirektör Mattias Jansryd per telefon +358 18 359 025 eller +358 40 1763 314 eller e-post mattias.jansryd@lumparland.ax.

Lumparlands kommun
Kommunstyrelsen

Sammanträdeskallelse
Utfärdad 8.6.2022

Plats: **Kommunkansliet i Klemetsby, Lumparland**
Tid: **Onsdag 15.6.2022 kl. 19.00**

ÄRENDEN

65 § Sammanträdets konstituerande ... 1
66 § Anmälningsärenden ... 2
67 § Försäljning av ett outbrutet område från fastigheten Solhem 6:19 i Lumparby (Dnr: 153/2022) (elektroniskt beslutsförfarande) ... 3
68 § Försäljning av ett outbrutet skogsområde från fastigheten Solhem I 6:25 i Lumparby (Dnr: 156/2022) (elektroniskt beslutsförfarande) ... 4
69 § Kommunfullmäktiges beslut 1.6.2022 ... 5
70 § Revisionsrapport 2021 (Dnr: 164/2022) ... 6
71 § Lagförslag om förtidsröstning för väljare utanför Åland (Dnr: 140/2022) ... 8
72 § Gåva från dödsboet efter Börje Danell (Dnr: 85/2022) ... 10
73 § Vandrings- och terrängcykelled (Dnr: 165/2022) ... 14
74 § Personalfest 2022 (Dnr: 166/2022) ... 15
75 § Budgetdirektiv 2023 (Dnr: 167/2022) ... 16
76 § Sammanträdets avslutande ... 17

65 § Sammanträdets konstituerande

Laglighet och beslutförhet
Konstaterades att kommunstyrelsen sammanträder i beslutfört antal på lagenlig kallelse.

Protokolljustering
Till protokolljusterare utsågs Göta Alm-Ellingsworth och Tomas Mörn.

Protokolljustering sker direkt efter sammanträdets avslutande.

Godkännande av föredragningslistan
Föredragningslistan godkändes enhälligt oförändrad.

_____

66 § Anmälningsärenden

Ks § 66/15.6.2022

1. Av kommundirektören fattade beslut:
   11 § Uppsägning av tillfälligt arbetsavtal.
2. Kallelse till Oasens förbundsfullmäktigemöte 17.6.2022.
3. Beslut om ersättning för arbetsgivarens kostnader för företagshälsovård för 2021, FPA.
4. Kallelse till förbundsstämma, KST 10.6.2022.
5. Kallelse till förbundsstämma, MISE 15.6.2022.
6. Inköp av IT-system inom barnomsorgen på södra Åland.

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen beslutar anteckna de ovan nämnda ärendena till kännedom.

Beslut
Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

67 § Försäljning av ett outbrutet område från fastigheten Solhem 6:19 i Lumparby (Dnr: 153/2022) (elektroniskt beslutsförfarande)

Ks § 67/26.5.2022

Det finns en del av fastigheten Solhem (438-403-6-19) i Lumparby om ca 2 600 m^2 där kommunen varit i diskussion med rågrannar om en eventuell försäljning. Fastigheten Solhem är en del av gåvan från Börje Danells dödsbo. Ena rågrannen har erbjudit 1 euro/m^2 medan den andra har erbjudit 5 euro/m^2 eller totalt 13 000 euro.

Med tanke på områdets placering görs bedömningen att kommunen erhåller ett högre kvadratmeterpris för området ifall det säljs separat framom en försäljning tillsammans med övriga delar av skiftet. Ett förslag till köpebrev har därför tagits fram, enligt bilaga:

- Bilaga A - Ks § 67

Försäljningen behöver godkännas av kommunfullmäktige i enlighet med förvaltningsstadgan.

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen beslutar föreslå fullmäktige att godkänna försäljningen av ett outbrutet område från fastigheten Solhem 6:19 i Lumparby för 13 000 euro i enlighet med förslag till köpebrev enligt Bilaga A - Ks § 67.

Beslut
Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

Ärendet avgjordes genom ett elektroniskt beslutsförfarande, enligt bilaga:

- Bilaga B – Ks § 67

_____

68 § Försäljning av ett outbrutet skogsområde från fastigheten Solhem I 6:25 i Lumparby (Dnr: 156/2022) (elektroniskt beslutsförfarande)

Ks § 68/1.6.2022

Ett ca 0,8 ha stort outbrutet skogsområde från fastigheten Solhem I 6:25 (438-403-6-25) i Lumparby har genom anbudsförfarande varit ute för försäljning fram till 19.5.2022. Fastigheten Solhem I är en del av gåvan från Börje Danells dödsbo. Tre anbud inkom men det blev ingen efterföljande budgivning. Det högsta anbudet är på 7 000 euro, vilket får anses som ett acceptabelt anbud då det handlar om ett skogsområde. Ett förslag till köpebrev har tagits fram, enligt bilaga:

- Bilaga A - Ks § 68

Försäljningen behöver godkännas av kommunfullmäktige i enlighet med förvaltningsstadgan.

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen beslutar föreslå fullmäktige att godkänna försäljningen av ett outbrutet skogsområde från fastigheten Solhem I 6:25 i Lumparby för 7 000 euro i enlighet med förslag till köpebrev enligt Bilaga A - Ks § 68.

Beslut
Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

Ärendet avgjordes genom ett elektroniskt beslutsförfarande, enligt bilaga:

- Bilaga B – Ks § 68

_____

69 § Kommunfullmäktiges beslut 1.6.2022

Ks § 69/15.6.2022

Enligt 44 § i förvaltningsstadgan ska kommunstyrelsen granska lagligheten av de beslut som fattats av kommunfullmäktige samt tillse att de verkställs.

Följande ärenden behandlades vid kommunfullmäktiges sammanträde 1.6.2022:

21 § Plan för att stöda den äldre befolkningen
22 § Bokslut 2021
23 § Fastställande av kommunal serviceboendeavgift vid uthyrning av ESB-plats till annan kommun
24 § Beredskapsplan
25 § Servicenivå inom räddningsväsendet
26 § Försäljning av ett outbrutet område från fastigheten Solhem 6:19 i Lumparby
27 § Försäljning av ett outbrutet skogsområde från fastigheten Solhem I 6:25 i Lumparby

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen konstaterar att kommunfullmäktiges beslut är lagliga och att de kan verkställas eller redan har verkställts.

Beslut
Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

70 § Revisionsrapport 2021 (Dnr: 164/2022)

Ks § 70/15.6.2022

Revisorerna utförde 19.5.2022 slutrevision för räkenskapsåret 2021 och har inkommit med en revisionsrapport, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 70

Inga väsentliga fel eller brister konstaterades under revisionen och det har inte konstaterats sådana faktorer som skulle ifrågasätta bokslutets riktighet.

Följande iakttagelser lyfts fram i rapporten:

- Verksamhetsberättelsen kompletterades efter kommunstyrelsens behandling med en notering om eventuella rättegångar eller tvister per 31.12.2021.

- Kommunstyrelsens behandling av räkenskapsperiodens resultat föreslås flyttas som text till en del av verksamhetsberättelsen.

- Under bedömningen av hur den interna tillsynen är ordnad kunde framgå eventuella uppdagande av brister eller missförhållanden (eller konstaterande att det inte förekommit under året), dvs ett konkret ställningstagande.

- Rekommenderas att investeringar presenteras på bruttonivå, utgifter och inkomster per projekt separat för att lättare avstämma dem mot finansieringskalkylen samt noten om bestående aktiva.

- En summa på 1 125 euro hade i resultaträkningen på sida 64 i bokslutet bytt plats mellan *understöd och bidrag* och *övriga verksamhetsintäkter*. Detta korrigerades dock innan kommunfullmäktiges behandling av bokslutet.

- Enligt budgetutfallet har man under finansieringsdelen på sida 60 en ökning av långfristiga lån som inte budgeterats. Här kan nämnas att det för året fanns 40 000 euro budgeterat för ökning av långfristiga lån men att de återstående 18 335 euro inte budgeterats för. Det sistnämnda beloppet har uppkommit genom fakturering av anslutningsavgifter som bokförs som långfristiga lån eftersom de är återbäringsbara. Vad gäller de 40 000 euro som inte ser ut att vara budgeterat för är det en felskrivning i tabellen, vilket bör rättas i efterhand i enlighet med 46 § i förvaltningslagen. Beträffande anslutningsavgifterna behöver förvaltningen se över inför budget 2023 hur detta på bästa sätt ska lösas eftersom finansieringsdelen till den del den rör ökning av långfristiga lån enligt budgetbeslutet är bindande gentemot kommunfullmäktige.

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen beslutar rätta skrivfelet i bokslutet för 2021 i Finansieringsdelens utfall beträffande ökning av långfristiga lån på sida 60.

Kommunstyrelsen beslutar att följande bokslut utvecklas i enlighet med de av revisorerna gjorda iakttagelserna under revisionen 2021.

Kommunstyrelsen beslutar delge kommunfullmäktige revisionsrapporten enligt Bilaga A – Ks § 70 samt detta beslut i form av ett anmälningsärende.

Beslut
Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

71 § Lagförslag om förtidsröstning för väljare utanför Åland (Dnr: 140/2022)

Ks § 71/15.6.2022

Ålands lanskapsregering har tagit fram ett lagförslag om förtidsröstning för väljare utanför Åland och ger Lumparlands kommun möjlighet att lämna synpunkter på lagförslaget. Eventuella synpunkter ska vara landskapsregeringen tillhanda senast 12.8.2022. Lagförslag, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 71

Landskapsregeringen föreslår en ändring av vallagen för Åland med avseende på bestämmelserna om förtidsröstning utanför Åland. Enligt förslaget ska det inte anordnas någon förtidsröstning via internet i lagtings- och kommunalvalet. Samtidigt föreslås att förfarandet vid förtidsröstningen per brev förenklas genom att distributionen av brevröstningshandlingar centraliseras hos landskapsregeringen, i stället för att som hittills skötas av de kommunala centralvalnämnderna.

Utöver att förtidsröstningen per brev förenklas införs genom förslaget en möjlighet att förtidsrösta vid ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland. Enligt förslaget ska den möjligheten gälla förtidsröstning i både lagtings- och kommunalvalet. Den ska heller inte vara begränsad till väljare som är bosatta utanför Åland, utan gälla alla som av någon anledning vistas utanför Åland. Avsikten är att förtidsröstning ska anordnas på platser där det finns ett större antal åländska väljare. Vid valet 2023 är intentionen att allmänna förtidsröstningsställen ska finnas i Helsingfors, Stockholm, Oslo, Köpenhamn och Bryssel.

Slutligen föreslås också att möjligheten att ordna förtidsröstning via internet vid kommunala folkomröstningar stryks ur landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar.

Den ändrade lagstiftningen föreslås bli tillämpad från och med lagtings-och kommunalvalet 2023.

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen beslutar att som utlåtande till landskapsregeringen över lagförslag om förtidsröstning för väljare utanför Åland avge följande:

1. Kommunen tillstyrker förslaget om att överge möjligheten till röstning via internet eftersom nyttan av röstning via internet inte i nuläget verkar överväga riskerna. Här kan nämnas att Lumparlands kommun var skeptisk till att internetröstning föreslogs till lagtings- och kommunalvalet 2019.

2. Kommunen tillstyrker att förtidsröstning per brev görs till landskapsregeringens ansvar då landskapsregeringen redan bär kostnaderna för den samt att det minskar på arbetsbördan för centralvalnämnden.

3. Kommunen tillstyrker förslaget om förtidsröstning på allmänna förtidsröstningsstället utanför Åland då det i viss mån underlättar för ålänningar utanför Åland att rösta i lagtings- och kommunalvalet.

Beslut
Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

72 § Gåva från dödsboet efter Börje Danell (Dnr: 85/2022)

Ks § 94/25.8.2021

Börje Danell avled 2019 och efterlevs av sin bror Olof Danell. Olof har som önskan att en del av det arv som Börje Danell efterlämnat sig ska ges som en gåva till Lumparlands kommun i syfte att ytterligare utveckla ESB Kapellhagen. Ett förslag till gåvobrev har tagits fram av dödsboet. Gåvobrev, fastighetsregisterutdrag och kartutdrag, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 94

De gåvoobjekt det rör sig om är följande fastigheter:

- Uppgård (438-404-2-39), cirka 43 ha
- Uppgård I (438-404-2-11), 8,37 ha
- Solhem (438-403-6-19), 11,75 ha
- Solhem I (438-403-6-25) 2,03 ha

Totalt utgör fastigheterna cirka 65, 15 ha.

Gåvoobjektet omfattar inte outbrutna områden som överlåtits från fastigheterna. Samtliga vattenområden och samtliga andelar i samfällda från Uppgård och Uppgård I har överlåtits till annan. Gåvoobjekten omfattar på dem befintligt lösöre.

Vad gäller gravationer, servitut och andra rättigheter föreligger ett uppsagt arrendekontrakt där arrendetagaren motsatt sig uppsägningen. Således finns behov av att utreda arrendeavtalets nuvarande status. Därutöver har ett antal individer jakträtt och medelst gåvobrevet samtycker kommunen till inskrivning av arrenderätten för dessa individer.

Eftersom dödsboets önskan är att eventuell avkastning från fastigheterna ska användas till förmån för de boende på ESB Kapellhagen finns i gåvobrevet villkor att gåvoobjekteten, deras avkastning och de som träder i stället för dessa används till förmån för de boende på ESB Kapellhagen i enlighet med i gåvobrevet bilagd förteckning över önskvärda åtgärder på serviceboendet.

Vad gäller eventuellt användningsområde för fastigheterna kan konstateras att bara själva administrationen av fastigheterna vore förenat med en del kostnader. Det vore således klart enklast att ge ett försäljningsuppdrag till någon mäklare med målsättning att avyttra samtliga fastigheter för att sedan kunna använda inkomna medel till att börja utföra de åtgärder som finns med i gåvobrevets bilagda förteckning.

Det skulle också vara möjligt att arrendera ut eventuell produktiv mark eller att eventuellt byta marken mot någon annan mark som kommunen skulle ha mer nytta av, men i så fall krävs antagligen betydligt mer arbete.

Efter att kommunfullmäktige godkänt gåvobrevet finns skäl för kommunstyrelsen att besluta om eventuella åtgärder med anledning av de nyförvärvade områdena och utifrån kommunfullmäktiges önskan.

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsens beslutar föreslå fullmäktige att godkänna gåvobrevet i enlighet med Bilaga A – Ks § 94 samt be fullmäktige om vägkost vad gäller fastigheternas framtid. Kommunstyrelsen befullmäktigar kommundirektören att slutligen utforma och underteckna gåvobrevet.

Beslut
Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

Kf § 23/29.9.2021

Beslut
Kommunstyrelsens förslag godkändes enhälligt. Kommunstyrelsen gavs i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp i syfte att inventera fastigheterna, arrendera ut åkrarna och sälja de fastigheter eller delar av fastigheter som kan användas för bebyggelse.

_____

Ks § 142/27.10.2021

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen beslutar tillsätta en arbetsgrupp i syfte att inventera fastigheterna, arrendera ut åkrarna och sälja de fastigheter eller delar av fastigheter som kan användas för bebyggelse.

Beslut
Kommunstyrelsen beslöt enhälligt bordlägga ärendet.

_____

Ks § 153/24.11.2021

Beslut
Kommunstyrelsen beslöt enhälligt tillsätta en arbetsgrupp i syfte att inventera fastigheterna, arrendera ut åkrarna och sälja de fastigheter eller delar av fastigheter som kan användas för bebyggelse med följande medlemmar:

- Ronald Nordberg
- Magnus Sjöwall
- Kommundirektören, sekreterare

Arbetsgruppen ges rätt att anlita behövliga sakkunniga för att utföra sitt uppdrag.

_____

Ks § 28/2.3.2022

I gåvan från Börje Danells dödsbo ingår 11–13 hektar åkermark eller sådan mark som skulle kunna vara av produktiv karaktär. Den av kommunstyrelsen tillsatta arbetsgruppen har valt att först fokusera på vad som ska göras med åkermarken. Arbetsgruppen kommer sedan, efter att den frågan är avgjord, se vad som vore bäst att göra med de resterande markområdena.

Arbetsgruppen har tagit fram en sammanställning av samtliga fastigheter, enligt bilaga:

- Bilaga B – Ks § 28

Vad beträffar åkermarken kan den antingen säljas eller arrenderas ut. Utarrendering uppskattas grovt kunna ge ungefär 150–200 euro per år och hektar (baserat på tidigare arrendeavtal). Vid en försäljning uppskattas priset ligga på mellan 10 000–15 000 euro per hektar.

Aktuell åkermark för utarrendering eller försäljning samt del av en fastighet med skogsbestånd för försäljning (cirka nio hektar), enligt bilaga:

- Bilaga C – Ks § 28

Arbetsgruppen har inte direkt tagit ställning till om marken enligt Bilaga C – Ks § 28 ska säljas eller arrenderas ut, utan lämnar den frågan till kommunstyrelsen och fullmäktige för avgörande.

Med tanke på att utarrendering av marken beräknas ge en ganska mager inkomst per år gör dock kommunens förvaltning bedömningen att det lämpligaste vore att sälja marken.

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen beslutar föreslå fullmäktige att delarna av fastigheterna Uppgård, Uppgård 1, Solhem och Solhem 1 enligt Bilaga B – Ks § 28 läggs ut för försäljning genom att begära anbud med eventuell efterföljande budgivning. Kommunstyrelsen befullmäktigas att godkänna försäljningen av de berörda områdena.

Beslut
Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

Kf § 16/16.3.2022

Beslut
Kommunfullmäktige beslöt enhälligt att delarna av fastigheterna Uppgård (exklusive A1 i Bilaga A – Ks § 28), Uppgård 1, Solhem och Solhem 1 som är åkermark enligt Bilaga B – Ks 28 bjuds ut för utarrendering. Delen av Solhem som inte är åkermark (Solhem A och Solhem B i Bilaga A – Ks § 28) och Solhem 1 i Skag bjuds ut för försäljning.

Kommunstyrelsen befullmäktigades att godkänna utarrenderingen av de berörda områdena.

_____

Ks § 72/15.6.2022

Kommunen har beslutat att anta anbud för utarrendering av all tillgänglig åkermark som ingick i gåvan samt sålt del av Solhem och Solhem I. Del av Solhem på vilken det finns uppfört ett egnahemshus förväntas läggas ut för försäljning under sommaren. Det finns ännu några fastigheter med varierad skogsmark och impediment som kommunen inte tagit något beslut om. Förvaltningen har dock ställt en fråga om marken till landskapet om eventuell försäljning men ännu inte erhållit något svar. Om landskapet inte har intresse av fastigheterna är nästa steg att sätta sig ned med en sakkunnig och komma fram till hur man bäst går vidare.

Det arbete som arbetsgruppens medlemmar har gjort i ärendet har varit till stor hjälp för den efterföljande processen. Det finns nu anledning att konstatera arbetsgruppens arbete slutfört.

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen beslutar att arbetsgruppen som tillsattes i syfte att inventera fastigheterna som kommunen fick i gåva från Börje Danells dödsbo har slutfört sitt uppdrag.

Kommunstyrelsen riktar ett stort tack till Ronald Nordberg och Magnus Sjöwall för det gedigna arbete de gjort inom ramen för arbetsgruppens uppdrag.

Beslut
Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

73 § Vandrings- och terrängcykelled (Dnr: 165/2022)

Ks § 73/15.6.2022

LUIA r.f. åtog sig att röja upp och anlägga nya spänger längs med vandrings- och terrängcykelleden i Skag. Föreningen har nu har låtit meddela att ta de anlagt nya spänger samt röjt upp så att leden är farbar. Det finns därtill märken längs med leden så att alla som går eller cyklar var leden går.

Det finns för kommunen anledning att ta beslut om skyltning av leden. Det vore därtill lämpligt att ta beslut ifall kommunen ska förlänga leden så att den eventuellt blir en ringled runt Lumparland.

Landskapets fastighetsverk och Visit Åland har tagit fram ett koncept för vandringstigar- och leder på Åland. Koncept, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 74

Konceptet kan nog anses vara lite väl omfattande för en led med nuvarande sträckning. Konceptet skulle dock vara mycket lämpligt ifall kommunen förlänger leden. För nuvarande led skulle det räcka med några enklare skyltar utan karta vid avfarten vid Lumpovägen, i Lumparsund samt där leden börjar och slutar.

I syfte att förlänga leden kunde kommunen tillsätta en arbetsgrupp för att arbeta med frågan.

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen beslutar uppdra åt kultur- och fritidsförvaltningen att ta fram fyra skyltar för att märka ut vandrings- och terrängcykelleden som går mellan Lumparby och Skag.

Kommunstyrelsen beslutar vidare att tillsätta en arbetsgrupp i syfte att förlänga leden till en ringled runt Lumparland.

Beslut
Kommunstyrelsen beslöt enhälligt att uppdra åt kultur- och fritidsförvaltningen att ta fram fyra skyltar för att märka ut vandrings- och terrängcykelleden som går mellan Lumparby och Skag. Tekniska nämnden ansvarar sedan för att sätta upp skyltarna.

Kommunstyrelsen beslöt vidare att i augusti tillsätta en arbetsgrupp i syfte att förlänga leden till en ringled runt Lumparland.

_____

74 § Personalfest 2022 (Dnr: 166/2022)

Ks § 74/15.6.2022

För 2022 finns 1 100 euro budgeterat för en tillställning för kommunens anställda. Enligt 45 § c punkten under Information och kommunikation i förvaltningsstadgan beslutar kommunstyrelsen om festarrangemang.

För att ordna festen finns skäl att tillsätta en festkommitté. Kommunstyrelsen bör därutöver sätta ramarna och befogenheterna för kommittén som sedan verkställer festarrangemanget.

Enligt 77 § i förvaltningsstadgan verkar kommittén tills uppdraget är slutfört om inte kommunstyrelsen beslutar om en viss mandattid.

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen beslutar tillsätta en festkommitté för anordnandet av en personalfest för 2022 samt utse ordförande och vice ordförande för kommittén. Kommittén utser inom sig en sekreterare. Kommitténs uppdrag ska anses som avslutat efter festens förverkligande och kommittén inkommit med en redovisning av kostnaderna för festen.

Kommunstyrelsen beslutar vidare att festkommittén ges rätt att göra inköp inom en budget på 1 100 euro, besluta om datum, lokal och traktering samt besluta om övriga behövliga åtgärder för anordnandet av festen. Alkoholhaltiga drycker får inköpas med kommitténs budgetmedel, dock inte drycker med en alkoholhalt överstigande 20 %.

Beslut
Kommunstyrelsen beslöt enhälligt tillsätta en festkommitté för anordnandet av en personalfest för 2022 samt utse ordförande och vice ordförande för kommittén med följande medlemmar:

- Kommundirektör Mattias Jansryd, ordförande
- Ekonomichef Åsa Mattsson, vice ordförande
- Skolföreståndare Mathias Boijer

Kommittén utser inom sig en sekreterare. Kommitténs uppdrag ska anses som avslutat efter festens förverkligande och kommittén inkommit med en redovisning av kostnaderna för festen.

Kommunstyrelsen beslöt vidare att festkommittén ges rätt att göra inköp inom en budget på 1 100 euro, besluta om datum, lokal och traktering samt besluta om övriga behövliga åtgärder för anordnandet av festen. Alkoholhaltiga drycker får inköpas med kommitténs budgetmedel, dock inte drycker med en alkoholhalt överstigande 20 %.

_____

75 § Budgetdirektiv 2023 (Dnr: 167/2022)

Ks § 75/15.6.2022

Förslag till budgetdirektiv för uppgörande av 2023 års budget och ekonomiplan för 2024–2025 har tagits fram. Direktiven för budget och ekonomiplan baseras på bokslut 2021 och budget 2022 med beaktande av den ekonomiska utvecklingen samt skatteprognoser uppgjorda av Finlands kommunförbund. Någon landskapsandelsprognos har ännu inte kommit kommunerna tillhanda.

Förslag till budgetdirektiv, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 75

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen beslutar anta budgetdirektiv för 2023 enligt Bilaga A – Ks § 75.

Beslut
Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

76 § Sammanträdets avslutande

Sammanträdet avslutades kl. 20.31.

ANVISNING FÖR RÄTTELSEYRKANDE OCH BESVÄRSANVISNING

Förbud att söka ändring
Eftersom nedan nämnda beslut endast gäller beredning eller verkställighet kan enligt 112 § i kommunallagen (ÅFS 1997:73) eller 6 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019) rättelseyrkande inte framställas eller kommunalbesvär eller förvaltningsbesvär anföras över beslutet.

Paragrafer i protokollet: **65, 66, 67, 68, 69, 71, 74, 76**.

Besvär kan inte anföras över nedan nämnda beslut, eftersom ett skriftligt rättelseyrkande enligt 110 § i kommunallagen kan framställas över beslutet.

Paragrafer i protokollet: **70, 72, 73, 75**.

Anvisning för rättelseyrkande
Skriftligt rättelseyrkande får framställas av den som ett beslut avser eller den vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) samt av kommunmedlemmarna.

Myndighet hos vilken rättelse yrkas är:

Kommunstyrelsen i Lumparland
Kyrkvägen 26
AX-22 630 Lumparland

Paragrafer i protokollet: **70, 72, 73, 75**.

Yrkandet ska framställas inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. En part anses ha fått del av beslutet sju dagar efter dagen då brevet avsändes, om inte något annat påvisas. Vid elektronisk delgivning anses en part ha fått del av beslutet tre dagar efter att meddelandet sändes, om inte något annat påvisas. En kommunmedlem anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter det att ett meddelande om att beslutet finns tillgängligt på kommunens webbplats publicerades på kommunens elektroniska anslagstavla. I vardera fallen räknas inte framläggnings- eller delgivningsdagen med i besvärstiden.

Av rättelseyrkandet ska framgå yrkandet och vad det grundar sig på.

KOMMUNALBESVÄR **BESVÄRSANVISNING**

I nedan nämnda beslut kan ändring sökas skriftligt genom besvär.

Paragrafer i protokollet:

Besvärsrätt
Ändring i beslut kan sökas av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) och kommunmedlemmar. Ändring i ett beslut med anledning av rättelseyrkanden kan sökas genom kommunalbesvär endast av den som framställt rättelseyrkandet. Om beslutet har ändrats med anledning av rättelseyrkandet, kan ändring i beslutet sökas genom kommunalbesvär också av den som är part eller av en kommunmedlem.

Besvärstid
Besvärstid är 30 dagar från dagen för delfåendet av beslutet. En part anses fått del av beslutet sju dagar efter dagen då brevet avsändes, om inte något annat påvisas. Vid elektronisk delgivning anses en part ha fått del av beslutet tre dagar efter att meddelandet sändes, om inte något annat påvisas. En kommunmedlem anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter det att ett meddelande om att beslutet finns tillgängligt på kommunens webbplats publicerades på kommunens elektroniska anslagstavla.

Besvärsgrunder
Ett beslut får överklagas genom kommunalbesvär på följande grunder:
1. beslutet tillkommit i felaktig ordning,
2. den myndighet som fattat beslutet har överskridit sina befogenheter eller
3. beslutet annars strider mot lag.

Besvärsskrift
I besvärsskriften ska uppges:
- ändringssökandens namn, kontaktuppgifter och postadress,
- det beslut i vilket ändring söks (det överklagade beslutet)
- till vilka delar ändring söks i beslutet och vilka ändringar som yrkas (yrkandena)
- grunderna för yrkandena,
- vad besvärsrätten grundar sig på om det överklagade beslutet inte avser ändringssökanden själv.

Om talan förs av ändringssökandens lagliga företrädare eller ombud, ska också dennes kontaktuppgifter uppges. Medan besvären är anhängiga ska förvaltningsdomstolen utan dröjsmål underrättas om ändringar i kontaktuppgifterna.

Till besvären ska följande fogas:
1. det överklagade beslutet med besvärsanvisning,
2. utredning om när ändringssökanden har fått del av beslutet, eller annan utredning om när besvärstiden börjat löpa,

3. de handlingar som ändringssökanden åberopar som stöd för sina yrkanden, om dessa inte redan tidigare har lämnats till myndigheten.

Besvärsmyndighet
Ålands förvaltningsdomstol
PB 31, Torggatan 16
AX-22 101 Mariehamn
E-post: aland.fd@om.fi

Inlämnande av besvärshandlingarna
Besvären ska lämnas in till besvärsmyndigheten senast under besvärstidens sista dag innan besvärsmyndigheten stänger.

Avgift
Enligt lagen om domstolsavgifter (FFS 1455/2015) är rättegångsavgiften i förvaltningsdomstolen 260 euro. Rättegångsavgift tas ut också då förvaltningsdomstolen avvisar besvär utan prövning samt då besvär återtas. Avgift tas inte ut om ändringssökanden har framgång i ärendet.

FÖRVALTNINGSBESVÄR **BESVÄRSANVISNING**

I nedan nämnda beslut kan ändring sökas skriftligt genom besvär.

Paragrafer i protokollet:

Besvärsrätt
Besvär får anföras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) samt av den som har besvärsrätt enligt särskilda bestämmelser i lag. En myndighet får även anföra besvär över beslutet om överklagandet är behövligt med anledning av det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka.

Besvärstid
Besvärstid 30 dagar från delfåendet av beslutet. En part anses fått del av beslutet sju dagar efter dagen då brevet avsändes, om inte något annat påvisas. Vid elektronisk delgivning anses en part ha fått del av beslutet tre dagar efter att meddelandet sändes, om inte något annat påvisas. Beslutet anses dock ha kommit till en myndighets kännedom på ankomstdagen.

Besvärsskrift
I besvärsskriften ska uppges:
- ändringssökandens namn, kontaktuppgifter och postadress,
- det beslut i vilket ändring söks (det överklagade beslutet)
- till vilka delar ändring söks i beslutet och vilka ändringar som yrkas (yrkandena)
- grunderna för yrkandena,
- vad besvärsrätten grundar sig på om det överklagade beslutet inte avser ändringssökanden själv.

Om talan förs av ändringssökandens lagliga företrädare eller ombud, ska också dennes kontaktuppgifter uppges. Medan besvären är anhängiga ska förvaltningsdomstolen utan dröjsmål underrättas om ändringar i kontaktuppgifterna.

Till besvären ska följande fogas:
1. det överklagade beslutet med besvärsanvisning,
2. utredning om när ändringssökanden har fått del av beslutet, eller annan utredning om när besvärstiden börjat löpa,
3. de handlingar som ändringssökanden åberopar som stöd för sina yrkanden, om dessa inte redan tidigare har lämnats till myndigheten.

Besvärsmyndighet
Ålands förvaltningsdomstol
PB 31, Torggatan 16
AX-22 101 Mariehamn
E-post: aland.fd@om.fi

Inlämnande av besvärshandlingarna
Besvärshandlingarna ska inlämnas till besvärsmyndigheten före besvärstidens utgång. Besvärshandlingarna kan även sändas med post eller genom bud, men i så fall på avsändarens eget ansvar. Handlingarna ska lämnas till posten i så god tid att de kommer fram innan besvärstiden går ut.

Avgift
Enligt lagen om domstolsavgifter (FFS 1455/2015) är rättegångsavgiften i förvaltningsdomstolen 260 euro. Rättegångsavgift tas ut också då förvaltningsdomstolen avvisar besvär utan prövning samt då besvär återtas. Avgift tas inte ut om ändringssökanden har framgång i ärendet.

KÖPEBREV

Säljare : Lumparlands kommun
Köpare:

KÖPEBREV

rörande överlåtelse av fast egendom

Säljare: Lumparlands kommun, Fo 0205038-6
Kyrkvägen 26
22630 LUMPARLAND

Köpare: ½ _____

½ ___

Objekt:

Ett ca 2600 m^2 stort outbrutet område från fastigheten Solhem 6:19 i Lumparby by i Lumparlands kommun.
Områdets ungefärliga läge visas på kartbilagan.
Objektet är avsett för fritidsändamål och är beläget på glesbebyggt oplanerat område.
Fastighetsbeteckning: 438-403-6-19.

Köpesumma: 13.000 (trettontusen euro)

Avtalsvillkor:

1. Köpet ingås under förutsättning att kommunfullmäktige ger sitt godkännande till försäljningen.
2. Köpesumman erläggs senast 7 dagar efter att kommunfullmäktiges beslut vunnit laga kraft.
3. Äganderätten och besittningsrätten övergår på köparna då kommunfullmäktiges beslut vunnit laga kraft och köpesumman är till fullo betald.
4. Vid försenad betalning skall ränta räknas enligt gällande lagstiftning.
5. Området överlåts fritt från gravationer.
6. Köparna betalar kostnaderna för köpebrev, köpvittnets arvode, lagfart, lantmäteriförrättning och överlåtelseskatt.
7. Köparna har informerats om skyldigheten att, senast inom sex (6) månader, räknat från datumet för detta köpebrevs undertecknande, ansöka om lagfart för köpeobjektet. Vidare har köparna informerats om att överlåtelseskatt skall betalas senast i samband med att lagfart söks. Försenad eller underlåten ansökan om lagfart/betalning av överlåtelseskatt leder till förhöjd överlåtelseskatt.
8. Säljaren överlämnar all dokumentation han har gällande köpeobjektet.

9. Köparna intygar att de givits tillfälle att noggrant besikta överlåtelseobjektet och tagit del av lagfartsbevis, gravationsbevis, fastighetsregisterutdrag för fastigheten och intygar att de övertar köpeobjektet i befintligt skick.
10. Säljaren svarar för skatter och avgifter av allmän natur tills dagen för äganderättens övergång, därefter ansvarar köparna för dess kostnader.
11. Eventuell fastighetsskatt för 2022 erläggs av säljaren.
12. Säljaren förklarar sig vara medveten om beskattningsreglerna för överlåtelsevinst och skyldigheten att lämna in deklaration för försäljningen.
13. Lösöre ingår inte i denna överlåtelse.

Detta köpebrev har gjorts i tre (3) likalydande exemplar, ett för säljaren, ett för köparna och ett för det offentliga köpvittnet.

Mariehamn den ?? maj 2022

…….
Mattias Jansryd för Lumparlands kommun

…… ……

I egenskap av offentligt köpvittne intygar jag att Mattias Jansryd för Lumparlands kommun såsom överlåtare samt såsom förvärvare har undertecknat denna överlåtelsehandling och att de varit samtidigt närvarande då överlåtelsen bestyrkts. Jag har kontrollerat undertecknarnas identitet och konstaterat att överlåtelsehandlingen har uppgjorts i den form som anges i 2 kap 1 § Jordabalken.

Mariehamn den ?? maj 2022

Bo-Erik Segerström
Av Egentliga Finlands lantmäteribyrå förordnat offentligt köpvittne.
Köpvittnesbeteckning 402702/186.

3 PARTNERS
Dina mäklare på Åland

Bilaga till köpebrev

Mattias Jansryd för Lumparlands kommun.

Registerenhet 438-403-6-19 Solhem

Fastighetsbeteckning:	438-403-6-19
Namn:	Solhem
Typ av registerenhet:	Lägenhet
Kommun:	Lumparland (438)
Antal skiften:	3

Utskriven från fastighetsdatasystemet 7.4.2022.

Uppgifterna i fastighetsregistret kan vara bristfälliga och inexakta. Förrättningshandlingarna och terrängen visar den exakta omfattning av registerenhetens område. Registerdata se närmare www.lantmateriverket.fi/registeruppgifter.

6686396

6681296

121669

Koordinatsystem: ETRS-TM35FIN
Bakgrundskartan är riktgivande.

126769

Kartor © LMV, kommuner

Registerenhet 438-403-6-19 Solhem

122806 123656

Koordinatsystem: ETRS-TM35FIN
Bakgrundskartan är riktgivande.

Kartor © LMV, kommuner

3 PARTNERS
Dina mäklare på Åland

KÖPEBREV

Säljare : Lumparlands kommun
Köpare:

KÖPEBREV

rörande överlåtelse av fast egendom

Säljare: Lumparlands kommun, Fo 0205038-6
Kyrkvägen 26
22630 LUMPARLAND

Köpare:

Objekt:

Ett ca 0,8 ha stort outbrutet skogsområde från fastigheten Solhem I 6:25 i Lumparby by i Lumparlands kommun.
Områdets ungefärliga läge visas på kartbilagan.
Objektet är beläget på glesbebyggt oplanerat område.
Fastighetsbeteckning: 438-403-6-25.

Köpesumma: 7.000 (sjutusen euro)

Avtalsvillkor:

1. Köpet ingås under förutsättning att kommunfullmäktige ger sitt godkännande till försäljningen.
2. Köpesumman erläggs senast 7 dagar efter att kommunfullmäktiges beslut vunnit laga kraft.
3. Äganderätten och besittningsrätten övergår på köparna då kommunfullmäktiges beslut vunnit laga kraft och köpesumman är till fullo betald.
4. Vid försenad betalning skall ränta räknas enligt gällande lagstiftning.
5. Området överlåts fritt från gravationer.
6. Köparna betalar kostnaderna för köpebrev, köpvittnets arvode, lagfart, lantmäteriförrättning och överlåtelseskatt.
7. Köparna har informerats om skyldigheten att, senast inom sex (6) månader, räknat från datumet för detta köpebrevs undertecknande, ansöka om lagfart för köpeobjektet. Vidare har köparna informerats om att överlåtelseskatt skall betalas senast i samband med att lagfart söks. Försenad eller underlåten ansökan om lagfart/betalning av överlåtelseskatt leder till förhöjd överlåtelseskatt.
8. Säljaren överlämnar all dokumentation han har gällande köpeobjektet.
9. Köparna förklarar sig vara medvetna om att de skall de i de kostnader som hänför sig till vägen som leder fram till området.
10. Köparna intygar att de givits tillfälle att noggrant besikta överlåtelseobjektet och tagit del av lagfartsbevis, gravationsbevis, fastighetsregisterutdrag för fastigheten och intygar att de övertar köpeobjektet i befintligt skick.

11. Säljaren svarar för skatter och avgifter av allmän natur tills dagen för äganderättens övergång, därefter ansvarar köparna för dess kostnader.
12. Eventuell fastighetsskatt för 2022 erläggs av säljaren.
13. Säljaren förklarar sig vara medveten om beskattningsreglerna för överlåtelsevinst och skyldigheten att lämna in deklaration för försäljningen.
14. Lösöre ingår inte i denna överlåtelse.

Detta köpebrev har gjorts i tre (3) likalydande exemplar, ett för säljaren, ett för köparna och ett för det offentliga köpvittnet.

Mariehamn den ?? maj 2022

…….
Mattias Jansryd för Lumparlands kommun

…… ……

I egenskap av offentligt köpvittne intygar jag att Mattias Jansryd för Lumparlands kommun såsom överlåtare samt såsom förvärvare har undertecknat denna överlåtelsehandling och att de varit samtidigt närvarande då överlåtelsen bestyrkts. Jag har kontrollerat undertecknarnas identitet och konstaterat att överlåtelsehandlingen har uppgjorts i den form som anges i 2 kap 1 § Jordabalken.

Mariehamn den ?? maj 2022

Bo-Erik Segerström
Av Egentliga Finlands lantmäteribyrå förordnat offentligt köpvittne.
Köpvittnesbeteckning 402702/186.

3 PARTNERS
Dina mäklare på Åland

Bilaga till köpebrev

Registerenhet 438-403-6-25 Solhem I

Fastighetsbeteckning:	438-403-6-25
Namn:	Solhem I
Typ av registerenhet:	Lägenhet
Kommun:	Lumparland (438)
Antal skiften:	2

Utskriven från fastighetsdatasystemet 7.4.2022.

Uppgifterna i fastighetsregistret kan vara bristfälliga och inexakta. Förrättningshandlingarna och terrängen visar den exakta omfattning av registerenhetens område. Registerdata se närmare www.lantmateriverket.fi/registeruppgifter.

6684341

6680941

122268

Koordinatsystem: ETRS-TM35FIN
Bakgrundskartan är riktgivande.

125668

Kartor © LMV, kommuner

LUMPARLANDS KOMMUN
Revision 2021

REVISIONSRAPPORT 2021

1. Revisionens utförande

Vid revisionen har granskats kommunens förvaltning, bokföring och bokslut för år 2021. Revisionen utfördes enligt en på förhand uppgjord arbetsplan.

Revisionen har utförts av kommunens förtroendevalda revisorer Jonny Mattsson och Ann-Mari Karlsson samt av Tove Lindström-Koli, OFGR, GR revisionssammanslutningen BDO Audiator Oy.

Revisionen har dokumenterats i separata arbetspapper och i denna rapport framförs de väsentligaste iakttagelserna som gjorts under revisionens gång.

Revisionen har utförts i den omfattning god revisionssed förutsätter.

Gällande bokslutet granskades verksamhetsberättelsen och bokslutet för år 2021, som innehåller resultaträkning och balansräkning med därtillhörande noter samt finansieringskalkyl, verksamhetsberättelse och budgetjämförelse. Vidare har granskats balansspecifikationerna och verifikationer till noter.

Granskningarna baserar sig på förvaltningsorganens protokoll, substansgranskning av bokföring mm samt på intervjuer av ansvarspersoner i kommunen.

2. Revisionsobservationer

2.1. Förvaltning

I granskningen genomgicks kommunfullmäktiges, kommunstyrelsens samt tjänstemannabeslut för de ledande tjänstemännen för år 2021.

Inom förvaltningen granskades;
- kommunfullmäktiges och
- kommunstyrelsens beslut.

Därtill granskades de ledande tjänsteinnehavarnas tjänstemannabeslut.

Granskningen av förvaltningen föranledde inga åtgärder.

2.2. Bokföring

Inköpsverifikat

Granskades inköpsfakturor för år 2021, främst över 5 000 euro, för kontona;

- material och förnödenheter samt
- köp av tjänster.

Granskningens syfte var att säkerställa att fakturan är tillställd Lumparlands kommun, att man periodiserat fakturorna rätt, att de är rätt konterade samt sakenligt granskade och godkända.

På basen av utförd stickprovsgranskning av verifikat konstateras att bokföringen baserar sig på godtagbara verifikat och att dessa var sakenligt godkända.

Memorialverifikat

Granskades även de mest väsentliga memorialverifikaten för året 2021 samt för januari 2022. Konstaterades att de i huvudsak var vederbörligen granskade och godkända.

Fakturering

Granskades underlag till och fakturering av barnomsorgsavgifter och hemvårdsavgifter samt övrig fakturering genom stickprov. Granskningen föranledde inga åtgärder.

Avtal

Granskades kommunens befintliga allmänna avtal och kunde konstateras att de stämmer överens med förteckningen, nya avtal har införts och inaktuella noterats och avlägsnats.

Löner

Granskades nya arbetsavtal och grunden för ingående av avtal på viss tid; vissa mindre brister kunde klarläggas och förklaras av personalrotation och sjukfrånvaro.

Granskades löneunderlag och timlistor samt löneutbetalning i socialsektorn och skolan. Granskningen föranledde inga åtgärder.

ar

2.3. Bokslut

Verksamhetsberättelse

I verksamhetsberättelsen har i huvudsak följts Kommunförbundets principer om rekommendation för bokslutsmodell. *Verksamhetsberättelsen kompletterades med en notering om eventuella rättegångar eller tvister per 31.12.2021.*

Kommunstyrelsens behandling av räkenskapsperiodens resultat föreslås flyttas som text till en del av verksamhetsberättelsen före bokslutskalkylerna och de sektorsvisa verksamhetsberättelserna.

Intern kontroll

I verksamhetsberättelsen har redogjorts för hur kommunens interna tillsyn och riskhantering har ordnats. Kommunstyrelsen bedömer att den interna kontrollen har förverkligats i enlighet med gällande bestämmelser och regelverk. *Under bedömningen av hur den interna tillsynen är ordnade kunde framgå eventuella uppdagande av brister eller missförhållande (eller konstaterande att det inte förekommit under året), dvs ett konkret ställningstagande.*

Vi bedömer att den interna övervakningen överlag ordnats sakenligt. Ett nytt internt kontrolldirektiv har godkänts i kommunstyrelsen 22.9.2021 § 114 och i kommunfullmäktige 29.9.2021 § 29.

Budgetuppföljning

Ur bokslutet framgår att budgeten är bunden gentemot kommunfullmäktige till bruttobelopp på resultatenhetsnivå.

Driftsbudgeten förverkligades enligt följande (extern/intern):

(ändrad)	BG 2021	BS 2021	skillnad	%
Inkomster	710 682	734 464	23 781	103,3
Utgifter	-3 056 131	-3 028 966	27 164	99,1
Netto	-2 345 449	-2 294 503	50 946	97,8

Under året gjordes budgetändringar/-ökning totalt 110 277 euro netto inom driftsbudgeten.

De budgeterade investeringsutgifterna netto, uppgick till 185 209 euro, medan utfallet blev 124 102 euro. Under året gjordes en budgetändring/-ökning på 10 000 euro. *Rekommenderas att man presenterar investeringen på bruttonivå, utgifter och inkomster per projekt skilt, för att lättare avstämma den mot finansieringskalkylen samt noten om bestående aktiva.*

Skatteinkomsterna förverkligades till 1,53 milj. euro, vilket är en ökning från föregående år med 23 950 euro eller 1,6 %. De budgeterade skatteinkomsterna var 1,42 milj. euro (förverkligande 108,3 %).

Landskapsandelarna förverkligades till 0,74 milj. euro i förhållande till budgeterat 0,72 milj. euro. Jämfört med föregående år ökade landskapsandelarna med 19 800 euro eller 2,7 %.

Årsbidraget var budgeterat till -227 611 euro och förverkligades till -34 750 euro. För räkenskapsperioden hade man budgeterat ett underskott om 410 844 milj. euro medan året resulterade i ett underskott på 207 383 euro. Det ackumulerade överskottet minskade till 472 480 euro och är 1 257 euro per invånare.

Kommunens invånarantal har ökat med 4 personer (1,1 %) och uppgår nu till 376 personer. Kommunen lån uppgår till 1,7 milj. euro och är 4 423 euro per invånare. Den relativa skuldsättningsgraden är hög på ca 80 %. Nyckeltalet anger hur stor del av kommunens driftsinkomster som skulle behövas för återbetalning av det främmande kapitalet. Soliditeten är låg på 41,6 % (det egna kapitalet är lågt i förhållande till balansens omslutning). En genomsnittlig soliditetsgrad på 70 % kan anses vara ett eftersträvansvärt mål inom den kommunala ekonomin.

Resultaträkning

Resultaträkningen baserar sig på bokföringen samt är i huvudsak formellt och innehållsmässigt riktig. På sid. 64 i bokslutet fanns ett fel gällande resultaträkningen; en summa på 1 125 euro hade bytt plats mellan *understöd och bidrag* och *övriga verksamhetsintäkter*.

Resultaträkningskalkylen kan inte direkt köras ur systemet enligt den uppställningen den bör ha enligt anvisningarna, utan görs manuellt, varvid riskerna för felaktigheter lättare uppstår.

Noterna baserar sig på riktiga uppgifter och har i huvudsak gjorts i tillräcklig omfattning för att komplettera resultaträkningen. Noterna kompletterades bl.a. med en not om jämförbarheten mellan räkenskapsperioderna 2021 och 2020.

Skatteinkomsterna var bokförda i enlighet med Bokföringsnämndens kommunsektion anvisningar och skatteverkets redovisningar.

Landskapssandelarna var bokförda enligt prestationsprincipen och kunde avstämmas mot landskapsandelsbesluten.

Personalkostnaderna uppgick till totalt 1,27 milj. euro, 1,1 % under budgeten och minskade från föregående år med ca 58 000 euro (4,4 %), främst pga. KST.

Avskrivningarna om 173 000 euro kunde avstämmas mot bokföringen för bestående aktiva.

Balansräkning

Balansräkningen baserar sig på bokföringen samt är i huvudsak formellt och innehållsmässigt riktig.

Förändringar av bestående aktiva kunde avstämmas mot bokföringen. Noten kunde i sin helhet avstämmas mot investeringsdelen.

Kommunen har inga avsättningar.

Kommunens långfristiga främmande kapital är 1,75 milj. euro. Det kortfristiga främmande kapitalet består av låneamortering 2022 ca 126 600 euro samt övriga skulder.

Nyckeltalet lån och hyresansvar i 1 000 euro och euro per invånare korrigerades.

Finansieringskalkyl

Finansieringskalkylen är riktigt härledd och uppställd. Till finansieringskalkylen på sid. 64 tillades en förklarande text över korrigeringsposterna. Man har gjort en korrigering av anslutningsavgifterna på 4 460 euro, som påverkar rättelseposterna i finansieringskalkylen samt som gör att not 10.5.1. inte direkt går att avstämma mot investeringsbudgetens utfall. Enligt budgetutfallet har man en ökning av långfristiga lån på 58 335 euro som inte budgeterats. *Även finansieringsverksamheten i finansieringskalkylen bör fastställas och godkännas av kommunfullmäktige.*

Noter

Noterna baserar sig efter några korrigeringar på riktiga uppgifter och har uppgjorts i tillräcklig omfattning för att komplettera resultat- och balansräkningen.

Balansspecifikationer

Balansräkningens samtliga poster var i tillräckligt omfattande grad verifierat med specifikationer. Balansspecifikationerna var daterade och undertecknade, i enlighet med BFF 5:4 §.

Verifikation till noter

Över bokslutets noter fanns tillräckliga verifikationer.

2.4. Övriga observationer

Konstaterades att bankkontot var månatligen avstämt mot bokföringen i enlighet med rekommendationen från revisorerna.

Lönebokföringen har avstämts mot löneprogrammets uppgifter. Dessa har avstämts mot inkomstregistret.

3. Slutsats

Vid revisionen, som har utförts i den omfattning god revisionssed förutsätter, har inte framkommit sådana väsentliga faktorer som skulle ifrågasätta bokslutets riktighet.

Lumparland den 25.5.2022

Jonny Mattsson
ordförande

Ann-Mari Karlsson

Tove Lindström-Koli
OFGR, GR
BDO Audiator Ab

DISTRIBUTION	kommunstyrelsen	för åtgärder
	kommundirektör Mattias Jansryd	för åtgärder
	ekonomichef Åsa Mattsson	för åtgärder

Hänvisning

Enligt sändlista

Kontaktperson
Diana Lönngren

Ärende

Förslag om ändring av vallagen för Åland

Landskapsregeringen ber härmed om Ert yttrande över ett lagförslag om förtidsröstning för väljare utanför Åland.

Era synpunkter ska för att kunna beaktas vara landskapsregeringen tillhanda senast den **12 augusti 2022**. Detta brev sänds enbart i elektronisk form och remissvaren skickas till registrator@regeringen.ax.

Remisshandlingarna finns även på www.regeringen.ax under ”Åländsk lagstiftning” och ”Remisser”.

Lagberedare

Diana Lönngren

Ålands landskapsregering

LAGFÖRSLAG nr x/200X-200X

Datum
200X-XX-XX

Till Ålands lagting

REMISS

Förtidsröstning för väljare utanför Åland

Huvudsakligt innehåll

Landskapsregeringen föreslår en ändring av vallagen för Åland med avseende på bestämmelserna om förtidsröstning utanför Åland. Enligt förslaget ska det inte anordnas någon förtidsröstning via internet i lagtingsvalet. Samtidigt föreslås att förfarandet vid förtidsröstningen per brev förenklas genom att distributionen av brevröstningshandlingar centraliseras hos landskapsregeringen, i stället för att som hittills skötas av de kommunala centralvalnämnderna. Dessutom förtydligas regelverket.

Utöver att förtidsröstningen per brev förenklas införs genom förslaget en möjlighet att förtidsrösta vid ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland. Enligt förslaget ska den möjligheten gälla förtidsröstning i både lagtings- och kommunalvalet. Den ska heller inte vara begränsad till väljare som är bosatta utanför Åland, utan gälla alla som av någon anledning vistas utanför Åland. Avsikten är att förtidsröstning ska anordnas på platser där det finns ett större antal åländska väljare. Vid valet 2023 är intentionen att allmänna förtidsröstningsställen ska finnas i Helsingfors, Stockholm, Oslo, Köpenhamn och Bryssel.

Enligt lagförslaget ska landskapsregeringen ansvara för förtidsröstningen utanför Åland. Den föreslagna lagstiftningen är utformad så att förtidsröstningen antingen kan anordnas i egen regi eller genom att överföra förvaltningsuppgifterna till riksmyndigheterna genom en överenskommelseförordning. Om landskapsregeringen anordnar förtidsröstningen själv kan det ske i samarbete med utrikesministeriet, till exempel genom att använda lokaler vid finska beskickningar.

Slutligen föreslås också att möjligheten att ordna förtidsröstning via internet vid kommunala folkomröstningar stryks ur landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar.

Den ändrade lagstiftningen föreslås bli tillämpad från och med lagtings- och kommunalvalet 2023, och bör således träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

Huvudsakligt innehåll 1
Allmän motivering 3
1. Bakgrund 3
1.1 Inledning 3
1.2 Gällande lagstiftning 4
1.3 Förtidsröstningen via internet i lagtingsvalet 2019 5
2. Internetröstning i andra regioner 8
2.1 Riket 8
2.2 Sverige 9
2.3 Estland 9
2.4 Grönland 10
2.5 Världen 10
3. Risker med internetröstning 11
3.1 Inledning 11
3.2 Centrala begrepp 11
3.3 Vem, vilka eller vad utgör ett hot? 11
3.4 Vilka metoder används? 11
3.5 Vilka specifika hot finns mot åländska elektroniska valsystem? 12
3.6 Hur kan hot och risker förebyggas? 12
4. Överväganden 14
4.1 Inledning 14
4.2. Kostnaderna för förtidsröstning via internet 14
4.3 Förtidsröstning via internet i framtida val 15
4.5 Förtidsröstning per brev 17
4.6 Förtidsröstning utanför Åland 17
5. Landskapsregeringens förslag 18
5.1 Förtidsröstning via internet 18
5.2 Förtidsröstning per brev 20
5.3 Förtidsröstning utanför Åland 21
6. Förslagets konsekvenser 21
6.1 Förtidsröstning via internet 21
6.2 Förtidsröstning per brev 22
6.3 Förtidsröstning på allmänna förtidsröstningsställen utanför Åland 22
7. Beredning och ikraftträdande 22
Detaljmotivering 23
1. Landskapslag om ändring av vallagen för Åland 23
2. Landskapslag om upphävande av 11a § landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar 30
Lagtext 31
L A N D S K A P S L A G om ändring av vallagen för Åland 31
L A N D S K A P S L A G om upphävande av 11a § landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar 35
Bilaga 1: Olika former av cyberattacker och hot som kan användas för att störa ett elektroniskt valsystem. 37
Bilaga 2: Identifierade hot i samband med internetröstning i landskapet och deras sannolikhet. 38

Allmän motivering

1. Bakgrund

1.1 Inledning

Sedan länge har en förhållandevis stor andel av den åländska väljarkåren varit bosatt utanför Åland. Först och främst beror det här på att en stor andel unga ålänningar studerar vid universitet eller högskolor utanför Åland. Omkring 1 400 ålänningar studerade utanför Åland under 2020, varav de flesta i Sverige (62 procent) följt av Finland (33 procent), Storbritannien, USA, Nederländerna och Norge. Totalt finns det för närvarande omkring 1 700 ålänningar som är röstberättigade i lagtingsval som bor utanför Åland. Antalet har mer än fördubblats sedan 1999 och utgör ungefär 7 procent av samtliga väljare. Som jämförelse kan nämnas att vid riksdagsvalet 2019 var cirka 5,5 procent av de finländska väljarna bosatta utomlands, medan motsvarande siffra för svenska väljare vid riksdagsvalet i Sverige 2014 var cirka 2 procent. Valdeltagandet bland de åländska väljarna som bor utanför Åland har generellt varit lågt, omkring 16–21 procent, vilket kan anses vara ett demokratiskt problem. Utöver de väljare som är bosatta utanför Åland finns det vid varje val ett stort antal väljare som befinner sig utanför Åland under hela röstningsperioden av andra orsaker, exempelvis på grund av arbete. I det fallet rör det sig främst om sjömän.

Landskapsregeringen har under lång tid på olika sätt försökt underlätta röstningen för de väljare som befinner sig utanför Åland. Exempelvis infördes förtidsröstning per brev redan i samband med lagtingsvalet 1987. Möjligheten att brevrösta har dock succesivt nyttjats av allt färre väljare och i de senaste valen har endast omkring 150 valt att brevrösta. Landskapsregeringen har även i flera omgångar utrett möjligheten att införa röstning via internet. Den första utredningen genomfördes redan i början av 2000-talet men internetröstning konstaterades då inte vara genomförbart. En andra utredning tillsattes 2014, vilken ledde till att förtidsröstning via internet skulle genomföras för första gången i samband med lagtingsvalet 2019. Internetröstning skulle vara möjligt för väljare bosatta utanför Åland. Innan röstningen via internet kunde inledas var man dock tvungen att avbryta eftersom det inte gick att garantera att systemet var helt säkert. Röstning via internet har således ännu inte tillämpats i praktiken i åländska val.

Förutom de demokratiska fördelarna med ett högt valdeltagande och aktiva väljare har även röstning i utlandet visat sig vara ett viktigt sätt att hålla en fortsatt kontakt med hemlandet. Regeringen i riket har ett utlandsfinländarpolitiskt program, i vilket en av riktlinjerna är att ”utlandsfinländarnas röstningsförhållanden förbättras och deras valdeltagande ökas genom att underlätta det praktiska utövandet av rösträtten”. Denna målsättning bör även gälla i förhållande till att underlätta åländska väljares möjligheter att utnyttja sin rösträtt i utlandet. Vidare kan det nämnas som jämförelse att det är möjligt att förhandsrösta vid danska beskickningar i färöiska och grönländska val. Frågan om utlandsröstning vid finländska beskickningar i åländska val har tidigare utretts under 1980-talet men ledde inte då till några konkreta resultat.

Som ett led i beredningen av detta lagförslag har landskapsregeringen ännu en gång utrett frågan om röstning via internet och kommit fram till slutsatsen att man för närvarande bör avvakta med att anordna röstning via internet. I stället bör möjligheten att rösta utanför Åland förverkligas samtidigt som förfarandet vid röstning per brev förbättras.

1.2 Gällande lagstiftning

1.2.1 Inledning

Den nu gällande vallagen (2019:45) för Åland (vallagen) trädde i kraft den 1 juni 2019 och tillämpades för första gången vid lagtings- och kommunalvalen i oktober samma år. Enligt vallagens 5 § förrättas val genom att det anordnas förtidsröstning och röstning på valdagen. Landskapsregeringen och kommunerna anordnar gemensamt förtidsröstning och kommunerna ordnar röstning på valdagen. I 6 § 1 mom. stadgas att förtidsröstning anordnas på förtidsröstningsställen som antingen är allmänna förtidsröstningsställen eller inrättningar.

För den som inte har möjlighet att rösta på Åland anger vallagen två olika möjligheter. Enligt 6 § 4 mom. kan förutom på förtidsröstningsställen även förtidsröstning ske per brev eller via internet på det sätt som lagen anger. Vallagens 58 § 2 mom. föreskriver att den som är röstberättigad men som på grund av vistelse utanför Åland eller som till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning eller på grund av någon annan liknande omständighet inte kan rösta på ett allmänt förtidsröstningsställe eller i en vallokal under valförrättningen, får förtidsrösta per brev enligt vad som föreskrivs i lagens 9 kap. Enligt 58 § 3 mom. har den som är röstberättigad men inte har sin hemkommun på Åland den 1 september valåret, rätt att förtidsrösta i lagtingsvalet via internet i enlighet med lagens 10 kap. Någon annan möjlighet för en väljare att utöva sin rösträtt utanför Åland finns inte enligt vallagens nu gällande lydelse.

I landskapslagen (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar finns också bestämmelser om förtidsröstning via internet. Bestämmelserna finns i lagens 11a § och infördes samtidigt som förtidsröstning via internet infördes i vallagen.

1.2.2 Förtidsröstning via internet

De centrala bestämmelserna om förtidsröstning via internet finns i vallagens 10 kap. Enligt 78 § ska förtidsröstning via internet anordnas i lagtingsval om ett tillförlitligt system för elektronisk röstning via internet finns till förfogande. Om landskapsregeringen senast fyra månader före valdagen inte har tillgång till ett tillförlitligt system som kan användas för elektronisk röstning via internet, ska beslut fattas om att förtidsröstning via internet inte anordnas.

Enligt 79 § ska ett system för elektronisk röstning via internet betraktas som tillförlitligt om det motsvarar vedertagna normer för elektronisk röstning via internet och om det uppfyller följande grundläggande krav:

1) systemet ska garantera att valhemligheten bevaras under hela processen,
2) systemet ska säkerställa integriteten hos systemet och hos förteckningarna över de röstberättigade och kandidaterna,
3) systemet ska tillämpa en säker identifiering och autentisering av de väljare som använder det,
4) endast väljare som har rätt att rösta via internet ska ha tillträde till systemet och kunna rösta i det,
5) en röst ska kunna ändras av den som har avgett rösten,
6) en väljare ska ha möjlighet att utöva sin rösträtt genom att ange en uppställd kandidats nummer, eller genom att välja det alternativ som anger att han eller hon utövar sin rösträtt utan att ge sin röst åt någon av de uppställda kandidaterna,
7) den som har röstat ska kunna verifiera att den avgivna rösten lagras i den elektroniska valurnan som avsetts,
8) det ska vara möjligt att på ett sätt som är fristående från systemet verifiera att

a) de röster som räknas har avgetts av väljare som är röstberättigade och,
b) att alla röster som har avgetts av väljare som är röstberättigade räknas på det sätt de är avgivna, samt

9) systemet ska kunna revideras; systemet för revidering ska vara öppet och överskådligt, och aktivt rapportera potentiella risker och hot.

I kapitlet finns också bland annat bestämmelser om tiderna för röstning, hur röstningen ska genomföras, hur rösterna noteras i rösträttsregistret och om den elektroniska valurnan. Röstningen ska genomföras på ett sådant sätt att valhemligheten bevaras. Den som förhandsröstar via internet får rösta flera gånger, den sist avgivna rösten räknas och de tidigare avgivna rösterna annulleras då. Vidare ger lagen också en möjlighet för centralnämnden för lagtingsval att fatta beslut om att skjuta upp, göra uppehåll i eller upphöra med röstningen om det skulle inträffa störningar i systemet, om det utsätts för intrång eller om det av någon annan orsak inte kan garanteras att systemet fungerar på ett tillförlitligt sätt.

Förutom i 10 kap. berörs förtidsröstningen via internet också på olika ställen i vallagen, exempelvis i de generella reglerna för förtidsröstning och i bestämmelserna om rösträkningen.

1.2.3 Förtidsröstning per brev

Reglerna om förtidsröstning per brev finns i vallagens 9 kap. I enlighet med lagens 74 § ska den som har för avsikt att förtidsrösta per brev skriftligen beställa brevröstningshandlingar hos den kommunala centralvalnämnden i den kommun där personen är röstberättigad. Beställningen ska göras personligen på en särskild blankett som säkert fastställer beställarens identitet. Handlingarna kan beställas innan förtidsröstningstiden börjar men beställningen ska ha kommit in till den kommunala centralvalnämnden före utgången av förtidsröstningstiden.

Lagens 75 § föreskriver att den kommunala centralvalnämnden utan dröjsmål ska sända brevröstningshandlingarna tillsammans med anvisningar till den adress som beställaren har uppgivit. Om sammanställningarna av kandidatlistor för de aktuella valen har fastställts ska de bifogas. Om en väljare som beställt brevröstningshandlingar har en adress i kommunen, ska centralvalnämnden på särskild begäran ombesörja att brevröstningshandlingarna förs direkt till väljaren samt att handlingarna avhämtas. Centralvalnämnden ska göra upp en förteckning över väljare till vilka brevröstningshandlingar sänds samt en förteckning över väljare som sänder in brevröstningshandlingar. Förteckningarna är inte offentliga före röstningen har avslutats på valdagen. Enligt 76 § får förtidsröstning per brev ske tidigast den 27 dagen före valdagen, vilket är den dag då sammanställningen av kandidatlistor fastställs slutligt.

1.3 Förtidsröstningen via internet i lagtingsvalet 2019

När den nya vallagen trädde i kraft inför valet 2019 var den enskilt största förändringen att förtidsröstning via internet skulle anordnas för dem som var röstberättigade i lagtingsvalet men som var bosatta utanför Åland. Landskapsregeringen lämnade sitt lagförslag (LF 3/2018–2019) till lagtinget den 1 november 2018 och lagtingsbehandlingen pågick till den 16 januari 2019. Lagstiftningskontrollen tog nästan fyra månader i anspråk, Högsta domstolen utlåtande gavs den 3 maj och lagen kunde slutligen träda i kraft den 1 juni 2019.

Vallagen utgår från att systemet för internetröstning ska uppfylla högt ställda krav på bland annat datasäkerhet, väljarintegritet och verifierbarhet. För att uppfylla detta följer lagstiftningen de allmänna riktlinjerna för

röstning via internet som fastslagits av Europarådet.[1] Avsikten är inte att landskapsregeringen ska upprätthålla ett eget system för internetröstning, eftersom kostnaden per röst i det fallet skulle bli orimligt hög. I stället ska landskapsregeringen inför varje val anskaffa ett befintligt system genom upphandling. För att hinna med upphandlingsprocessen inför valet 2019 hade upphandlingen inletts redan innan lagen trädde i kraft. Trots det visade det sig att tidsbrist var den avgörande orsaken till att förtidsröstningen via internet måste avbrytas i ett sent skede och således inte kunde genomföras som det var tänkt.

I april 2018 anlitades Åda Ab (Åda) för upphandlingen av en service för röstning via internet. Åda upphandlade sedan i samarbete med landskapsregeringen ett internetröstningssystem av ett spanskt företag, Scytl secure electronic voting S.A. (Scytl). Den 7 januari 2019 skrevs ett avtal med den vinnande leverantören om att ombesörja internetröstning i samband med lagtingsvalet som EaaS (Election as a Service). Samtidigt anlitades Åda i januari 2019 för projektledning samt för delar av projektarbetet för att rösta via internet. Valets genomförande ingick inte i projektet. Åda har i en slutrapport om implementeringen av internetröstningen beskrivit det händelseförlopp som ledde fram till att internetröstningen i lagtingsvalet 2019 inte kunde genomföras.[2]

Av slutrapporten framgår att projektet startade i januari 2019. Testmiljön sattes upp av leverantören och levererades till styrgruppen inom utsatt tid. Användarbarhetstester av gränssnittet utfördes i testmiljön under perioden 9–24 maj och resultatet levererades till styrgruppen den 28 maj. En sammanställning över de brister som hade upptäckts under testperioden levererades vidare till leverantören med uppdrag att uppdatera användargränssnittet. Dessa godkändes sedan av beställaren.

Vid leverans av produktionsmiljön den 12 juli hade leverantören svårigheter med att bygga integrationen mot e-identifikation. Detta då Befolkningsregistercentralen hade produktionsstopp under juli månad. Leveransen av produktionsmiljön försenades delvis på grund av svårigheter med denna integration mot e-identifieringsgränssnittet.

Den säkerhetsauditering som utfördes i maj–juni (genomgång av leverantörens system- och tekniska dokumentation) gällande internetröstningssystemet levererades den 7 juni. Genomgången visade på vissa brister, vilket ledde till att styrgruppen för projektet ansåg att ett penetrationstest av systemet skulle utföras. Projektledaren fick i uppdrag att inhämta offert från företag som genomför penetrationstester. Offerterna behandlades på styrgruppsmöte den 19 juli och beslut om vinnande offert togs. Det bestämdes samtidigt att det företag som bistått i systemdokumentationsgenomgången skulle få i uppgift att koordinera penetrationstesterna, i och med att de besatt den tekniska expertis inom säkerhetsfrågor som krävdes.

Styrgruppen lämnade sin rekommendation till landskapsregeringen gällande genomförande av internetröstning den 11 juni. Styrgruppen konstaterar då att vissa punkter har lyfts i genomgången av dokumentationen, men att de tillsammans med information om hur systemet används på övriga håll inte pekar på att det skulle föreligga några överhängande risker med att fortsätta genomförandet av projektet och med mål att tillhandahålla internetröstning i höstens lagtingsval.

Planeringen av penetrationstesterna påbörjades i början av augusti. Där deltog både leverantören av internetröstningssystemet och det företag som

---

[1] Council of Europe: Recommendation CM/Rec(2017)5 of the Committee of Ministers to member States on standards for e-voting. Adopted by the Committee of Ministers on 14 June 2017 at the 1289th meeting of the Ministers´ Deputies.

[2] Slutrapport: Implementation av i-röstning. Styrgruppen för projektet. Version 1.0, 20191202.

skulle genomföra penetrationstesterna (Nixu Corporation (Nixu)) samt den som skötte koordinering av detta. Från början uppstod problem med access till leverantörens system och svårigheter med att få tillgång till efterfrågad dokumentation. Detta försenades ytterligare och viss dokumentation levererades aldrig till leverantören av penetrationstesterna.

Under augusti utfördes en första pilottest för att kontrollera att e-identifieringens integration var korrekt. Pilottesten skulle enligt tidsplanen ha utförts i juni, men bokades om på grund av svårigheter med att få tillräckligt antal testpersoner. Under pilottesten upptäcktes stora säkerhetsbrister i integrationen mot e-identifieringen.

En ny pilottest bokades således till 13 september. Denna sköts sedan på leverantörens begäran upp till 19–20 september. Då pilottesten påbörjades fanns ännu allvarliga säkerhetsbrister i integrationen mot e-identifieringen. Pilottesten kunde därför inte slutföras. Under de påföljande veckorna arbetade leverantören med att få integrationen att fungera. Dessa testades sedan och godkändes per mejl den 3 oktober. Dock kunde aldrig en fullständig pilottest utföras eftersom tidsplanen inte tillät det innan förtidsröstningen via internet skulle påbörjas.

Under denna tid arbetades det även med penetrationstesterna. Dock hade leverantören svårt att tillhandahålla material för att kunna utföra penetrationstesterna till slut.

Datainspektionen på Åland hade också i juni beslutat att påbörja ett tillsynsärende och en tillsynsrapport levererades den 19 september. Rapporten visade på brister i personuppgiftsbiträdesavtalet mellan Åda och landskapsregeringen. Avtalet ansågs vara för allmängiltigt för att omfatta specifika tjänster. Det omarbetades och reglerades före den planerade produktionssättningen av tjänsten. Även brister i leverantörens rutiner inom personuppgiftsområdet uppmärksammades i rapporten.

När rapporten för de delar av penetrationstesterna som kunde utföras levererades till styrgruppen den 7 oktober visade det sig att det fanns tre risker på mediumnivå. Vid en genomgång av dessa med säkerhetskunniga från Nixu och den säkerhetsansvariga på Åda konstaterades att risker på den nivån inte bör förekomma i ett internetröstningssystem och att felen bör åtgärdas omedelbart. Rekommendationen omfattades av styrgruppen. Bristerna påtalades till leverantören den 7 oktober. Leverantören åtgärdade bristerna samma dag och styrgruppen beslutade att beställa ett sista test från Nixu. Testet kunde utföras först på eftermiddagen den 8 oktober. Bristerna visade sig då vara åtgärdade och de tre riskerna på mediumnivå eliminerade.

Samtidigt som penetrationstestrapporten färdigställdes av Nixu, analyserades utfallet av den och en rapport om informationssäkerheten som Datainspektionen beställt från ett företag (TechLaw) av den säkerhetsansvariga på Åda under perioden 2–8 oktober. Baserat på analysen av TechLaws rapport, utfallet av penetrationstesterna och svar på frågor som ställts till leverantören med anledning av detta, var rekommendationen att inte gå vidare och starta internetröstningen. Det bör även tilläggas att styrgruppen i ett sent skede (den 7 oktober) fick muntlig information om att Scytl använder sig av en molntjänst via Amazon Web Services (AWS) för AntiDDoS-övervakning via Amazons WAF-tjänst. Denna information hade inte meddelats beställaren, trots att detta eventuellt var en tredjepartstjänst som borde ha meddelats beställaren i enlighet med personuppgiftsbiträdesavtalet.

På eftermiddagen den 8 oktober beslöt styrgruppen att rekommendera centralnämnden för lagtingsval att inte gå vidare med internetröstning i lagtingsvalet eftersom det fanns flera öppna frågor kring informationssäkerheten och tjänsten. De öppna frågorna var:

- Penetrationstesterna hade inte genomförts i sin helhet. Fullständigt material hade inte erhållits från leverantören varför en del av penetrationstesterna inte kunnat genomföras fullt ut.

- Pilottesterna var inte genomförda i sin helhet. Den var en del av projektleveransen och då produktionsmiljön var behäftad med fel ännu i ett sent skede av projektet var tiden för knapp för att hinna genomföra en fullständig pilottest. Pilottesterna kunde ha slutförts efter att internetröstningen påbörjats, men innan den avslutats. Dock är syftet med en pilottest att trygga leveransen för beställaren genom att denne verifierar att tjänsten levererats i enlighet med ställda krav och att betalning kan utgå enligt överenskommen betalningsplan.
- Konsekvensbedömningen var inte genomförd i sin helhet innan internetröstningen skulle påbörjas. Om känsliga persondata hanteras i ett system ska det enligt dataskyddsförordningen och lagstiftningen genomföras en konsekvensbedömning. Detta var även något som påtalades av Datainspektionen vid den granskning som genomfördes. Penetrationstesternas genomförande var en av konsekvensbedömningens aktiviteter, som inte kunde slutföras.

Valdagen var söndagen den 20 oktober 2019 och förtidsröstningen pågick 5–15 oktober. Förtidsröstningen via internet skulle ha inletts på morgonen den 9 oktober, men avblåstes just innan. Fram till och med den 15 oktober kunde man beställa brevröstningshandlingar, och de skulle vara hos den kommunala centralvalnämnden senast på kvällen (kl. 19.00) den 18 oktober. För dem som hade tänkt rösta via internet fanns det således åtminstone teoretiskt en möjlighet att rösta per brev. Den möjligheten var dock i praktiken beroende av var i världen väljaren befann sig. Den andra möjligheten var att resa till Åland och rösta på plats antingen under förtidsröstningstiden eller på valdagen.

2. Internetröstning i andra regioner

2.1 Riket

I Finland genomfördes ett försök med elektronisk röstning (e-röstning) i tre kommuner i samband med kommunalvalet 2008. E-röstningen skulle utgöra ett komplement till de traditionella röstningsförfarandena. Före röstningen i vallokalen tillfrågades varje väljare om han eller hon ville rösta med pappersvalsedel eller elektroniskt genom särskilda röstningsmaskiner som placerats i vallokalen. I det här fallet var det alltså frågan om e-röstning i en kontrollerad miljö, till skillnad från e-röstning via internet som kan betraktas som röstning i en okontrollerad miljö. Efteråt gjorde justitieministeriet en utvärdering och kom fram till att försöket som helhet hade misslyckats eftersom röstningen hade avbrutits i 232 fall och att Högsta förvaltningsdomstolen dessutom i efterhand beslöt att valet skulle tas om.

Under 2017 genomförde justitieministeriet en utredning om internetröstning. Arbetsgruppens slutsats var att internetröstning inte ska införas vid allmänna val eftersom riskerna med systemet ansågs vara större än fördelarna.[3] Arbetsgruppen ansåg att det tekniskt sett skulle vara möjligt att bygga ett system för internetröstning men att tekniken inte ännu är tillräckligt utvecklad. Den största enskilda risken ansågs vara förtroendet för systemet. För att undergräva förtroendet kan det räcka med att sprida falsk information och rykten. När röstning sker på papper kan rösterna konkret räknas och kontrolleras, vilket ansågs undanröja misstankar om manipulering av valresultatet. Vid internetröstning behöver man förlita sig på den information som fås ur systemet. Enligt arbetsgruppens uppskattning skulle kostnaderna för införandet av systemet uppgå till 32 miljoner euro om systemet användes under en

[3] Förutsättningar för internetröstning i Finland. Slutrapport från arbetsgruppen. Justitieministeriet, betänkande och utlåtanden 60/2017 (på finska, sammandrag på svenska och engelska).

period på 15 år. Arbetsgruppen föreslog att Finland aktivt följer den internationella utvecklingen inom området och utvecklar samarbetet mellan de nordiska valorganisationerna, eftersom man i Norden traditionell har lagt högt värde på valens allmänna tillförlitlighet.

Enligt uppgift har justitieministeriet inte några planer på att inom den nära framtiden utreda frågan på nytt.

2.2 Sverige

Sveriges regering tillsatte 2011 en vallagskommitté, vars slutbetänkande ”E-röstning och andra valfrågor” (SOU 2013:24) överlämnades till regeringen 2013. Enligt kommittén finns det ett värde i sig att göra det enklare och mindre kostnadskrävande för väljarna att utöva sina demokratiska rättigheter. Ett sätt att uppnå det föreslogs vara att tillåta internetröstning, under förutsättning att man kan uppfylla de höga säkerhetskrav som måste ställas. Syftet med e-röstning rekommenderades dock inte vara att ersätta traditionell röstning utan systemet skulle fungera som ett komplement. Enligt kommittén fanns det ett behov av att genomföra omfattande försök med internetröstning innan systemet kunde implementeras fullt ut. Avsikten med försöken föreslogs bland annat vara att bygga ett förtroende för systemet. Kommittén rekommenderade att de första försöken skulle genomföras i samband med riksdagsvalet 2018. Några försök i samband med valet 2018 genomfördes dock inte.

På förfrågan från landskapsregeringen har den svenska valmyndigheten låtit meddela att det inte pågår någon diskussion om internetröstning i Sverige för tillfället. Valmyndigheten bevakar den internationella utvecklingen inom området men gör inte några egna utredningar för tillfället utan i stället har man prioriterat att förbättra det analoga valsystemet, till exempel digitalisera röstkort. I Sverige har man främst betonat förtroendet för valsystemet och att ett elektroniskt valsystem inte har samma höga förtroende som de traditionella metoderna för röstning.

2.3 Estland

Estland är det land i världen som har den längsta erfarenheten av internetröstning. Idén lanserades redan 2001 och internetröstning användes första gången i lokalvalen 2005. Enligt Europaparlamentets utredningstjänst (EPRS) är Estland det enda landet i världen som erbjuder internetröstning för alla medborgare i val på alla nivåer (lokal, nationell, europeisk). Internetröstningen har stadigt ökat i landet sedan den infördes, i parlamentsvalet i mars 2019 röstade hela 43,7 procent av de estniska väljarna via internet. År 2007 utsattes Estlands e-infrastruktur för en stor cyberattack men sedan dess har inte några större attacker uppdagats, även om mindre incidenter har förekommit. Enligt rapporten ”Cybersecurity in Elections” från International Institute for Democracy and Electoral Assitance (IDEA) 2019 är det största problemet i Estland inte försök att hacka valsystemet utan spridandet av information om att det skulle vara möjligt att hacka systemet, vilket underminerar förtroendet för valen. Enligt rapporten har Estland använt sig av ett tätt myndighetssamarbete mellan flera myndigheter för att snabbt utreda och motverka risker kopplade till IT-säkerhet. Enligt estniska myndigheters egen bedömning är det låg risk för cyberattacker i samband med lokala val och hög risk i samband med nationella och europeiska val.

I samband med lokalvalen 2013 genomfördes en undersökning av hur Estlands internetröstning fungerade av en forskargrupp vid University of Michigan. I en artikel[4] riktar forskargruppen hård kritik mot hur systemet är

[4] Springall, D., Finkenauer, T., Durumeric, Z., Kitcat, J., Hursti, H., MacAlpine, M. & Halderman, J. A. 2014. *Security Analysis of the Estonian Internet Voting System*.

uppbyggt. Enligt forskarna hade internetröstningssystemet vid tidpunkten så allvarliga brister att det genom en sofistikerad attack utförd av en stat eller cyberkriminella skulle vara möjligt att oupptäckt manipulera valresultatet. I artikeln beskrivs hur en del av de risker som ansågs finnas i samband med implementeringen 2005 ansågs kunna lösas genom diverse processer, men att dessa fortfarande var olösta i samband med valet 2013. När forskarna redogjorde för sina resultat för de estniska myndigheterna ansåg myndigheterna att problemen antingen redan var lösta eller att det inte skulle vara möjligt att genomföra sådana attacker som forskarna påstod att var möjliga. Forskarna skrev i artikeln 2014 att Estland med beaktande av de identifierade riskerna inte bör använda internetröstning. Det ansågs generellt inte heller i dagsläget vara möjligt att genomföra internetröstning på ett garanterat säkert sätt.

2.4 Grönland

På Grönland finns planer på att införa internetröstning i samtliga val på sikt. Eventuellt kommer internetröstning att kunna användas som valmetod i nästa landstingsval som ska hållas senast 2025, i samband med valet 2021 ansågs systemet inte vara tillräckligt färdigt. Administrativt har de stora avstånden inneburit en utmaning för valmyndigheterna, detta har lyfts som en aspekt som internetröstning kunde underlätta. Liksom Estland har också Grönland succesivt utvecklat sina digitala myndighetstjänster och redan 2012 öppnades en medborgarportal på internet (sullissivik.gl).[5]

2.5 Världen

Enligt den tidigare nämnda svenska utredningen[6] hade det redan då genomförts många försök med röstning via internet, men med några få undantag har detta inte lett till någon universell röstning via internet. Enligt rapporten ansågs tekniken då inte vara mogen, det krävs både en fungerande infrastruktur för elektronisk identifiering och att systemet klarar av att möta väljarnas krav på transparens och verifierbarhet. Enligt IDEAs databas över elektroniska röstningsförfaranden i 178 länder används elektronisk röstning i nationella val eller i olika former av folkomröstningar i 26 länder, vilket utgör 14,6 procent av alla länder som ingår i databasen.[7] Av de länder som har uppgett att de använder elektroniska röstningsförfaranden är det endast följande länder som använder sig av internetröstning i varierande former: Armenien, Australien, Kanada, Estland, Frankrike, Mexiko, Nya Zeeland, Oman, Pakistan, Panama, Schweiz och Förenade Arabemiraten. Inom den här gruppen av tolv länder varierar formerna för internetröstning mycket.

Estland har som nämnt det mest utbyggda systemet för internetröstning. I Frankrike planerades internetröstning för fransmän bosatta i utlandet i samband med valet 2017 men detta försök avbröts efter att den nationella cybersäkerhetsmyndigheten bedömde risken för cyberattacker som extremt hög. Frankrike planerar ändå att på nytt försöka implementera ett system för internetröstning för väljare i utlandet i kommande parlamentsval. I Kanada har internetröstning använts i vissa regioner. Schweiz tillät i valet 2015 att vissa kantoner testade internetröstning för väljare bosatta i utlandet. Ytterligare ett bevis för att formerna för internetröstning i IDEAs databas varierar är att Nya Zeeland har uppgett att man använder internetröstning, men systemet i fråga

---

[5] Møller Jørgensen, Andreas (2016). *Competing Visions of eDemocracy in Greenland: Negotiations of Power in Online Political Participation*. Policy Studies Organization.

[6] E-röstning och andra valfrågor. SOU 2013:24.

[7] https://www.idea.int/data-tools/data/icts-elections

fungerar enligt en modell där väljare utomlands kan beställa och ladda upp brevröster via internet.

3. Risker med internetröstning

3.1 Inledning

I den utredning som ligger till grund för detta lagförslag har landskapsregeringen kartlagt risker och hotbilder när det gäller röstning via internet. Kartläggningen gjordes i samverkan med IT-säkerhetsföretaget Deductive Labs Ab.

3.2 Centrala begrepp

Med *cybersäkerhet* avses de policyer, processer, metoder och åtgärder som används för att skydda och försvara nätverk och tjänster från digitala cyberattacker. *Informationssäkerhet* är de åtgärder och skydd som vidtas för att hindra olovlig åtkomst, förvanskning och förstörelse av information samt för att hålla informationen tillgänglig. Med *cyberrisker* avses risker för finansiella förluster, störningar eller skador för en organisations rykte till följd av ett fel i informationstjänsterna. *Cyberhot* i förhållande till val inkluderar alla teknologiska hot som syftar till att störa eller underminera ett vals integritet.[8]

3.3 Vem, vilka eller vad utgör ett hot?

Cyberhot kan utgöras av så kallade *hacktivister* (högt kunniga angripare eller grupper med politiska motiv), *cyberkriminella* (organiserade verksamheter med resurser och budget för att uppfylla sina mål), *terrorister* (politiskt motiverade extremister eller icke-statliga aktörer som använder digitala verktyg för att skapa fysisk skada, rädsla eller för att påverka en politisk ändring), *opportunister* (interna eller externa angripare som exploaterar en brist eller sårbarhet för egen nytta), *industriella spioner* (oftast mycket kunniga och motiverade av finansiell nytta), *nationer* (stater, myndigheter och militär med stora resurser) samt *insider* (missnöjda anställda som söker finansiell nytta eller vill påverka negativt som hämnd). Hoten mot ett elektroniskt valsystem är inte heller endast begränsade till teknologi utan utgörs även av människor, politik, procedurer och lagstiftning.[9] Även yttre hot som stormar och översvämningar kan förstöra den infrastruktur som den digitala miljön är beroende av.[10] Motiven för olika grupper/individer att störa valprocessen kan exempelvis vara politiska, geo-politiska, sociopolitiska, nationella intressen, försök till att påverka en nations demokratiska suveränitet, skapa oro i samhället och underminera valet och valresultatet.

3.4 Vilka metoder används?

Generellt finns det två olika kategorier av attacker, *oriktade (indirekta) attacker* där organisationen är del av många andra mål och *riktade (direkta) attacker* där organisationen är det primära målet. I allmänhet är riktade attacker mera sofistikerade och därmed även svårare att avvärja. Metoderna som används kan exempelvis handla om att man försöker övertyga människor att överlämna känslig information, nätfiske (där någon utgör sig för att

---

[8] International Institute for Democracy and Electoral Assistance. Cybersecurity in Elections 2019, s. 10.

[9] International foundation for Electoral Systems. Cybersecurity in Elections: Developing a Holistic Exposure and Adaptation Testing (HEAT) Process for Election Management Bodies 2018, s. 34.

[10] Isotalo, Anders (2019). E-demokrati: Elektronisk röstning i ett informationssamhälle, s. 64.

vara någon annan till exempel en organisation), skadlig kod och även intrång i programvaran. IDEA har i sin rapport om cybersäkerhet i samband med val sammanställt vilka olika typer av cyberattacker som kan användas för att störa ett val (se Bilaga 1).

3.5 Vilka specifika hot finns mot åländska elektroniska valsystem?

När landskapsregeringen gick in för röstning via internet bedömdes riskerna för intrång eller störningar vara lägre för åländska val jämfört med val i Finland eller någon annan stat. Enligt förarbetena till vallagen är det mer sannolikt att den som har tillgång till sådana resurser som krävs för att störa ett val väljer att lägga dessa på ett val som har mer internationell betydelse. En sådan bedömning anses fortfarande rimlig, riskerna med internetröstning är högre vid exempelvis finländska och svenska val. Riskerna för intrång eller störningar bedöms allmänt vara lägre i lokala val än i nationella val och val på EU-nivå. Samtidigt kan det anses existera ett förhöjt generellt hot i och med att internetröstning fortsättningsvis inte är särskilt vanligt förekommande i världen. Det här kan öka intresset även för val av mindre betydelse om avsikten är att medvetet störa demokratiska processer och demokratiska innovationer. Att internetröstning är ovanligt kan leda till ett ökat intresse för att störa de system som faktiskt existerar.

Den enskilt viktigaste riskfaktorn att ta i beaktande är, oavsett möjligheterna och motiven för att störa ett eventuellt val via internet, förtroendet för valsystemet. Att väljarna vet hur man röstar med ny teknik är inte tillräckligt, utan det behöver även finnas ett förtroende för integriteteten i den teknik som används.[11] Det är endast möjligt att införa internetröstning om medborgarna har förtroende för valsystemet och det är ofta inom det här området som flera länder valt att avstå från att i nuläget utveckla system för internetröstning. Om det finns frågetecken kring valsystemets integritet finns det en risk för att både valprocesserna och själva valresultatet kan ifrågasättas av exempelvis grupper som är missnöjda med resultatet. Utöver detta måste det också finnas ett stort förtroende för valmyndigheterna. I och med att internetröstningen inte gick att genomföra som planerat vid valet 2019 finns det en risk att både förtroendet för internetröstningssystemet och för valmyndigheterna har skadats. I en situation där röstningen via internet igen måste avbrytas i ett sent skede eller där redan angivna röster måste förklaras ogiltiga till följd av att en säkerhetsrisk upptäcks medan röstningen pågår, är risken för att förtroendet ytterligare påverkas negativt väsentligt högre vid nästa val. Här är det också värt att nämna att valsedlar alltid går att kontrollräkna i efterhand, en möjlighet som inte helt kan garanteras när det gäller elektroniska röster om röstningssystemet har fallerat. Förtroendefrågan måste övervägas noggrant vid alla beslut som rör valsystemet men särskilt när det gäller internetröstning.

I bilaga 2 visas en sammanfattande tabell där inte bara de mer generella riskerna berörs, utan även andra tekniska hot och deras sannolikhet som specifikt identifierats i fråga om internetröstning i åländska val.

3.6 Hur kan hot och risker förebyggas?

Det kan konstateras att det finns många hotbilder, motiv och metoder för att störa ett val som genomförs genom röstning via internet. Den tekniska omgivning som krävs kommer att vara komplex. En upphandling för att möjliggöra ett sådant projekt behöver innehålla en mycket omfattande

[11] Isotalo, Anders (2019). E-demokrati: Elektronisk röstning i ett informationssamhälle, s. 66.

kravställning. Det behöver även finnas en förståelse för att ett datasystem aldrig kommer att kunna göras 100 procent säkert.[12]

IDEA har formulerat följande tio slutsatser och rekommendationer som bör iakttas vid genomförande av elektroniska val.[13]

1. *Cybersäkerhet i samband med val bör hanteras långsiktigt*, resurser som allokeras bör vara långsiktigt säkrade.
2. *Alla tekniska delar av valprocessen kan utsättas*, oavsett om man använder sig av internetröstning eller inte så finns det flera andra delar av valprocessen och systemen som kan utsättas för attacker.
3. *För att motverka cyberhot krävs ett brett myndighetssamarbete*, hoten förebyggs bäst genom att flera myndigheter inom sina respektive områden specialiserar sig och samverkar.
4. *Det är lika viktigt att upprätthålla allmänhetens förtroende för systemet som det är att förebygga attacker*, desinformation och annat förbyggs bäst genom förebyggande åtgärder som exempelvis informationskampanjer. Om incidenter väl uppstår behöver åtgärder vidtas omedelbart.
5. *Myndighetssamarbetet för att undvika störningar ska vara transparent*, myndigheterna ska offentligt redogöra för hur man arbetar med att förhindra risker och hot.
6. *Internationellt samarbete är nödvändigt*, cybersäkerhet i förhållande till val är för komplext och föränderligt för att endast hanteras på nationell nivå. Mer samarbete och utbyte av erfarenheter behövs.
7. *Hela samhället bör involveras*, förutom myndigheterna behöver även den privata sektorn, politiska partier, högskolor, civilsamhället och media involveras i arbetet. I och med flera aktörer involverade så ökar förståelsen för hur risker och hot hanteras samt att motiven för att störa valet minskar.
8. *Politiska partier bör göras medvetna om de förödande konsekvenser som kan uppstå av cyberattacker*, partierna bör informeras om hur de skyddar sig mot cyberattacker och även vara medvetna om sitt eget ansvar för att skydda kritisk infrastruktur.
9. *Om spontant samarbete mellan myndigheter saknas inom området föreslås beslutsfattarna inrätta tydliga strukturer för hur cyberhot ska hanteras*, behöver tillföras resurser till området, till exempel genom att erkänna att val hör till kritisk infrastruktur.
10. *Valobservatörer bör se över myndighetssamarbetet*, att observera cybersäkerhet i förhållande till val bör även inkludera att se över hur myndigheterna samarbetar för att hantera dessa hot.

I det här sammanhanget är det även värt att nämna Europarådets allmänna riktlinjer för röstning via internet[14], som för övrigt användes vid utformningen av vallagen, samt The Voluntary Voting System Guidelines som utfärdats av USA:s Election Assistance Commission (EAC). Ytterligare kan det nämnas att för att förebygga cyberhot i samband med val krävs det ett medvetande om de risker som existerar och handlingsplaner för hur riskerna ska hanteras. En särskild utmaning i det här avseendet kan vara att för den

---

[12] 8 Cybersecurity Reasons Why Online Voting May Never Happen. https://www.cylumena.com/insights/8- cybersecurity-reasons-online-voting-never-happen/

[13] International Institute for Democracy and Electoral Assistance. Cybersecurity in Elections 2019, s. 40–42.

[14] Council of Europe: Recommendation CM/Rec(2017)5 of the Committee of Ministers to member States on standards for e-voting. Adopted by the Committee of Ministers on 14 June 2017 at the 1289th meeting of the Ministers´ Deputies.

breda allmänheten informera om hur cyberhot och risker förebyggs och hanteras.

4. Överväganden

4.1 Inledning

Det främsta motivet till att anordna röstning via internet är att det förenklar valdeltagandet för väljare som befinner sig utanför Åland. I första hand handlar det om dem som är bosatta utanför Åland men även exempelvis sjömäns valdeltagande kunde underlättas genom internetröstning. Som redogjordes för i avsnitt 1.1 har Åland en större andel röstberättigade som är bosatta utanför landskapet än till exempel Finland och Sverige. Vidare har det framförts att särskilt ungas valdeltagande kunde främjas genom internetröstning. Många åländska ungdomar studerar utanför Åland när de blir röstberättigade i lagtingsvalet för första gången. Generellt främjas valdeltagandet av kontinuitet och att delta i det första valet som röstberättigad främjar också i allmänhet valdeltagandet under resten av livet.

En annan positiv aspekt som också har framförts är att vissa risker kunde reduceras genom röstning via internet. Bland annat är det vanligare att väljarna sammanblandar kandidatnummer mellan lagtingsval och kommunalval i åländska val än i jämförbara val i närregionen. I och med coronapandemin har även riskerna för valdeltagandet i samband med pandemier aktualiserats. I en situation där en individ vistas i karantänliknande förhållanden skulle det underlätta om individen hade möjlighet att rösta via internet. Slutligen är det också värt att lägga vikt vid betydelsen av att myndigheterna följer med den tekniska utvecklingen i samhället. En situation där samhället i övrigt är långt framme i den tekniska utvecklingen medan myndigheterna sackar efter riskerar i längden att leda till att förtroendet för myndigheterna kan skadas.

4.2. Kostnaderna för förtidsröstning via internet

Enligt vallagens nu gällande lydelse åligger det landskapsregeringen att försöka skaffa sig tillgång till ett system för röstning via internet. Om detta visar sig omöjligt till en acceptabel kostnad eller av något annat skäl ska landskapsregeringen fatta beslut om att röstning via internet inte ska anordnas. Vad som ska anses utgöra en acceptabel kostnad är en politisk avvägning.

När Finland övervägde att införa internetröstning uppskattades kostnaden till 32 miljoner euro över en tidsperiod på 15 år.[15] Det skulle ge en årlig kostnad på omkring 2,1 miljoner euro. Kostnaderna för ett norskt e-röstingsförsök som pågick under åren 2008–2012 uppgick till 195 miljoner norska kronor.[16] Omvandlat i euro uppgick kostnaden för försöket till omkring 19 miljoner euro. Enligt IDEAs sammanställning av kostnader kring e-val 2011 uppskattades kostnaderna för Estlands internetröstning till 500 000 euro för att etablera systemet och därefter årliga underhållskostnader på omkring 100 000 euro. I Schweiz uppskattades kostnaden till 10 miljoner euro under en tioårsperiod. Kostnaden för varje enskild internetröst uppskattades i Estland till omkring 1–5 euro och i Schweiz till 0,3 euro per röst, om systemet används i tre val årligen.[17]

I samband med försöket att införa förtidsröstning via internet i lagtingsvalet 2019 lämnade två företag in anbud för att utföra tjänsten. Scytl som

---

[15] Justitieministeriet, pressmeddelande 19.12.2017. Arbetsgrupp: Mer risker än fördelar med internetröstning. https://oikeusministerio.fi/sv/-/tyoryhma-netti-aanestyksen-riskit-suuremmat-kuin-hyodyt

[16] E-röstning och andra valfrågor. SOU 2013:24, s. 193.

[17] International Institute for Democracy and Electoral Assistance. *Introducing Electronic Voting: Essential Considerations*, 2011, s. 31–32.

slutligen vann upphandlingen hade lämnat ett anbud på omkring 45 000 euro för tjänsten (inkluderande service och implementering) och support. Det andra företagets anbud för motsvarande tjänst och tilläggsuppgifter uppgick till omkring 148 000 euro. Enligt Ådas slutrapport, när penetrationstester och annat inkluderats, uppgick Scytls offert till 81 930 euro. Den totala kostnaden för genomförandet av projektet (inkluderande exempelvis Ådas och andra externa företags tjänster) skulle enligt offerterna landat på 143 100 euro. Det slutgiltiga utfallet när projektet inte kunde slutföras uppgick dock till 120 190 euro. Med beaktande av att det vinnande anbudet senast var klart lägre än det andra anbudet, att flera sakkunniga i efterhand har bedömt att projektet genomfördes för billigt samt att det eventuellt skulle behövas mer stöd av en tredje part i utformningen av bland annat kravspecifikationer, förväntas kostnaden för en eventuell internetröstning i framtiden vara högre. En mycket grov uppskattning är att projektet inte skulle gå att genomföra för mindre än 250 000 euro, men en längre upphandling som sträcker sig över flera val skulle innebära en ännu högre kostnad.

I dagsläget finns det 1 675 personer som är bosatta utanför Åland och som är röstberättigade i lagtingsval. I valet 2019 uppgick valdeltagandet för den här gruppen till 18 procent och i det senaste fem valen har valdeltagandet för bosatta utanför Åland varierat mellan 16 och 21 procent. Förtidsröstning via internet är i lagtingsval enligt vallagen förbehållen väljare bosatta utanför Åland. Den uppskattade kostnaden på 250 000 euro skulle om samtliga väljare utanför Åland röstade via internet ge en kostnad på ungefär 166 euro per avlagd röst. Om fortsättningsvis endast omkring 20 procent av väljarna utanför Åland skulle rösta uppgår kostnaden för varje enskild internetröst till ungefär 833 euro. Den uppskattade kostnaden för internetröstning kan även ställas i relation till kostnaderna för valet i övrigt. I samband med valet 2019 uppgick kostnaderna för lagtingsvalet till ungefär 156 000 euro (exklusive kostnader för internetröstning). Kostnaderna för varje enskild röst i lagtingsvalet (exklusive internetröstning) var då ungefär 7,44 euro.

4.3 Förtidsröstning via internet i framtida val

Det externa cyberhotet mot åländska val har hittills bedömts vara lägre i jämförelse med val i till exempel Finland eller Sverige, även om inte hotet ska förringas med beaktande av att det ordnas så få val genom internetröstning i världen idag. Oavsett bör ansvariga myndigheter på Åland sträva efter högsta säkerhet i anordnande av val som hör till självstyrelsens behörighet. Förenklade lösningar bör inte accepteras. Enligt självstyrelselagens 13 § utses lagtingets ledamöter genom omedelbara och hemliga val. På motsvarande sätt väljs riksdagsledamöterna enligt 25 § 1 mom. i grundlagen genom direkta, proportionella och hemliga val. Enligt riksdagens grundlagsutskott gäller valhemligheten av hävd också andra val (se GrUB 3/2017 rd). Högsta domstolen ansåg i sitt utlåtande (OH 2019/34) över vallagen att ”man utgår från att landskapsregeringen i samband med lagtingsval samt kommunerna i samband med rådgivande kommunala folkomröstningar när de vid tillämpningen av lagstiftningen fattar beslut om röstning via internet noggrant beaktar röstningsförfarandets förhållande till såväl valhemligheten som till de grundläggande fri- och rättigheterna i övrigt”.

När det gäller kostnaden för internetröstning konstaterades i föregående avsnitt att den är hög i jämförelse med vad det kostar att arrangera valet i övrigt. Enligt 14 § 4 mom. i grundlagen har dock det allmänna en skyldighet att främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet. Det kan konstateras att Åland har en högre andel väljare bosatta utanför landskapet än vad till exempel Finland och Sverige har. Dock kan exempelvis ålänningar bosatta utanför Åland välja att brevrösta eller resa till landskapet i samband med val. När det gäller dem som är bosatta utanför Åland och

deras möjligheter att delta i valen kan det även anses vara ett mer omfattande ingrepp för den enskilde att avbryta internetröstningen kort innan röstningen ska påbörjas eller efter att den har påbörjats. Väljare utanför Åland gynnas av att förutsättningarna för röstning är kända i god tid före valet.

De fördelar med internetröstningen som lyftes fram i avsnitt 4.1 är dock av stor vikt. Det är centralt att främja valdeltagandet bland väljare utanför Åland och ungas valdeltagande i synnerhet, samt att undvika sammanblandning av kandidatnummer, förbereda inför pandemier och generellt digitalisera myndigheternas verksamhet. Trots detta är inte röstning via internet den enda möjliga lösningen på dessa problem. Samtliga väljares valdeltagande kan främjas också genom andra lösningar som gäller deltagande, som till exempel genom röstning per brev och på finländska beskickningar samt med informationskampanjer. Även om myndigheternas förtroende kunde stärkas av att vara långt framme rörande internetröstning så stärks inte förtroendet av att kostsamma riskprojekt inte kan slutföras. Det finns grundläggande områden både rörande valadministrationen och landskapets lagstiftning inom IT som behöver utvecklas i första hand för att förbättra förutsättningarna för att i framtiden anordna röstning via internet. Hit hör till exempel ett elektroniskt rösträttsregister.

I bästa fall skulle förtidsröstning via internet i lagtingsvalet 2023 resultera i att fler väljare bosatta utanför Åland röstar i valet, samtidigt som ett lyckat genomförande skulle möjliggöra internetröstning för samtliga väljare i valet 2027. Det värsta scenariot vore att röstningen måste avbrytas på grund av att systemets säkerhet av något skäl inte kan garanteras eller att valsystemet och/eller valresultatet misstänkliggörs och ifrågasätts. Allmänhetens förtroende för valmyndigheterna riskerar också att äventyras om internetröstningen igen måste avbrytas i ett sent skede. Det får heller inte leda till att internetröstningen blir ett prestigeprojekt där det kan uppstå misstankar om att röstningen på grund av de höga insatserna inte skulle avbrytas vid minsta osäkerhet. Med beaktande av detta är helhetsbedömningen att oavsett kostnadernas skälighet är riskerna med att anordna internetröstning i samband med valet 2023 betydande.

Det är mycket svårt, om inte omöjligt, att förutspå den tekniska utvecklingen i allmänhet och rörande internetröstning i synnerhet. Valmyndigheterna i Sverige och Finland har gjort bedömningen att röstning via internet inte kommer att införas inom en överskådlig framtid. Internationellt sett finns det ingenting som tyder på att internetröstning kommer att bli vanligt inom en snar framtid. En av IDEAs rekommendationer (se avsnitt 3.6) rörande röstning via internet var att allmänheten måste ha ett förtroende för internetröstningen. När det gäller förtroendefrågan är det möjligt att befolkningen i framtiden, i ett system där de flesta myndighetsärenden och liknande sköts digitalt, också kommer att vara mer medveten om cybersäkerhetsrisker och även har en förståelse för hur sådana risker kan motverkas. Det här i samband med ett ökat förtroende för digitala lösningar i allmänhet kan öka förtroendet även för att använda röstning via internet. Det är emellertid svårt att göra en bedömning av hur långt denna utveckling kommer att ha hunnit fram till 2027, när följande ordinarie val ska hållas. Därför är det inte i dagsläget möjligt att ta ställning till om förtidsröstning via internet bör anordnas i det valet, eller om ens den nu gällande lagstiftningen då kommer att vara adekvat.

Det finns dock mycket som kan göras på både kort och lång sikt inom området. Det som har lyfts fram under beredningen av detta lagförslag är att man behöver börja med att få den digitala grunden för valsystemet på plats innan man bygger på med internetröstning. I riket finns bland annat ett elektroniskt valdatasystem i fem olika delar som innehåller bland annat ett elektroniskt rösträttsregister, som till exempel används för att registrera vem som har röstat på ett förhandsröstningsställe, samt ett resultatuträkningssystem. Dessa system har hittills inte använts fullt ut på Åland ens i riksvalen.

I kontakt med justitieministeriet har det visat sig att det inte är möjligt att inkludera de åländska kommunal- och lagtingsvalen i det nuvarande systemet. Ett nytt valdatasystem är dock under utveckling i riket och förväntas bli taget i bruk 2027. I det skulle de åländska valen kunna inkluderas, och landskapsregeringen utreder för närvarande den frågan. I väntan på detta utreds också möjligheten att kunna ta i bruk ett eget åländskt elektroniskt rösträttsregister i de två kommande valen. Det finns alltså ett behov av att lägga även den digitala grunden för valsystemet.

Avslutningsvis har myndigheterna ett ansvar för att främja medborgarnas deltagande i samhället. Detta gäller även ålänningar bosatta utanför Åland. Landskapsregeringen föreslår i detta lagförslag även moderniseringar som syftar till att förtydliga brevröstningsprocessen. Landskapsregeringen har också utrett möjligheten att utrikesministeriet skulle bistå landskapsmyndigheterna i samband med åländska val. Det kan även konstateras att deltagande i samhället inte endast främjas genom deltagande i val, utan den enskildes deltagande i samhället kan främjas på många olika sätt.

4.5 Förtidsröstning per brev

Enligt vallagens nu gällande lydelse ska brevröstningshandlingarna beställas och skickas från kommunernas centralvalnämnder. I analyserna efter valet 2019 ansågs detta förfarande vara fördröjande när det gäller att snabbt och effektivt distribuera handlingarna till väljarna. Ett sätt att förenhetliga processen skulle vara att centralisera distributionen av brevröstningshandlingarna genom att flytta ansvaret för den från kommunernas centralvalnämnder till landskapsregeringen. En sådan lösning förefaller även naturlig med beaktande av att landskapsregeringen fungerar som valregistermyndighet med ansvar för till exempel röstkort.

Enligt 74 § i vallagen ska brevröstningshandlingarna beställas skriftligen och personligen på en särskild blankett eller på något annat sätt som fastställer beställarens identitet. Blanketten ska undertecknas av väljaren och om formatet tillåter kan den undertecknas elektroniskt. Beställarens rösträtt behöver inte kontrolleras för att handlingarna ska kunna skickas. Avsikten är att landskapsregeringen genom webbplatsen val.ax ska tillhandahålla ett elektroniskt formulär som använder sig av e-identifiering som brevröstningshandlingar kan beställas från. Det ska även i fortsättningen vara möjligt att posta skriftliga blanketter till landskapsregeringen.

4.6 Förtidsröstning utanför Åland

Som tidigare nämndes har landskapsregeringen utrett möjligheten att utrikesministeriet skulle bistå landskapsmyndigheterna när det gäller att anordna förtidsröstning utanför Åland. Enligt rikets vallag (FFS 714/1998) svarar utrikesministeriet för förhandsröstningen utomlands vid finska beskickningar och deras verksamhetsställen. Landskapsregeringen har fört en diskussion med utrikesministeriet i den här frågan och de ställer sig positiva till ett samarbete.

Enligt 6 § i den åländska vallagen ska kommunstyrelsen fatta beslut om allmänna förtidsröstningsställen i kommunen. I varje kommun ska finnas minst ett allmänt förtidsröstningsställe, om inte kommunstyrelsen efter överenskommelse med landskapsregeringen och en eller flera andra kommuner beslutar att det inte finns något behov av det. Enligt motiveringen till bestämmelsen ska det finnas tillräckligt med förtidsröstningsställen med god geografisk spridning. Landskapsregeringen bär ansvar för att nätet av allmänna förhandsröstningsställen blir tillräckligt tätt.

Det kan konstateras att kommunerna både enligt vallagen och rikets vallag har getts relativt stor frihet att besluta om förtidsröstningsställen. Detsamma gäller även för statsrådets möjligheter att utse förhandsröstnings-

ställen i utlandet. Grundlagsutskottet har inte ansett rikets bestämmelser vara utformade på ett problematiskt sätt (se exempelvis GrUB 5/1998 och 4/2002). Inte heller har Högsta domstolen haft några invändningar gällande hur bestämmelserna rörande placering av förtidsröstningsställen har utformats i den åländska vallagen.

I allmänhet är det mycket svårt, om inte omöjligt, att uppnå total jämlikhet i förhållande till placering av vallokaler. Både i hemlandet och utomlands kan det finnas stora skillnader mellan olika väljares avstånd och möjligheter att ta sig till en vallokal. Som exempel kan nämnas att det i rikets kommunalval 2021 fanns sex förhandsröstningsställen i Spanien men endast ett i Australien. Den naturliga förklaringen till detta är att det finns en större koncentration av finländare i Spanien än i Australien.

Sammanfattningsvis kan det sägas att det inte endast går att titta på placeringen av förhandsröstningsställen för att uppnå en rättvis fördelning. I stället bör man utgå ifrån att nätet av förhandsröstningsställen är tillräckligt och att det finns en ändamålsenlig geografisk spridning. Ytterligare kan nämnas att det att en enskild väljare eventuellt har ett långt avstånd till närmaste förhandsröstningsställe inte heller i sig innebär att likabehandling inte säkerställs. Förutom möjligheten att rösta på ett förhandsröstningsställe finns även möjligheterna att brevrösta eller att väljaren befinner sig i hemlandet antingen under förtidsröstningstiden eller på valdagen. Rätten att rösta är därmed jämlikt säkerställd.

Enligt landskapsregeringens statistik över väljare bosatta utanför Åland i valet 2019 fanns 69 procent i Sverige (1 030), 26 procent i Finland (383) och därefter följde Storbritannien med 1,5 procent, Norge med 1 procent samt USA med 0,6 procent. I enlighet med rikets vallag är det möjligt att koncentrera förhandsröstningsställena i utlandet till platser där man vet att det finns ett större antal väljare. Eftersom förhandsröstning i utlandet inte genomförts i åländska val tidigare är det skäl att inleda med ett mindre antal förtidsröstningsställen, exempelvis i de nordiska länderna. Försöket bör sedan utvärderas tillsammans av landskapsregeringen och utrikesministeriet inför kommande val.

Valmyndigheterna har enligt vallagens gällande lydelse ingen möjlighet att anordna röstning utanför Åland, för att det ska kunna ske förutsätts att lagen kompletteras med sådana bestämmelser. Förtidsröstningen utanför Åland ska kunna anordnas antingen genom att förvaltningsuppgifterna vid valförrättningen överförs till utrikesministeriet genom en överenskommelseförordning, eller genom att de åländska valmyndigheterna själva sköter valförrättningen till exempel genom att använda utrymmen vid finländska beskickningar utomlands. I båda fall skulle landskapsregeringen ansvara för kostnaderna för förtidsröstningen utanför Åland. När det gäller förvaltningsuppgifter som överförs genom överenskommelseförordning är praxis att kostnadsansvaret kvarstår hos den myndighet från vilken uppgifterna överförs.

5. Landskapsregeringens förslag

5.1 Förtidsröstning via internet

Landskapsregeringen konstaterar i sitt lagförslag om ny vallag för Åland (LF 3/2018–2019) att internetröstning bara kan introduceras på ett framgångsrikt sätt om det finns ett grundläggande förtroende för valen och för de myndigheter som administrerar valen. Vidare anges att om förtroendet är ifrågasatt i något avseende är det inte att rekommendera att införa nya elektroniska förfaringssätt i valprocessen, i synnerhet inte röstning via internet, samt att det är av väsentlig betydelse att förtroendet för valen inte äventyras i samband med införandet av röstning via internet. I lagförslaget berörs även justitieministeriets utredning från 2017, som utmynnade i en rekommendation

om att inte införa röstning via internet med hänvisning till att riskerna bedömdes överstiga nyttan.[18] Landskapsregeringen bedömde enligt lagförslaget risken för utomstående påverkan som lägre när det gäller åländska val, samtidigt som nyttan med att införa internetröstning bedömdes vara större på Åland än i riket.

I sitt betänkande (LKU bet. 9/2018–2019) anför lagtingets lag- och kulturutskott följande principiella synpunkter på förfarandet med internetröstning:

”Enligt utskottets mening är den allvarligaste risken med internetröstning att valsystemets tillförlitlighet, av grundad eller ogrundad anledning, kan ifrågasättas. Frågor som gick min röst fram, kan någon gå in och se hur jag röstade, kan någon annan rösta i mitt namn och kan ett valresultat utan fysiska valsedlar kontrollräknas, kan uppstå och leda till att valsystemets legitimitet ifrågasätts vilket är synnerligen allvarligt i en demokrati. Allvaret består i att även om det saknas verklig grund för oro för eller misstankar om manipulation kan valets tillförlitlighet och därmed valresultatets legitimitet ifrågasättas på basen av lösa rykten. Enligt utskottets mening bör man alltså inte lättvindigt överge ett system som av medborgarna genom många årtionden uppfattat som tillförlitligt.

Utskottet delar landskapsregeringens uppfattning att de allmänna valen är ett av fundamenten för ett demokratiskt samhälle och att de regler som tillämpas vid val intar en särskild ställning eftersom det ställs speciella krav på lagstiftningen om val. Utskottet har inga invändningar mot att internetröstning för en begränsad väljargrupp införs på försök men anser med tanke på framtiden att det noga bör övervägas om nyttan av röstning via internet verkligen överväger riskerna.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att landskapsregeringen har ett stort ansvar för att internetröstningen genomförs på ett rättssäkert sätt”.

Landskapsregeringen bedömer i nuläget att riskerna för att skada förtroendet för valen och valmyndigheterna har ökat sedan den nu gällande vallagen stiftades. Hoten och riskerna när det gäller cybersäkerheten har generellt ökat till följd av utvecklingen i omvärlden. Samtidigt har det också kunnat märkas att en viss tendens till ifrågasättande har aktualiserats, inte bara av den demokratiska ordningen i allmänhet utan också av valförrättning och valresultat i för övrigt demokratiska samhällen. Sammantaget har detta lett till att landskapsregeringen nu bedömer att riskerna med internetröstning överstiger fördelarna, och att förtidsröstning via internet inte bör anordnas. Bedömningen är att det finns en stor osäkerhet kring användningen av internetröstning även på längre sikt, det vill säga inte bara vad gäller valen 2023 utan även följande val 2027.

I sin nu gällande lydelse förutsätter vallagen att landskapsregeringen försöker anordna internetröstning. Det är inte förenligt med lagen att under mandatperioden fatta ett beslut om att inte ordna förtidsröstning via internet i samband med nästa val. Att inte försöka upphandla ett system för internetröstning för att sedan i enlighet med lagen fatta ett beslut om att internetröstning inte är möjligt är inte heller förenligt med lagen. Landskapsregeringens beslut om att förtidsröstning via internet inte ska anordnas kan endast fattas utgående från en bedömning av de grundläggande kraven på tillförlitlighet som finns listade i vallagens 79 §.

Landskapsregeringen har övervägt olika lagtekniska alternativ när det gäller att göra bestämmelserna om förtidsröstning via internet otillämpliga. Valet av lösning bör göras utgående från den långsiktiga målsättningen. Det alternativ som förordas i den utredning som ligger till grund för detta

[18] Förutsättningar för internetröstning i Finland. Slutrapport från arbetsgruppen. Justitieministeriet, betänkande och utlåtanden 60/2017 (på finska, sammandrag på svenska och engelska).

lagförslag är att flytta över bestämmelserna till en separat lag om förtidsröstning via internet. Den lagen skulle sedan inte börja tillämpas förrän lagtinget beslutar om det, det vill säga att den skulle sättas i kraft genom en annan landskapslag. Det alternativet bedömdes kräva förhållandevis mindre resurser i ett läge där röstning via internet skulle återinföras. Samtidigt skulle vallagen endast innehålla bestämmelser som är tillämpliga, vilket är viktigt med tanke på tydligheten och transparensen.

I praktiken visade det sig emellertid vara svårt att bryta ut samtliga regler som rör röstning via internet ur vallagen. Även om det centrala regelverket finns i 10 kap. berörs internetröstningen på flera andra ställen i lagen, till exempel när det gäller det allmänna förfarandet vid förtidsröstning och vid rösträkningen. Vallagen är en lag med en förhållandevis hög detaljnivå samtidigt som kravet på tydlighet är särskilt högt i detta sammanhang. För att undvika en situation där vallagen innehåller ett antal bestämmelser som inte är tillämpliga föreslår landskapsregeringen att samtliga regler som rör förtidsröstning via internet helt och hållet stryks ur lagen. Det betyder att när röstning via internet ska återinföras måste reglerna infogas i vallagen på nytt, vilket i och för sig kräver en del resurser. Avgörande för landskapsregeringens ställningstagande i den här frågan har varit att även om regelverket skulle kvarstå i vallagen, kommer det till följd av den tekniska utvecklingen att krävas en översyn av det när möjligheten till förtidsröstning via internet i framtiden ska införas igen. På detta sätt undviks också en situation där man skulle bli tvungen att tillämpa två skilda regelverk om förtidsröstning parallellt.

När det gäller bestämmelsen om förtidsröstning via internet i landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar anses det inte ändamålsenligt att den kvarstår om motsvarande bestämmelser stryks ur vallagen. Bedömningen är att det finns omfattande risker med att ordna internetröstning i nuläget och att det kommer bli utmanande för kommunerna att säkerställa att all nödvändig infrastruktur finns på plats.

5.2 Förtidsröstning per brev

I syfte att göra brevröstningsprocessen mer enhetlig föreslås att ansvaret för att distribuera brevröstningshandlingarna överförs från kommunernas centralvalnämnder till landskapsregeringen. Landskapsregeringen ska, liksom kommunernas centralvalnämnder enligt gällande bestämmelser, sända handlingarna utan dröjsmål, med nödvändiga anvisningar och information, på begäran särskilt föra ut handlingarna till en väljare bosatt i landskapet samt föra en förteckning över väljare som brevröstningshandlingarna sänds till. Uppgifterna ska i huvudsak motsvara de uppgifter som anges i 75 § vallagen. Kommunernas centralvalnämnder ska även i fortsättningen vara skyldiga att föra en förteckning över väljare som sänder in brevröstningshandlingar. De föreslagna ändringarna berör endast skickandet av brevröstningshandlingar, liksom i nuläget ska kommunernas centralvalnämnder även i framtiden ta emot brevrösterna. Ett liknande förfarande för beställning och mottagande av brevröster tillämpas både i riket och i Sverige.

Landskapsregeringen föreslår också att en gräns införs för hur tidigt brevröstningshandlingarna ska kunna beställas, med hänvisning till att den ansvariga myndigheten på ett så bra sätt som möjligt ska kunna ta emot och hantera beställningarna. På det sättet förbättras möjligheten att för den enskilde väljaren beställa handlingarna i god tid. Enligt de nuvarande bestämmelserna kan handlingarna beställas innan förtidsröstningen har börjat men beställningen ska ha kommit in till centralvalnämnden före utgången av förtidsröstningstiden. Det ska även i fortsättningen finnas en möjlighet för väljaren att i god tid beställa brevröstningshandlingar. En rimlig gräns är att brevröstningshandlingar ska kunna beställas tidigast tre månader före valdagen.

5.3 Förtidsröstning utanför Åland

Landskapsregeringen föreslår att bestämmelser införs i vallagen som möjliggör anordnande av förtidsröstning utanför Åland i åländska val. Med hänvisning till att uppgifterna vid valförrättningen kan komma att överföras till en riksmyndighet genom överenskommelseförordning föreslås att reglerna i huvudsak utformas utgående från motsvarande bestämmelser i rikets vallag. Även om uppgifterna inte skulle överföras kommer förtidsröstningen utomlands att förutsätta ett samarbete de åländska valmyndigheterna och utrikesministeriet.

Möjligheten att förtidsrösta utanför Åland ska också omfatta anordnande av förtidsröstning i Finland, exempelvis via landskapsregeringens representation i Helsingfors. Det är dock inte ett alternativ att endast arrangera förtidsröstning utanför Åland för bosatta i Finland utan avsikten har hela tiden varit en bredare lösning som även gäller för dem som är bosatta utomlands.

Enligt rikets vallag får varje röstberättigad förhandsrösta på de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet och utomlands i finska beskickningar. Landskapsregeringen anser att en eventuell förtidsröstning utanför Åland i åländska val ska utformas på samma sätt, det vill säga att samtliga väljare kan rösta vid allmänna förtidsröstningsställen utanför Åland och inte bara de som faktiskt är bosatta utanför Åland.

Enligt förslaget ska landskapsregeringen inför varje val fatta beslut om allmänna förtidsröstningsställen utanför Åland. Enligt 9 § 1 mom. 2 punkten i rikets vallag anges de beskickningar och deras verksamhetsställen som ska fungera som förhandsröstningsställen genom förordning av statsrådet. I regel har förhandsröstning i utlandet varit mest omfattande i riksdagsval samt presidentval och mindre omfattande i kommunalval. I en jämförelse mellan statsrådets förordning om de finska beskickningar och deras verksamhetsställen som är förhandsröstningsställen vid riksdagsvalet och Europaparlamentsvalet 2019 (FFS 139/2019) och statsrådets förordning om förhandsröstningsställen i utlandet och i landskapet Åland vid kommunalvalet 2021 (FFS 81/2021) framkommer en tydlig skillnad mellan antalet förhandsröstningsställen. Till exempel fanns det bara i Sverige över trettio förhandsröstningsställen i riksdagsvalet jämfört med två i kommunalvalet.

6. Förslagets konsekvenser

6.1 Förtidsröstning via internet

Som tidigare angivits (se avsnitt 4.2) kan kostnaden för att anordna förtidsröstning via internet i valet 2023 grovt uppskattas till minst 250 000 euro, samtidigt som en längre upphandling som sträcker sig över flera val skulle innebära en ännu högre kostnad. Förslaget om att inte anordna förtidsröstning via internet innebär således en sänkning av landskapets valkostnader.

Vid valet 2019 fanns det nästan 1 500 personer bosatta utanför Åland som var röstberättigade i lagtingsvalet. För närvarande är antalet något högre, närmare 1 700 personer. Förslaget om att internetröstning inte anordnas kan i och för sig anses försämra dessa väljares möjligheter att rösta i lagtingsvalet. Detta uppvägs dock av att förtidsröstning per brev underlättas samtidigt som det i lagen införs en möjlighet att förtidsrösta på allmänna förtidsröstningsställen utanför Åland.

För landskapsregeringen innebär förslaget inte bara sänkta kostnader utan också en inbesparing när det gäller personalresurser. De resurser som skulle behöva läggas på en tämligen krävande upphandling av ett röstningssystem kan i stället läggas på andra uppgifter, detsamma gäller också de resurser som skulle krävas under själva internetröstningen. Även för centralnämnden för lagtingsval innebär förslaget färre uppgifter, eftersom den inte kommer

att behöva hantera den elektroniska valurnan och de röster som avges via internet och heller inte ha någon beredskap att handskas med störningar i röstningen.

6.2 Förtidsröstning per brev

Enligt vallagens nu gällande lydelse svarar landskapsregeringen redan för kostnaderna för förtidsröstningen i sin helhet, och därför medför inte förslaget om att landskapsregeringen ska ta över distributionen av brevröstningshandlingarna någon extra kostnad. Landskapsregeringen upprätthåller redan idag hemsidan val.ax och har tillgängliga verktyg för att bygga elektroniska formulär med tillhörande e-identifiering. Till den del förslaget rör förtidsröstningen per brev bedöms det därför vara kostnadsneutralt.

För den enskilde medborgaren förväntas den föreslagna ändringen vara underlättande. Processen för att beställa brevröstningshandlingar förenhetligas genom att all information samlas på ett ställe och sätten att beställa handlingarna utvidgas. Tidsgränserna för när brevröstningshandlingar kan beställas förtydligas vilket ökar transparensen och förutsägbarheten i myndigheternas agerande.

Den föreslagna ändringen minskar arbetsbördan för kommunerna. samtidigt som den ökar landskapsregeringens arbetsbörda. Ansvaret för distributionen är dock något som bedöms kunna hanteras med de resurser som landskapsregeringen också i nuläget ställer till förfogande för valadministration. Även om intresset för brevröstning skulle öka dramatiskt bör mängderna kunna hanteras, också med beaktande av att det tydliggörs att brevröstningshandlingar kan beställas så tidigt som tre månader innan valdagen. Landskapsregeringen har således en möjlighet att informera allmänheten om att handlingarna kan beställas i god tid för att undvika hög belastning alldeles i slutskedet.

6.3 Förtidsröstning på allmänna förtidsröstningsställen utanför Åland

Till den del lagförslaget gäller förtidsröstning utanför Åland kommer det att leda till ökade kostnader för landskapet. I nuläget planeras att anordna förtidsröstning utanför Åland i Helsingfors, Stockholm, Köpenhamn, Oslo och Bryssel. De allmänna förtidsröstningsställena skulle då placeras i de egna lokalerna i Helsingfors och Bryssel, samt i utrikesministeriets lokaler i Stockholm, Köpenhamn och Oslo. För de sistnämnd kommer en viss lokalhyra att uppbäras, den bedöms dock inte vara särskilt hög. Valförrättningen vid förtidsröstningsställena utanför Åland är avsedd att skötas av landskapets egna tjänstemän inom ramen för nuvarande personalresurser. Vissa kostnader för resor kommer dock att uppstå, men inte heller de bedöms bli särskilt höga.

Förslaget innebär att röstningen underlättas för de väljare som är bosatta eller befinner sig utanför Åland under förtidsröstningstiden, förutsatt att de uppehåller sig i närheten av de orter där förtidsröstning anordnas. Däremot påverkas inte röstningsmöjligheten för väljare som uppehåller sig på andra platser utanför Åland. Dessa har dock fortfarande möjligheterna att rösta per brev.

7. Beredning och ikraftträdande

Lagförslaget har beretts som tjänstemannaberedning vid lagberedningen i samarbete med regeringskansliets enhet för rättsliga och internationella frågor.

Frågorna om den framtida förtidsröstningen via internet samt en ändrad distribution av brevröstningshandlingarna har utretts vid enheten för rättsliga och internationella frågor. I maj 2021 höll landskapsregeringen ett

informations- och diskussionsmöte för samtliga lagtingspartier, där utredningen om förutsättningarna för internetröstning vid valet 2023 och en lagstiftningspromemoria om ändring av bestämmelserna om brevröstning presenterades. Både utredningen och promemorian skickades därefter på remiss till lagtingspartierna.

Under remissen, som pågick till den 30 juni 2021, valde endast Ålands Socialdemokrater att lämna in ett utlåtande. Partiet ansåg att utredningen var grundlig men att den präglades av överdriven försiktighet och bristande ambition. Det att internetröstning inte används innebär enligt utlåtandet att en stor grupp unga väljare kommer att välja bort politiskt deltagande. Man efterlyste en strategi och en ambition för hur man ska arbeta med frågan på längre sikt samt att de ändringar som görs i vallagen ändå ska hålla kvar möjligheten att med minsta besvär ha en juridisk väg öppen för att ordna röstning via internet. I utlåtandet berördes främst internetröstningen men det framfördes även att den digitala världen på sikt kommer att ta över kommunikation, bank- och postväsende och annan logistik. Landskapsregeringen uppmanades därför att fokusera på lösningar som anpassas efter den digitala utvecklingen. Landskapsregeringen delar bedömningen att det behövs en fortsatt digital utveckling av de offentliga tjänsterna, i detta arbete ingår även att succesivt fortsätta digitalisera valsystemen.

Ärendet överfördes hösten 2021 till lagberedningen för beredning av ett lagförslag om ändring av vallagen. Parallellt med det fortsatta beredningsarbetet gjordes vid enheten för rättsliga och internationella frågor också en utredning av möjligheterna att anordna förtidsröstning utanför Åland. Resultatet av utredningen blev att beredningen av lagförslaget även skulle innefatta en anpassning av bestämmelserna i vallagen för att göra det möjligt att förlägga allmänna förtidsröstningsställen utanför Åland.

Lagförslaget skickas på remiss till kommunerna, de politiska partierna, centralnämnden för lagtingsval, Ålands handikappförbund, Ålands Kommunförbund, Åland Post, Statens ämbetsverk på Åland, utrikesministeriet samt justitieministeriet under sommaren 2022.

De föreslagna ändringarna i vallagen är avsedda att tillämpas från och med lagtings- och kommunalvalet 2023. När det gäller lagstiftning om val är det att föredra att den gäller från och med ingången av valåret. Om det inte är möjligt bör den här föreslagna lagstiftningen ändå träda i kraft senast under våren 2023.

Detaljmotivering

1. Landskapslag om ändring av vallagen för Åland

5 § *Valförrättning.* Enligt paragrafen förrättas val genom att det anordnas förtidsröstning och röstning på valdagen. Förtidsröstningen anordnas gemensamt av landskapsregeringen och kommunerna, medan kommunerna anordnar röstning på valdagen. Enligt förslaget anges att det är landskapsregeringen som ansvarar för att det anordnas förtidsröstning utanför Åland, medan förtidsröstningen på Åland fortfarande ska anordnas gemensamt av landskapsregeringen och kommunerna. Den föreslagna formuleringen innebär att landskapsregeringen har en skyldighet att se till att det anordnas förtidsröstning utanför Åland.

6 § *Förtidsröstningsställen och vallokaler.* Förtidsröstning innefattar enligt paragrafens nu gällande lydelse förtidsröstning på allmänna förtidsröstningsställen och inrättningar, brevröstning samt förtidsröstning via internet. Enligt paragrafens 1 mom. anordnas förtidsröstning på förtidsröstningsställen som antingen är allmänna förtidsröstningsställen eller inrättningar. Även

förtidsröstning utanför Åland omfattas av begreppet och betraktas som röstning vid ett allmänt förtidsröstningsställe.

Enligt paragrafens 2 mom. är det kommunstyrelsen som fattar beslut om allmänna förtidsröstningsställen i kommunen. Det ska finnas minst ett sådant i varje kommun, såvida man inte har kommit överens med landskapsregeringen eller någon annan kommun om att det inte finns något behov av det. När det gäller allmänna förtidsröstningsställen utanför Åland föreslås att de ska bestämmas av landskapsregeringen genom landskapsförordning. Förfarandet motsvarar det som anges i rikets vallag, där förhandsröstningsställen utomlands anges genom förordning av statsrådet.

Avsikten är att de allmänna förtidsröstningsställena utanför Åland främst ska förläggas till orter i vilkas närhet ett betydande antal ålänningar vistas, i första hand inom Norden. Förslaget innebär dock inte att förtidsröstning måste anordnas på alla ställen där ålänningar är bosatta. I förarbetena till rikets vallag konstateras till exempel att det inte finns anledning att arrangera förhandsröstning utomlands på ett likvärdigt sätt i riksdagsval och kommunalval med beaktande av att det finns färre antal röstberättigade i kommunalval. ”Det kunde anses vara tillräckligt att endast de beskickningar utpekas som förhandsröstningsställen, i vilkas närhet man vet att finländare vistas i betydande antal” (RP 48/1998 rd, s. 24). Som tidigare nämndes har inte grundlagsutskottet ansett att dessa bestämmelser skulle vara problematiska (se avsnitt 4.6).

Bestämmelser om de krav som ställs på förtidsröstningsställen finns i 53 §, de föreslås också bli förtydligade så att det klart framgår att de gäller även för förtidsröstningsställen utanför Åland. Dessutom gäller också bestämmelserna om röstning på förtidsröstningsställen i 8 kap. förtidsröstningsställen utanför Åland.

Enligt paragrafens 4 mom. kan förtidsröstning förutom på förtidsröstningsställen ske per brev och via internet. Med hänvisning till att röstning via internet enligt förslaget inte ska anordnas föreslås momentet bli ändrat så att möjligheten att förtidsrösta via internet inte nämns.

11 § *Valförrättare.* Enligt paragrafen ska den kommunala centralvalnämnden utse valförrättare för de allmänna förtidsröstningsställena som finns i kommunen. För att kunna anordna förtidsröstning utanför Åland behöver paragrafen kompletteras med bestämmelser om valförrättare vid förtidsröstningsställen utanför Åland.

I rikets vallag anges att vid en finsk beskickning är det chefen för beskickningen eller någon som utsetts av denne som är valförrättare. Det är dock inte möjligt att i landskapslagstiftning reglera vem som vid en finsk beskickning kunde fungera som valförrättare utan till den delen behövs en mer allmän reglering. Avsikten är att det ska vara möjligt för landskapsregeringen dels att ha egna valförrättare vid de finska beskickningarna, dels att uppgifterna vid förtidsröstningen utomlands vid behov ska kunna överföras genom en överenskommelseförordning. Landskapsregeringen är enligt vallagens 7 § den valmyndighet som har det övergripande ansvaret för valens genomförande. Påpekas kan också att jävsreglerna i 15 § gäller för valförrättarna oberoende av vem som utser dem.

Enligt rikets vallag räcker det med en valförrättare vid förhandsröstningsställen utomlands, till skillnad från motsvarande i hemlandet där det ska finnas minst två valförrättare. För att underlätta att uppgifterna vid förtidsröstningen utomlands vid behov ska kunna överföras genom överenskommelseförordning föreslås att bestämmelserna ska vara så lika rikets vallag som möjligt. Enligt förslaget ska landskapsregeringen ansvara för att det finns minst en valförrättare för varje förtidsröstningsställe utanför Åland.

13 § *Centralnämndernas sammanträden.* I paragrafens 2 mom. finns en hänvisning till att centralnämnden för lagtingsval också ska sammanträda i den utsträckning som behövs för att fullgöra sina uppgifter enligt 3 och 10 kap. Det sistnämnda kapitlet avser förtidsröstning via internet och föreslås bli upphävt i sin helhet. Följaktligen föreslås att hänvisningen till 10 kap. i denna paragraf stryks.

17 § *Rösträttsregister.* Enligt paragrafens 2 mom. 10 punkt ska det i rösträttsregistret antecknas om en spärrmarkering har gjorts med stöd av 36 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (FFS 661/2099). Den nämnda lagens namn har ändrats i samband med att Befolkningsregistercentralen bytte namn till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. En uppdatering av hänvisningen föreslås därför.

21 § *Granskning av uppgifter.* I paragrafens 4 mom. finns en motsvarande hänvisning som i 17 § ovan, till den som tidigare benämndes lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster. Även här föreslås en uppdatering av hänvisningen.

49 § *Tryckning och distribution.* Enligt paragrafens ska centralnämnderna låta trycka sammanställningen av kandidatlistor. Det innebär att centralnämnden för lagtingsvalet ansvarar för sammanställningen för lagtingsvalet och varje kommunal centralvalnämnd ansvarar för sin kommuns sammanställning.

Enligt paragrafens 1 mom. ska sen sammanställningen för lagtingsvalet skickas till de kommunala centralvalnämnderna för vidarebefordran till valnämnderna. I det fallet är det centralnämnden för lagtingsval som skickar sammanställningen. Sammanställningen för kommunalvalet ska skickas till kommunstyrelsen och valnämnderna inom kommunen, i det fallet är det en intern kommunal distribution.

Paragrafens 2 mom. handlar om distributionen av sammanställningarna av kandidatlistor inför förtidsröstningen. I det fallet ska sammanställningarna för alla kommuner finnas på alla förtidsröstningsställen. Därför går distributionen via landskapsregeringen, som sen skickar ut ett tillräckligt antal exemplar av varje sammanställning till de kommunala centralvalnämnderna, som sedan vidarebefordrar dem till valbestyrelser och valförrättare. Valbestyrelsen ansvarar för förtidsröstning vid inrättningar och valförrättare vid allmänna förtidsröstningsställen. Enligt förslaget ska landskapsregeringen också se till att sammanställningarna av kandidatlistorna både när det gäller lagtingsvalet och kommunalvalet distribueras till valförrättarna vid de allmänna förtidsröstningsställena utanför Åland.

52 § *Meddelande om valförrättningen.* I paragrafens 1 mom. finns bestämmelser om den information som ska ingå i det meddelande om förtidsröstning som centralnämnden för lagtingsval ska anslå på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla. Med hänvisning till att bestämmelserna om förtidsröstning via internet föreslås bli upphävda bör också kravet på att informera om den möjligheten strykas.

53 § *Bestämmelser om förtidsröstningsställen och vallokaler.* I paragrafen anges de krav som gäller för förtidsröstningsställen och vallokaler. Enligt 2 mom. ska den kommunala centralvalnämnden se till att alla förtidsröstningsställen och vallokaler i kommunen har ett utrymme som är lämpligt för röstningen. Eftersom det enligt förslaget ska kunna anordnas förtidsröstning också utanför Åland kan innehållet i paragrafen komma att tolkas som att kraven enbart gäller de förtidsröstningsställen som finns i de åländska

kommunerna. Med hänvisning till det föreslås att paragrafens 2 mom. omformuleras så att det blir tydligt att kraven gäller alla förtidsröstningslokaler, samt att landskapsregeringen ansvarar för förtidsröstningslokalerna utanför Åland.

Paragrafen innehåller inget krav på att röstningen ska organiseras så att valhemligheten bevaras. Ett sådant krav finns dock i lagens 67 § 3 mom. och det är formulerat så att det gäller samtliga förtidsröstningsställen både på och utanför Åland.

54 § *Valsedlar*. Till paragrafens 3 mom. fogas en bestämmelse om att landskapsregeringen också ska skicka valsedlar till förtidsröstningsställen utanför Åland. I lagens 60 § finns ytterligare bestämmelser om distributionen av förtidsröstningshandlingar, det vill säga förutom valsedlar även valkuvert, följebrev och ytterkuvert.

58 § *Rätt att förtidsrösta*. Enligt paragrafens 3 mom. får den som är röstberättigad men inte har sin hemkommun på Åland den 1 september valåret, förtidsrösta i lagtingsvalet via internet enligt vad som föreskrivs i 10 kap. Eftersom det enligt förslaget inte ska anordnas någon röstning via internet bör momentet upphävas.

När det gäller förtidsröstningsställen utanför Åland är de att betrakta som allmänna förtidsröstningsställen, därmed innebär paragrafens formulering att alla som är röstberättigade har rätt att rösta där. Det förutsätts alltså inte att det finns något särskilt skäl till att rösta utanför Åland.

59 § *Förtidsröstningstiden.* I paragrafen anges att förtidsröstningstiden sträcker sig från den 15 dagen till den femte dagen före valdagen. När det gäller förtidsröstningstiden utanför Åland föreslås att den ska avslutas tidigare, den tionde dagen före valdagen, för att inte riskera tidsbrist när det gäller hanteringen av rösterna från de allmänna förtidsröstningsställena utanför Åland. Bestämmelserna om när förtidsröstningsställen ska var öppna finns i 68 §.

60 § *Förtidsröstningshandlingar*. I paragrafen finns bestämmelser både om förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe, per brev och via internet.

Hänvisningarna till brevröstning i 1 mom. påverkas inte av det ändrade förfarandet vid brevröstningen. Hänvisningen till förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe omfattar även förtidsröstningsställen utanför Åland. I momentet anges också att inga förtidsröstningshandlingar används vid röstning via internet. Enligt förslaget stryks den formuleringen.

I 2 mom. anges att landskapsregeringen ska skicka valsedlar och förtidsröstningshandlingar till de kommunala centralvalnämnderna, som ska vidarebefordra dem till valförrättare, valbestyrelse samt till dem som avser att förtidsrösta per brev. Hänvisningen till dem som avser att förtidsrösta per brev föreslås bli upphävd, eftersom det enligt förslaget till 74 § är landskapsregeringen som skickar ut förtidsröstningshandlingarna till dem som ska brevrösta.

Till paragrafens 2 mom. fogas också kompletterande bestämmelser om att landskapsregeringens ska skicka förtidsröstningshandlingar till förtidsröstningsställen utanför Åland.

61 § *Granskning av förtidsröstningshandlingarna.* I paragrafens 2 mom. anges prioritetsordningen för de fall där en väljare har röstat flera gånger under förtidsröstningstiden. Bestämmelsen tillkom ursprungligen för att införandet av förtidsröstning via internet gjorde det möjligt att rösta flera gånger, det vill säga både via internet och på ett förtidsröstningsställe. Även om det inte anordnas förtidsröstning via internet är det dock fullt möjligt att

avge fler förtidsröster. I praktiken räknas då den först inkomna rösten, eftersom lagen inte ger en väljare någon möjlighet att ändra sin röst. Med anledning av att förtidsröstning via internet inte kommer att anordnas föreslås att momentet upphävs. Samtidigt stryks också hänvisningen till prioriteringsordningen i paragrafens 1 mom. 6 punkten.

62 § *Behandling av valkuverten.* Paragrafen innehåller bestämmelser om att den kommunala centralvalnämnden ska anteckna i vallängden vilka val en väljare har röstat i. Samtidigt ska också en anteckning göras om vilka väljare som har röstat via internet. Den sistnämnda bestämmelsen blir onödig i och med att ingen förtidsröstning via internet anordnas, och den sista meningen i paragrafen föreslås därmed bli struken.

65 § *Räkning av förtidsröster.* Enligt paragrafens 1 mom. de godkända valkuverten från förtidsröstningen öppnas vid centralnämndernas sammanträde på valdagen. Sammanträdet får inledas och öppnandet påbörjas tidigast klockan 12. Detta har visat sig vara problematiskt för centralnämnden för lagtingsval eftersom mängden förtidsröster har varit stadigt stigande. I själva verket kommer förtidsrösterna in till centralnämnden redan dagen före valdagen. Det finns därför inget som praktiskt hindrar att öppnandet och räkningen påbörjas tidigare. Enligt förslaget ska sammanträdet få inledas och öppnandet påbörjas tidigast klockan 9. Formuleringen hindrar inte att räkningen påbörjas vid en senare tidpunkt om det skulle anses mer ändamålsenligt.

Enligt paragrafens 2 mom. får resultatet av räkningen av förtidsrösterna inte offentliggöras förrän valförrättningen är avslutad klockan 20 på valdagen. Enligt paragrafens 3 mom. är det centralnämnden för lagtingsval som ansvarar för att de förtidsröster som avgetts via internet inte räknas eller rapporteras förrän vid den tidpunkten. Det sistnämnda momentet föreslås bli upphävt.

66 § *Förbud mot ändringssökande.* Generellt gäller ett förbud mot ändringssökande i valmyndigheternas beslut i ärenden som gäller förtidsröstning enligt 7–10 kap. I stället kan valresultatet överklagas på det sätt som anges i 13 kap. Eftersom 10 kap. föreslås bli upphävt ändras hänvisningen till 7–9 kap.

67 § *Anordnande av röstning.* Paragrafen handlar om förfarandet vid förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe, och föreslås bli anpassad till att det ska bli möjligt att anordna förtidsröstning utanför Åland.

Av paragrafens nuvarande 3 mom. framgår att röstningsförfarandet ska vara organiserat så att valhemligheten bevaras, vilket således också omfattar röstning på förtidsröstningsställen utanför Åland. Enligt förslaget flyttas detta grundläggande krav till paragrafens 1 mom.

I paragrafens nuvarande 1 mom. anges att de valförrättare som utsetts av den kommunala centralvalnämnden ansvarar för förtidsröstningen vid allmänna förtidsröstningsställen samt att det ska vara minst två valförrättare närvarande vid röstning. En precisering föreslås så att bestämmelserna avser allmänna förtidsröstningsställen i kommunen. Samtidigt föreslås ett nytt 3 mom. som anger att den som har utsetts till valförrättare för ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland ansvara för röstningen där, samt att det i dessa fall är tillräckligt med att en valförrättare är närvarande.

Paragrafens nuvarande 4 och 5 mom. gäller distribution av valstämplar och annan utrustning samt hantering av dessa och vissa förtidsröstningshandlingar efter att förtidsröstningen har avslutats. Av lagens 57 § följer att landskapsregeringen tillhandahåller valstämplar som ska användas vid röstning på förtidsröstningsställen, vilket således även innefattar

förtidsröstningsställen utanför Åland. Enligt förslaget ska valstämplar, överblivna förtidsröstningshandlingar och förteckningar över väljare som har förtidsröstat från förtidsröstningsställen utanför Åland skickas tillbaka till landskapsregeringen.

68 § *Tider för röstning.* Enligt paragrafens 1 mom. ska ett allmänt förtidsröstningsställe under förtidsröstningstiden vara öppet för röstning under de tider som kommunstyrelsen bestämmer. Röstningstiderna får inte infalla vardagar före klockan 8 eller efter klockan 20 och inte heller lördagar före klockan 9 eller efter klockan 18. I förtydligande syfte föreslås att det i paragrafen preciseras att ett allmänt förtidsröstningsställe ska vara öppet alla dagar utom söndagar, om inte kommunstyrelsen av särskilda skäl bestämmer något annat. Den föreslagna formuleringen motsvara gällande praxis och fanns också i den tidigare landskapslagen (1970:39) om lagtingsval och kommunalval.

Enligt förslaget fogas till paragrafen ett nytt 2 mom. om tider för röstning på allmänna förtidsröstningsställen utanför Åland. När det gäller dem föreslås att landskapsregeringen i landskapsförordning ska ange vilka dagar och tider under förtidsröstningstiden de ska vara öppna för röstning. Förtidsröstningstiden anges i 59 § och pågår från och med den 15 dagen till och med den femte dagen före valdagen. När det gäller förtidsröstningstiden utanför Åland föreslås dock att den avslutas redan den tionde dagen före valdagen. Den här föreslagna formuleringen innebär att det inte krävs att ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland är öppet för röstning alla dagar under förtidsröstningstiden, utan landskapsregeringen kan bestämma att röstningen anordnas under färre antal dagar. Det innebär också att ett förtidsröstningsställe utanför Åland kan vara öppet för röstning på en söndag. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar delvis bestämmelserna om bestämmande av förhandsröstningstiden utomlands i rikets vallag, enligt vilka förhandsröstningsperioden vid finska beskickningar enligt vad som bestäms genom förordning av statsrådet kan vara kortare än vad som anges i lagen. Öppettiderna under de dagar förhandsröstningen förrättas bestäms dock av chefen för den enskilda beskickningen.

73 § *Vidarebefordran av ytterkuverten.* Paragrafen anger att valförrättaren efter avslutad förtidsröstning ska skicka ytterkuverten till den centralvalnämnd som de är riktade till, vilket kan vara centralvalnämnden i den egna kommunen eller i en annan kommun.

När det gäller ytterkuverten från ett förtidsröstningsställe utanför Åland är det inte ändamålsenligt att de skickas direkt till de olika centralvalnämnderna i kommunerna. I stället föreslås att de tas emot centralt av landskapsregeringen, som sen i sin tur vidarebefordrar dem till respektive kommunal centralvalnämnd. Enligt 62 § i rikets vallag skickas ytterkuverten från förtidsröstningen utomlands till utrikesministeriet som sen vidarebefordrar dem till den kommunala centralvalnämnden i fråga.

74 § *Brevröstningshandlingar*. Paragrafen föreslås bli ändrad så att brevröstningshandlingarna beställs hos landskapsregeringen i stället för hos den kommunala centralvalnämnden. Beställningen ska göras personligen på en särskild blankett eller på något annat sätt som säkert fastställer beställarens identitet, till den delen föreslås inga ändringar. I detta sammanhang kan det dock förtydligas att underskrivna blanketter som skannats in och skickats med e-post till landskapsregeringen ska godkännas om innehållet är korrekt.

Enligt paragrafens gällande lydelse kan handlingarna beställas innan förtidsröstningstiden börjar och senast före utgången av förtidsröstningstiden. Det finns således ingen egentlig begränsning för hur tidigt de kan beställas. Enligt förslaget anges att brevröstningshandlingar kan beställas tidigast tre

månader före valdagen. Liksom enligt lagens nu gällande lydelse ska en beställning av brevröstningshandlingar ha inkommit senast under förtidsröstningstiden, det vill säga senast den femte dagen före valdagen. Det sistnämnda föreslås bli förtydligat för att inte riskera oklarhet till följd av att en annan förtidsröstningstid anges för röstning utanför Åland.

Enligt förslaget förtydligas också väljarens ansvar när det gäller att beställa handlingarna i tillräckligt god tid för att brevrösten ska hinna fram till den kommunala centralvalnämnden inom den angivna tiden. Motsvarande ansvar när det gäller att skicka in brevröstningshandlingarna finns redan i 77 § 2 mom.

75 § *Landskapsregeringens och den kommunala centralvalnämndens uppgifter*. I paragrafen anges den kommunala centralvalnämndens uppgifter i samband med brevröstning. De flesta av uppgifterna föreslås bli överförda till landskapsregeringen. Med hänvisning till det ändras hela paragrafen inklusive rubriken.

Paragrafens 1 mom. ändras så att det är landskapsregeringen som utan dröjsmål ska sända brevröstningshandlingarna till den adress som väljaren har uppgett vid beställningen. Enligt 60 § i dess nu gällande lydelse ska landskapsregeringen senast den 34 dagen före valdagen skicka förtidsröstningshandlingarna till de kommunala centralvalnämnderna för vidarebefordran bland annat till de väljare som beställt brevröstningshandlingar. Den kommunala centralvalnämnden ska sedan utan dröjsmål skicka handlingarna till dessa väljare. Genom att förtidsröstningshandlingarna inte längre ska gå via den kommunala centralvalnämnden kommer de att nå de aktuella väljarna i ett tidigare skede. Enligt 76 § får förtidsröstning per brev ske tidigast den 27 dagen före valdagen, vilket är den dag då kandidatlistorna fastställs slutligt (enligt 48 §).

Enligt paragrafens 2 mom. ska centralvalnämnden på särskild begäran av en väljare som har sin adress i kommunen ombesörja att brevröstningshandlingarna förs direkt till väljaren och även avhämtas där. Även denna uppgift föreslås bli överförd till landskapsregeringen. Här kan påpekas att det i det här fallet inte är frågan om sådan ”hemmaröstning” som till exempel finns i riket, det vill säga att den tjänsteman som lämnar och hämtar röstningshandlingarna här inte fungerar som valförrättare och därmed inte ska närvara vid själva röstningen. Förfarandet är fortfarande att betrakta som brevröstning även om handlingarna lämnas och hämtas utan att skickas per post.

När det gäller 3 mom. ska landskapsregeringen föra en förteckning över de väljare som brevröstningshandlingar sänds till, medan den kommunala centralvalnämnden fortfarande ska föra en förteckning över vilka väljare som skickar in brevröstningshandlingar. Till momentet fogas dessutom bestämmelsen i det nuvarande 4 mom. om att centralvalnämnden kan delegera uppgiften till en av nämnden utsedd person.

10 kap. Förtidsröstning via internet

78–86 §§ Med hänvisning till det som framförts i den allmänna motiveringen föreslås kapitelrubriken och samtliga paragrafer i kapitlet bli upphävda.

98 § *Förfarande vid rösträkningen.* I paragrafens 2 mom. 1 punkten anges att en kandidats röstetal bestäms genom sammanräkning av antalet valsedlar med kandidatens nummer och antalet röster som avgetts för kandidaten via internet. Formuleringen föreslås bli ändrad med hänvisning till att ingen förtidsröstning via internet kommer att anordnas.

105 § *Centralnämndernas protokoll.* Enligt paragrafens 2 mom. ska den kommunala centralvalnämnden i sitt protokoll skilt ange antalet förtidsröster

som avgetts per brev respektive via internet. Enligt förslaget stryks hänvisningen till förtidsröster via internet.

106 § *Centralnämndernas avslutande åtgärder*. I paragrafen finns bestämmelser om försegling och arkivering av handlingar från lagtings- och kommunalvalen samt den elektroniska valurnan. Eftersom det inte kommer att anordnas någon röstning via internet kommer det inte heller att finnas någon elektronisk valurna. Paragrafens 1 och 3 mom. föreslås därför bli ändrade så att hänvisningarna till den elektroniska valurnan stryks.

114 § *Omval efter överklagande*. Paragrafen reglerar förfarandet i den situation att ett omval till lagtinget anordnas med anledning av ett överklagande. Enligt paragrafens 2 mom. anordnas inte förtidsröstning via internet vid ett omval. Eftersom röstning via internet inte kommer att anordnas blir bestämmelsen onödig och stryks därför.

115 § *Nyval efter upplösning av lagtinget*. Paragrafen reglerar förfarandet vid nyval efter att lagtinget har upplösts. Enligt paragrafens 2 mom. ska förtidsröstning via internet inte anordnas vid nyval. Eftersom röstning via internet inte kommer att anordnas blir bestämmelsen onödig och stryks därför.

117 § *Kostnadsfördelning*. Enligt paragrafens 1 mom. 5 punkten svarar landskapsregeringen för kostnaderna för förtidsröstningen via internet. Bestämmelsen blir onödig i och med att ingen förtidsröstning via internet kommer att anordnas och föreslås därför bli upphävd.

Bestämmelsen i 3 punkten om att landskapsregeringen svarar för kostnaderna för valförrättarna och de allmänna förtidsröstningsställena innefattar även förtidsröstningsställen utanför Åland.

2. Landskapslag om upphävande av 11a § landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

1 §. Enligt 11a § i landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar kan kommunen bestämma att förtidsröstning via internet ska ordnas i stället för brevröstning. Ett sådant beslut ska fattas samtidigt som beslutet om att ordna folkomröstning. Med hänvisning till att det inte längre ska anordnas förtidsröstning via internet enligt vallagen, föreslås att den möjligheten inte heller ska finnas kvar när det gäller rådgivande kommunala folkomröstningar.

2 §. Den föreslagna lagen bör träda i kraft samtidigt som de föreslagna ändringarna av vallagen.

Lagtext

Landskapsregeringen föreslår att följande lagar antas.

1.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av vallagen för Åland

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 58 § 3 mom., 61 § 1 mom. 6 punkten och 2 mom., 65 § 3 mom., kapitelrubriken till 10 kap., 78–86 §§, 117 § 1 mom. 5 punkten vallagen (2019:45) för Åland,

ändras lagens 5 §, 6 § 2 och 4 mom., 13 § 2 mom., 17 § 2 mom. 10 punkten, 21 § 4 mom., 52 § 1 mom., 53 § 2 mom., 54 § 3 mom., 59–60 §§, 62 §, 66–68 §§, 73–75 §§, 98 § 2 mom. 1 punkten, 105 § 2 mom., 106 § 1 och 3 mom., 114 § 2 mom., 115 § 2 mom. samt

fogas till lagens 11 § ett nytt 2 mom. och till lagens 49 § ett nytt 3 mom. som följer:

5 §
Valförrättning

Val förrättas genom att det anordnas *förtidsröstning* och *röstning på valdagen*. Landskapsregeringen och kommunerna anordnar gemensamt förtidsröstning på Åland och kommunerna anordnar röstning på valdagen.

Landskapsregeringen ansvarar för att det anordnas förtidsröstning utanför Åland.

6 §
Förtidsröstningsställen och vallokaler

- -

Kommunstyrelsen fattar beslut om allmänna förtidsröstningsställen i kommunen. I varje kommun ska finnas minst ett allmänt förtidsröstningsställe, om inte kommunstyrelsen efter överenskommelse med landskapsregeringen och en eller flera andra kommuner beslutar att det inte finns något behov av det. De allmänna förtidsröstningsställena utanför Åland anges i landskapsförordning.

- -

Förutom på förtidsröstningsställen kan förtidsröstning ske per brev på det sätt som anges i denna lag.

- -

11 §
Valförrättare

- -

Landskapsregeringen ansvarar för att det finns minst en valförrättare för varje allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland.

13 §
Centralnämndernas sammanträden

- -

Utöver vad som anges i 1 mom. sammanträder centralnämnden för lagtingsval i den utsträckning som behövs för att fullgöra sina uppgifter enligt 3 kap.

17 §
Rösträttsregister

- -

Uppgifterna tas in i rösträttsregistret sådana de är i befolkningsdatasystemet och hembygdsrättsregistret den 1 september klockan 24. För varje röstberättigad antecknas

- -

10) om en spärrmarkering har gjorts med stöd av 36 § lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (FFS 661/2009).

- -

21 §
Granskning av uppgifter

- -

I de fall där utlämnandet av personuppgifter är begränsat med en spärrmarkering enligt 36 § lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, är endast uppgifterna om fullständigt namn och datum för införande i rösträttsregistret tillgängliga för granskning.

49 §
Tryckning och distribution

- -

Landskapsregeringen ska skicka sammanställningen av kandidatlistor för lagtingsvalet och varje sammanställning av kandidatlistor för kommunalvalet till valförrättarna vid de allmänna förtidsröstningsställena utanför Åland.

52 §
Meddelande om valförrättningen

Centralnämnden för lagtingsval ska senast 20 dagar före valdagen meddela om förtidsröstningen på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla enligt förvaltningslagens bestämmelser om offentlig delgivning. I meddelandet ska ingå information om förtidsröstningstiden, om alla allmänna förtidsröstningsställen samt om möjligheten att rösta per brev.

- -

53 §
Bestämmelser om förtidsröstningsställen och vallokaler

- -

Alla förhandsröstningsställen och vallokaler ska ha ett utrymme som är lämpligt för röstningen. Det ska finnas tillräckligt med plats också för väljare som inväntar sin tur att rösta. Den kommunala centralvalnämnden ansvarar för förtidsröstningsställen och vallokaler i kommunen medan landskapsregeringen ansvarar för förtidsröstningsställen utanför Åland.

- -

54 §
Valsedlar

- -

Landskapsregeringen ska sända ett tillräckligt antal valsedlar till varje kommunal centralvalnämnd och till förtidsröstningsställen utanför Åland. Valsedlarna översänds i slutet omslag försett med en anteckning om deras antal. Försändelserna skickas enligt bestämmelserna i 60 § inför förtidsröstningen och i god tid inför röstningen på valdagen.

59 §

Förtidsröstningstiden

Förtidsröstningstiden inleds den 15 dagen före valdagen och avslutas utanför Åland den tionde dagen före valdagen och på Åland den femte dagen före valdagen.

60 §

Förtidsröstningshandlingar

Vid förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe och per brev ska valsedel samt valkuvert, följebrev och ytterkuvert användas. Följebrev och ytterkuvert som används vid röstning på ett förtidsröstningsställe ska skilja sig från dem som används vid förtidsröstning per brev.

Landskapsregeringen ska senast den 34 dagen före valdagen skicka valsedlar och övriga förtidsröstningshandlingar till de kommunala centralvalnämnderna och till de förtidsröstningsställen som finns utanför Åland. Centralvalnämnderna ska vidarebefordra valsedlarna och de övriga förtidsröstningshandlingarna till valförrättarna och valbestyrelsen i kommunen.

62 §

Anteckning i vallängden

Om följebrev och valkuvert kan godkännas antecknar den kommunala centralvalnämnden i vallängden i vilket eller vilka val väljaren har utövat sin rösträtt, såvida inte en notering har gjorts i rösträttsregistret i samband med röstningen.

66 §

Förbud mot ändringssökande

I en valmyndighets beslut i ett ärende som gäller förtidsröstning enligt 7–9 kap. i denna lag får ändring inte sökas särskilt.

67 §

Anordnande av röstning

De valförrättare som utsetts av den kommunala centralvalnämnden ansvarar för förtidsröstningen vid allmänna förtidsröstningsställen i kommunen. Vid varje allmänt förtidsröstningsställe ska finnas minst två valförrättare närvarande.

Den som har utsetts till valförrättare för ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland ansvarar för förtidsröstningen där. Vid ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland räcker det att en valförrättare är närvarande när röstning förrättas.

Valbestyrelsen i kommunen ansvarar för förtidsröstningen i en inrättning. Förtidsröstningen i en inrättning anordnas endast för dem som vårdas eller har intagits där.

Röstningsförfarandet på ett förtidsröstningsställe ska vara organiserat så att valhemligheten bevaras.

Den kommunala centralvalnämnden ska översända valstämplar och övrig utrustning till valförrättarna och valbestyrelsen i kommunen inför förtidsröstningen.

Efter avslutad förtidsröstning i kommunen ska valstämplarna, överblivna förtidsröstningshandlingar samt förteckningarna över de väljare som förtidsröstat omedelbart skickas till den kommunala centralvalnämnden. Efter avslutad förtidsröstning vid ett förtidsröstningsställe utanför Åland skickas valstämplar och de nämnda handlingarna till landskapsregeringen.

68 §

Tider för röstning

Ett allmänt förtidsröstningsställe på Åland ska under förtidsröstningstiden vara öppet för röstning alla dagar utom söndagar om inte kommunstyrelsen av särskilda skäl bestämmer något annat. Förtidsröstning sker under de tider kommunstyrelsen bestämmer. Röstningstiderna får inte infalla vardagar före klockan 8 eller efter klockan 20 och inte heller lördagar före klockan 9 eller efter klockan 18.

Ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland ska under förtidsröstningstiden vara öppet för röstning under de dagar och på de tider landskapsregeringen bestämmer genom landskapsförordning.

Förtidsröstning i en inrättning ska under förtidsröstningstiden anordnas under en eller högst två dagar på de tider som valbestyrelsen bestämmer.

Valförrättarna och valbestyrelsen ska se till att information om röstningstiderna och om förfarandet vid förtidsröstningen finns på en väl synlig plats på förtidsröstningsstället.

73 §

Vidarebefordran av ytterkuverten

Valförrättaren vid ett allmänt förtidsröstningsställe på Åland eller valbestyrelsen ska utan dröjsmål se till att de ytterkuvert som är riktade till centralvalnämnden i den egna kommunen tillställs centralvalnämnden på det sätt som den har anvisat, samt att de ytterkuvert som är riktade till andra centralvalnämnder omedelbart skickas till dem per post eller på något annat tillförlitligt sätt.

Valförrättaren vid ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland ska utan dröjsmål skicka ytterkuverten till landskapsregeringen på det sätt som landskapsregeringen bestämmer. Landskapsregeringen ska se till att ytterkuverten utan dröjsmål vidarebefordras till de kommunala centralvalnämnderna.

74 §

Brevröstningshandlingar

Den som har för avsikt att förtidsrösta per brev ska skriftligen beställa brevröstningshandlingar hos landskapsregeringen. Beställningen ska göras personligen på en särskild blankett eller på något annat sätt som säkert fastställer beställarens identitet. Handlingarna kan beställas tidigast tre månader före valdagen men beställningen ska ha kommit in till landskapsregeringen senast den femte dagen före valdagen. Väljaren ansvarar själv för att beställningen sker i tillräckligt god tid för att de brevröstningshandlingar som sänds tillbaka kommer till den kommunala centralvalnämnden inom den tid som anges i 76 §.

75 §

Landskapsregeringens och den kommunala centralvalnämndens uppgifter

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål sända brevröstningshandlingarna tillsammans med anvisningar till den adress som beställaren har uppgivit. Om sammanställningarna av kandidatlistor för de aktuella valen har fastställts ska de bifogas.

Om en väljare som beställt brevröstningshandlingar har en adress i en åländsk kommun, ska landskapsregeringen på särskild begäran ombesörja att brevröstningshandlingarna förs direkt till väljaren samt att handlingarna avhämtas.

Landskapsregeringen gör upp en förteckning över väljare till vilka brevröstningshandlingar sänds och den kommunala centralvalnämnden gör upp en förteckning över väljare som sänder in brevröstningshandlingar. Centralvalnämnden kan delegera denna uppgift till en av nämnden utsedd person.

Förteckningarna är inte offentliga förrän röstningen har avslutats på valdagen.

98 §
Förfarande vid rösträkningen

- -

Rösträkningen ska genomföras på följande sätt:

1) en kandidats *röstetal* bestäms genom att räkna ihop de godkända valsedlar där kandidatens nummer har antecknats,

- -

105 §
Centralnämndernas protokoll

- -

I protokollet ska antalet förtidsröster anges. Antalet ogiltiga valsedlar och valsedlar som inte är ifyllda ska anges skilt beträffande valsedlar som avgetts vid förtidsröstning och skilt för varje röstningsområde. Den kommunala centralvalnämnden ska skilt ange antalet förtidsröster som avgetts per brev.

- -

106 §
Centralnämndernas avslutande åtgärder

Centralnämnderna ska sätta in alla valsedlar i omslag som förseglas. Valsedlarna förvaras till dess följande val har förrättats och vunnit laga kraft.

- -

Handlingarna från lagtingsvalet förvaras i landskapsarkivet och handlingarna från kommunalvalen i respektive kommuns arkiv.

114 §
Omval efter överklagande

- -

Förrättandet av ett omval sköts av samma valmyndigheter som vid det upphävda valet. Vid omval till en kommuns fullmäktige anordnas förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe endast i den kommun där omvalet förrättas.

- -

115 §
Nyval efter upplösning av lagtinget

- -

Vid nyval till lagtinget gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om ordinarie val i denna lag. Om ett nytt rösträttsregister upprättas ska den 1 september som avgörande tidpunkt i 16 § ersättas med den 46 dagen före valdagen.

Denna lag träder i kraft den …

2.

L A N D S K A P S L A G
om upphävande av 11a § landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

I enlighet med lagtingets beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs 11a § i landskapslagen (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar sådan den lyder i landskapslagen 2019/47.

2 §

Denna lag träder i kraft den …

Mariehamn den

L a n t r å d

Föredragande minister

Bilaga 1: Olika former av cyberattacker och hot som kan användas för att störa ett elektroniskt valsystem.

Generiska cyber-attacker, valsystemet utsätts för en indirekt attack	Riktade attacker mot valsystemet	Utnyttjande av valspecifika sårbarheter	Desinformations-kampanjer och liknande i syfte att ifrågasätta valets integritet
Denial-of-service (DoS) attack, en attack I syfte att hindra normal användning av systemet. Den vanligaste formen är överbelastnings-attacker	Zero-day exploit, utnyttjande av sårbarheter i programvaran som är okända för den som ska försöka förebygga sårbarheterna	Valperioden är satt långt på förhand, det är enkelt att veta när det är attraktivt att störa systemet	Läckandet av konfidentiell information
Deformering av hemsidor och manipulering av informationen	Försöker övertyga människor att delge känsliga uppgifter/nätfiske	Valdagen när mycket står på spel är särskilt sårbar	Spridning av desinformation gällande det elektroniska valsystemets trovärdighet
Indirekta attacker utförda av cyberkriminella eller industrispioner	Manipulerar valdata genom att få tillgång till systemet	Systemet används endast vid enstaka tillfällen med flera års mellanrum men används då av massvis av väljare samtidigt	Spridning av desinformation om valprocesserna
Utnyttjande av låg IT-säkerhet, t.ex. genom att avkoda svaga lösenord	Hackning av elektroniska valsystem	Begränsade resurser att upprätthålla ett tillräckligt säkert system	Projekt för att använda elektroniska valsystem misslyckas vilket leder till att förtroendet undermineras
	Attacker inifrån organisationen	Komplexa strukturer som ofta måste delas mellan olika parter	Desinformation angående valsystemet som sprids som en del av en politisk kampanj

Källa: International Institute for Democracy and Electoral Assistance. Cybersecurity in Elections 2019, s. 23, egen översättning.

Bilaga 2: Identifierade hot i samband med internetröstning i landskapet och deras sannolikhet.

Sannolikhet	Hot	Beskrivning
Medium	Osäker teknisk miljö, valutrustning etc. hos ansvariga	IT-infrastrukturen är inte tillräckligt säker eller hanteras osäkert (hur enheter, USB, osv. används)
Hög	Osäker teknisk miljö, valutrustning etc. hos väljare	Väljarens utrustning är sårbar och en angripare kan få tillgång till väljarens enhet och påverka röstningen/resultatet
Hög	Svårt att beskriva, förklara och auditera ett elektroniskt valsystem för allmänheten och få deras förtroende	Om allmänheten, politiska partier, oppositionen eller andra intressenter ifrågasätter valresultatet eller valsystemets förtroende så är det svårt att bevisa att resultatet och systemet fungerat korrekt
Medium	Belastningsattack mot elektroniska valsystemet, väljarna eller åländsk teknisk infrastruktur som påverkar systemet och möjligheten att rösta	En belastningsattack kan göra valsystemet onåbart och således påverka väljarnas möjlighet att rösta elektroniskt
Medium	Attack/intrång på Ålands informationssida val.ax för att sprida felaktig Information (före/efter val, valresultat, etc.) eller sprida skadlig kod till medborgare som besöker sidan	Informationssidan val.ax innehåller information om åländska val som är viktiga för medborgarna
Hög	Svårighet/hot med att samordna/samarbeta med många olika parter som är med i design, upphandling, leverans, drift och säkerhet av ett internetröstningssystem	Samordning av alla intressenter, leverantörer och partners i en så komplex miljö som i ett internetröstningssystem kan vara utmanande. Behövs en strukturerad och dokumenterad process som följs
Hög	Begränsade resurser (ekonomiska, budget, personal) för att upprätthålla tillräcklig säkerhet för internetröstning	God informationssäkerhet kräver tillräckliga resurser och kunskaper för att hanteras på ett strukturerat sätt
Låg	Fysisk attack mot teknisk infrastruktur under drift av landskapsregeringen eller extern leverantör	Om en angripare fysiskt kommer åt utrustning som används i samband med internetröstning finns det en risk att

		valresultatet förstörs eller att valhemligheten röjs
Låg	Interna arbetare/medlemmar i valadministrationen som avsiktligt påverkar säkerheten av elektroniska valet, systemet eller processerna för valet	Interna och betrodda medlemmar i valadministrationen kan avsiktligt försöka påverka säkerheten av valsystemet
Hög	Interna arbetare/medlemmar i valadministrationen som oavsiktligt påverkar säkerheten av elektroniska valet, systemet eller processerna för valet	Interna och betrodda medlemmar i valadministrationen kan oavsiktligt påverka säkerheten om systemet för internetröstning är mycket komplext
Medium	Lagstiftningen inom området är inte tillräckligt uppdaterad. Eventuellt existerar kryphål eller brister som kan påverka förutsättningarna för internetröstning	Gäller inte endast bestämmelserna i vallagen utan kan även röra annan lagstiftning om exempelvis informationshantering och säkerhetsutredningar
Medium	En tillräckligt avancerad angripare gör intrång i systemet och påverkar valresultatet obemärkt	En avancerad angripare med tillräckliga resurser kan ha möjlighet att göra intrång i systemet och påverka valresultat eller integriteten av rösterna
Hög	Otillräcklig teknisk övervakning av systemet för att identifiera intrång eller försök till intrång på systemet med avsikt att påverka resultatet	Ett säkert system kräver omfattande och avancerad teknisk övervakning för att ha möjligheten att identifiera angrepp mot valsystemet

Parallelltexter till landskapsregeringens lagförslag

Förtidsröstning för väljare utanför Åland

- Landskapsregeringens lagförslag nr x/200X-200X

INNEHÅLL

L A N D S K A P S L A G om ändring av vallagen för Åland 1
L A N D S K A P S L A G om upphävande av 11a § landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar..... 12

1.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av vallagen för Åland

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 58 § 3 mom., 61 § 1 mom. 6 punkten och 2 mom., 65 § 3 mom., kapitelrubriken till 10 kap., 78–86 §§, 117 § 1 mom. 5 punkten vallagen (2019:45) för Åland,

ändras lagens 5 §, 6 § 2 och 4 mom., 13 § 2 mom., 17 § 2 mom. 10 punkten, 21 § 4 mom., 52 § 1 mom., 53 § 2 mom., 54 § 3 mom., 59–60 §§, 62 §, 66–68 §§, 73–75 §§,98 § 2 mom. 1 punkten, 105 § 2 mom., 106 § 1 och 3 mom., 114 § 2 mom., 115 § 2 mom. samt

fogas till lagens 11 § ett nytt 2 mom. och till lagens 49 § ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse	Föreslagen lydelse
5 § *Valförrättning* Val förrättas genom att det anordnas *förtidsröstning* och *röstning på valdagen*. Landskapsregeringen och kommunerna anordnar gemensamt förtidsröstning **(tillägg)** och kommunerna anordnar röstning på valdagen.	5 § *Valförrättning* Val förrättas genom att det anordnas *förtidsröstning* och *röstning på valdagen*. Landskapsregeringen och kommunerna anordnar gemensamt förtidsröstning **på Åland** och kommunerna anordnar röstning på valdagen.
Momentet är nytt	**Landskapsregeringen ansvarar för att det anordnas förtidsröstning utanför Åland.**
6 § *Förtidsröstningsställen och vallokaler*	6 § *Förtidsröstningsställen och vallokaler*
- -	- -
Kommunstyrelsen fattar beslut om allmänna förtidsröstningsställen i kommunen. I varje kommun ska finnas minst ett allmänt förtidsröstningsställe, om inte kommunstyrelsen efter överenskommelse med landskapsregeringen och en eller flera andra kommuner beslutar att det inte finns något behov av det. **(tillägg)**	Kommunstyrelsen fattar beslut om allmänna förtidsröstningsställen i kommunen. I varje kommun ska finnas minst ett allmänt förtidsröstningsställe, om inte kommunstyrelsen efter överenskommelse med landskapsregeringen och en eller flera andra kommuner beslutar att det inte finns något behov av det. **De allmänna förtidsröstningsställena utanför Åland anges i landskapsförordning.**
- -	- -

Förutom på förtidsröstningsställen kan förtidsröstning ske per brev **eller via internet** på de sätt som anges i denna lag.	Förutom på förtidsröstningsställen kan förtidsröstning ske per brev **(utesl.)** på det sätt som anges i denna lag.
11 § *Valförrättare*	11 § *Valförrättare*
Momentet är nytt	**Landskapsregeringen ansvarar för att det finns minst en valförrättare för varje allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland.**
13 § *Centralnämndernas sammanträden*	13 § *Centralnämndernas sammanträden*
Utöver vad som anges i 1 mom. sammanträder centralnämnden för lagtingsval i den utsträckning som behövs för att fullgöra sina uppgifter enligt 3 **och 10** kap.	Utöver vad som anges i 1 mom. sammanträder centralnämnden för lagtingsval i den utsträckning som behövs för att fullgöra sina uppgifter enligt 3 **(utesl.)** kap.
17 § *Rösträttsregister*	17 § *Rösträttsregister*
Uppgifterna tas in i rösträttsregistret sådana de är i befolkningsdatasystemet och hembygdsrättsregistret den 1 september klockan 24. För varje röstberättigad antecknas	Uppgifterna tas in i rösträttsregistret sådana de är i befolkningsdatasystemet och hembygdsrättsregistret den 1 september klockan 24. För varje röstberättigad antecknas
10) om en spärrmarkering har gjorts med stöd av 36 § lagen om befolkningsdatasystemet och **Befolkningsregistercentralens certifikattjänster** (FFS 661/2009).	10) om en spärrmarkering har gjorts med stöd av 36 § lagen om befolkningsdatasystemet och **de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata** (FFS 661/2009).
21 § *Granskning av uppgifter*	21 § *Granskning av uppgifter*
I de fall där utlämnandet av personuppgifter är begränsat med en spärrmarkering enligt **4 kap.** 36 § lagen om befolkningsdatasystemet och **Befolkningsregistercentralens certifikattjänster**, är endast uppgifterna om fullständigt namn och datum för införande i rösträttsregistret tillgängliga för granskning.	I de fall där utlämnandet av personuppgifter är begränsat med en spärrmarkering enligt **(utesl.)** 36 § lagen om befolkningsdatasystemet och **de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata**, är endast uppgifterna om fullständigt namn och datum för införande i rösträttsregistret tillgängliga för granskning.
49 § *Tryckning och distribution*	49 § *Tryckning och distribution*
Momentet är nytt	**Landskapsregeringen ska skicka sammanställningen av kandidatlistor för lagtingsvalet och varje sammanställning**

	av kandidatlistor för kommunalvalet till valförrättarna vid de allmänna förtidsröstningsställena utanför Åland.
52 § *Meddelande om valförrättningen* Centralnämnden för lagtingsval ska senast 20 dagar före valdagen meddela om förtidsröstningen på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla enligt förvaltningslagens bestämmelser om offentlig delgivning. I meddelandet ska ingå information om förtidsröstningstiden, om alla allmänna förtidsröstningsställen samt om möjligheten att rösta per brev **och via internet**.	52 § *Meddelande om valförrättningen* Centralnämnden för lagtingsval ska senast 20 dagar före valdagen meddela om förtidsröstningen på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla enligt förvaltningslagens bestämmelser om offentlig delgivning. I meddelandet ska ingå information om förtidsröstningstiden, om alla allmänna förtidsröstningsställen samt om möjligheten att rösta per brev **(utesl.)**.
53 § *Bestämmelser om förtidsröstningsställen och vallokaler* **Den kommunala centralvalnämnden ska se till att alla förhandsröstningsställen och vallokaler i kommunen har ett utrymme som är lämpligt för röstningen.** Det ska finnas tillräckligt med plats också för väljare som inväntar sin tur att rösta. **(tillägg)**	53 § *Bestämmelser om förtidsröstningsställen och vallokaler* **Alla förhandsröstningsställen och vallokaler ska ha ett utrymme som är lämpligt för röstningen.** Det ska finnas tillräckligt med plats också för väljare som inväntar sin tur att rösta. **Den kommunala centralvalnämnden ansvarar för förtidsröstningsställen och vallokaler i kommunen medan landskapsregeringen ansvarar för förtidsröstningsställen utanför Åland.**
54 § *Valsedlar* Landskapsregeringen ska sända ett tillräckligt antal valsedlar till varje kommunal centralvalnämnd **(tillägg)**. Valsedlarna översänds i slutet omslag försett med en anteckning om deras antal. Försändelserna skickas enligt bestämmelserna i 60 § inför förtidsröstningen och i god tid inför röstningen på valdagen.	54 § *Valsedlar* Landskapsregeringen ska sända ett tillräckligt antal valsedlar till varje kommunal centralvalnämnd **och till förtidsröstningsställen utanför Åland**. Valsedlarna översänds i slutet omslag försett med en anteckning om deras antal. Försändelserna skickas enligt bestämmelserna i 60 § inför förtidsröstningen och i god tid inför röstningen på valdagen.
58 § *Rätt att förtidsrösta* **Den som är röstberättigad men inte har sin hemkommun på Åland den 1 september valåret, får förtidsrösta i lagtingsvalet via internet enligt vad som föreskrivs i 10 kap.**	58 § *Rätt att förtidsrösta* **Momentet upphävs**

59 §
Förtidsröstningstiden

Förtidsröstningstiden inleds den 15 dagen före valdagen och avslutas **(tillägg)** den femte dagen före valdagen.

59 §
Förtidsröstningstiden

Förtidsröstningstiden inleds den 15 dagen före valdagen och avslutas **utanför Åland den tionde dagen före valdagen och på Åland** den femte dagen före valdagen.

60 §
Förtidsröstningshandlingar

Vid förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe och per brev ska valsedel samt valkuvert, följebrev och ytterkuvert användas. **Vid förtidsröstning via internet används inga förtidsröstningshandlingar.** Följebrev och ytterkuvert som används vid röstning på ett förtidsröstningsställe ska skilja sig från dem som används vid förtidsröstning per brev.

Landskapsregeringen ska senast den 34 dagen före valdagen skicka valsedlar och övriga förtidsröstningshandlingar till de kommunala centralvalnämnderna **(tillägg)**. Centralvalnämnderna ska vidarebefordra valsedlarna och de övriga förtidsröstningshandlingarna till valförrättarna och valbestyrelsen i kommunen **samt till dem som avser att förtidsrösta per brev.**

60 §
Förtidsröstningshandlingar

Vid förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe och per brev ska valsedel samt valkuvert, följebrev och ytterkuvert användas. **(utesl.)** Följebrev och ytterkuvert som används vid röstning på ett förtidsröstningsställe ska skilja sig från dem som används vid förtidsröstning per brev.

Landskapsregeringen ska senast den 34 dagen före valdagen skicka valsedlar och övriga förtidsröstningshandlingar till de kommunala centralvalnämnderna **och till de förtidsröstningsställen som finns utanför Åland.** Centralvalnämnderna ska vidarebefordra valsedlarna och de övriga förtidsröstningshandlingarna till valförrättarna och valbestyrelsen i kommunen **(utesl.)**.

61 §
Granskning av förtidsröstningshandlingarna

De kommunala centralvalnämnderna ska senast klockan 19 fredagen före valdagen hålla sammanträde och då granska de förtidsröstningshandlingar som har kommit in till nämnden. En röstning ska lämnas obeaktad om:

- -

6) den enligt prioriteringsordningen i 3 mom. inte ska beaktas.

Om en väljare har röstat flera gånger under förtidsröstningen ska det beaktas i följande ordning:

1) röstning på ett förtidsröstningsställe,

2) röstning per brev,

3) röstning via internet.

- -

61 §
Granskning av förtidsröstningshandlingarna

De kommunala centralvalnämnderna ska senast klockan 19 fredagen före valdagen hålla sammanträde och då granska de förtidsröstningshandlingar som har kommit in till nämnden. En röstning ska lämnas obeaktad om:

- -

Punkten upphävs

Momentet upphävs

- -

62 §
Anteckning i vallängden

Om följebrev och valkuvert kan godkännas antecknar den kommunala centralvalnämnden i vallängden i vilket eller vilka val väljaren har utövat sin rösträtt, såvida inte en notering har gjorts i rösträttsregistret

62 §
Anteckning i vallängden

Om följebrev och valkuvert kan godkännas antecknar den kommunala centralvalnämnden i vallängden i vilket eller vilka val väljaren har utövat sin rösträtt, såvida

i samband med röstningen. **Samtidigt antecknas också i vallängden vilka väljare som har utövat sin rösträtt genom att förtidsrösta via internet.**

65 §
Räkning av förtidsröster

- -

Centralnämnden för lagtingsval ansvarar för att de förtidsröster som avgetts via internet inte räknas och rapporteras förrän på valdagen klockan 20.

66 §
Förbud mot ändringssökande

I en valmyndighets beslut i ett ärende som gäller förtidsröstning enligt **kap. 7–10** i denna lag får ändring inte sökas särskilt.

67 §
Anordnande av röstning

De valförrättare som utsetts av den kommunala centralvalnämnden ansvarar för förtidsröstningen vid allmänna förtidsröstningsställen **(tillägg)**. Vid varje allmänt förtidsröstningsställe ska finnas minst två valförrättare närvarande.

Momentet är nytt

Valbestyrelsen i kommunen ansvarar för förtidsröstningen i en inrättning. Förtidsröstningen i en inrättning anordnas endast för dem som vårdas eller har intagits där.

Röstningsförfarandet på ett förtidsröstningsställe ska vara organiserat så att valhemligheten bevaras.

Den kommunala centralvalnämnden ska översända valstämplar och övrig utrustning till valförrättarna och valbestyrelsen i kommunen inför förtidsröstningen.

Efter avslutad förtidsröstning **(tillägg)** ska valstämplarna, överblivna förtidsröstningshandlingar samt förteckningarna över de väljare som förtidsröstat omedelbart skickas till den kommunala centralvalnämnden. **(tillägg)**

inte en notering har gjorts i rösträttsregistret i samband med röstningen. **(utesl.)**

65 §
Räkning av förtidsröster

- -

Momentet upphävs

66 §
Förbud mot ändringssökande

I en valmyndighets beslut i ett ärende som gäller förtidsröstning enligt **7–9 kap.** i denna lag får ändring inte sökas särskilt.

67 §
Anordnande av röstning

De valförrättare som utsetts av den kommunala centralvalnämnden ansvarar för förtidsröstningen vid allmänna förtidsröstningsställen **i kommunen**. Vid varje allmänt förtidsröstningsställe ska finnas minst två valförrättare närvarande.

Den som har utsetts till valförrättare för ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland ansvarar för förtidsröstningen där. Vid ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland räcker det att en valförrättare är närvarande när röstning förrättas.

Valbestyrelsen i kommunen ansvarar för förtidsröstningen i en inrättning. Förtidsröstningen i en inrättning anordnas endast för dem som vårdas eller har intagits där.

Röstningsförfarandet på ett förtidsröstningsställe ska vara organiserat så att valhemligheten bevaras.

Den kommunala centralvalnämnden ska översända valstämplar och övrig utrustning till valförrättarna och valbestyrelsen i kommunen inför förtidsröstningen.

Efter avslutad förtidsröstning **i kommunen** ska valstämplarna, överblivna förtidsröstningshandlingar samt förteckningarna över de väljare som förtidsröstat omedelbart skickas till den kommunala centralvalnämnden. **Efter avslutad förtidsröstning vid ett förtidsröstningsställe utanför Åland skickas valstämplar och de nämnda handlingarna till landskapsregeringen.**

68 §

Tider för röstning

Ett allmänt förtidsröstningsställe ska under förtidsröstningstiden vara öppet för röstning **(tillägg)** de tider kommunstyrelsen bestämmer. Röstningstiderna får inte infalla vardagar före klockan 8 eller efter klockan 20 och inte heller lördagar före klockan 9 eller efter klockan 18.

Momentet är nytt

Förtidsröstning i en inrättning ska under förtidsröstningstiden anordnas under en eller högst två dagar på de tider som valbestyrelsen bestämmer.

Valförrättarna och valbestyrelsen ska se till att information om röstningstiderna och om förfarandet vid förtidsröstningen finns på en väl synlig plats på förtidsröstningsstället.

73 §

Vidarebefordran av ytterkuverten

Valförrättaren **(tillägg)** eller valbestyrelsen ska utan dröjsmål se till att de ytterkuvert som är riktade till centralvalnämnden i den egna kommunen tillställs centralvalnämnden på det sätt som den har anvisat, samt att de ytterkuvert som är riktade till andra centralvalnämnder omedelbart skickas till dem per post eller på något annat tillförlitligt sätt.

Momentet är nytt

74 §

Brevröstningshandlingar

Den som har för avsikt att förtidsrösta per brev ska skriftligen beställa brevröstningshandlingar hos **den kommunala centralvalnämnden i den kommun där personen är röstberättigad.** Beställningen

68 §

Tider för röstning

Ett allmänt förtidsröstningsställe **på Åland** ska under förtidsröstningstiden vara öppet för röstning **alla dagar utom söndagar om inte kommunstyrelsen av särskilda skäl bestämmer något annat. Förtidsröstning sker under** de tider kommunstyrelsen bestämmer. Röstningstiderna får inte infalla vardagar före klockan 8 eller efter klockan 20 och inte heller lördagar före klockan 9 eller efter klockan 18.

Ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland ska under förtidsröstningstiden vara öppet för röstning under de dagar och på de tider landskapsregeringen bestämmer genom landskapsförordning.

Förtidsröstning i en inrättning ska under förtidsröstningstiden anordnas under en eller högst två dagar på de tider som valbestyrelsen bestämmer.

Valförrättarna och valbestyrelsen ska se till att information om röstningstiderna och om förfarandet vid förtidsröstningen finns på en väl synlig plats på förtidsröstningsstället.

73 §

Vidarebefordran av ytterkuverten

Valförrättaren **vid ett allmänt förtidsröstningsställe på Åland** eller valbestyrelsen ska utan dröjsmål se till att de ytterkuvert som är riktade till centralvalnämnden i den egna kommunen tillställs centralvalnämnden på det sätt som den har anvisat, samt att de ytterkuvert som är riktade till andra centralvalnämnder omedelbart skickas till dem per post eller på något annat tillförlitligt sätt.

Valförrättaren vid ett allmänt förtidsröstningsställe utanför Åland ska utan dröjsmål skicka ytterkuverten till landskapsregeringen på det sätt som landskapsregeringen bestämmer. Landskapsregeringen ska se till att ytterkuverten utan dröjsmål vidarebefordras till de kommunala centralvalnämnderna.

74 §

Brevröstningshandlingar

Den som har för avsikt att förtidsrösta per brev ska skriftligen beställa brevröstningshandlingar hos **landskapsregeringen**. Beställningen ska göras personligen på en särskild blankett eller på något

ska göras personligen på en särskild blankett eller på något annat sätt som säkert fastställer beställarens identitet. Handlingarna kan beställas **innan förtidsröstningstiden börjar** men beställningen ska ha kommit in till **centralvalnämnden före utgången av förtidsröstningstiden.**

annat sätt som säkert fastställer beställarens identitet. Handlingarna kan beställas **tidigast tre månader före valdagen** men beställningen ska ha kommit in till **landskapsregeringen senast den femte dagen före valdagen. Väljaren ansvarar själv för att beställningen sker i tillräckligt god tid för att de brevröstningshandlingar som sänds tillbaka kommer till den kommunala centralvalnämnden inom den tid som anges i 76 §.**

75 §

Den *kommunala centralvalnämndens uppgifter*

Den kommunala centralvalnämnden ska utan dröjsmål sända brevröstningshandlingarna tillsammans med anvisningar till den adress som beställaren har uppgivit. Om sammanställningarna av kandidatlistor för de aktuella valen har fastställts ska de bifogas.

Om en väljare som beställt brevröstningshandlingar har en adress i **kommunen**, ska **centralvalnämnden** på särskild begäran ombesörja att brevröstningshandlingarna förs direkt till väljaren samt att handlingarna avhämtas.

Centralvalnämnden gör upp en förteckning över väljare till vilka brevröstningshandlingar sänds **samt** en förteckning över väljare som sänder in brevröstningshandlingar. **(tillägg)** Förteckningarna är inte offentliga förrän röstningen har avslutats på valdagen.

Centralvalnämnden kan delegera uppgifterna i denna paragraf till en av nämnden utsedd person.

75 §

Landskapsregeringens och den *kommunala centralvalnämndens uppgifter*

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål sända brevröstningshandlingarna tillsammans med anvisningar till den adress som beställaren har uppgivit. Om sammanställningarna av kandidatlistor för de aktuella valen har fastställts ska de bifogas.

Om en väljare som beställt brevröstningshandlingar har en adress i **en åländsk kommun**, ska **landskapsregeringen** på särskild begäran ombesörja att brevröstningshandlingarna förs direkt till väljaren samt att handlingarna avhämtas.

Landskapsregeringen gör upp en förteckning över väljare till vilka brevröstningshandlingar sänds **och den kommunala centralvalnämnden gör upp** en förteckning över väljare som sänder in brevröstningshandlingar. **Centralvalnämnden kan delegera denna uppgift till en av nämnden utsedd person.** Förteckningarna är inte offentliga förrän röstningen har avslutats på valdagen.

Momentet upphävs
(innehållet flyttas till 3 mom.)

10 kap.
Förtidsröstning via internet

Kapitelrubriken upphävs

78 §

Anordnande av röstning

Förtidsröstning via internet ska anordnas i lagtingsval om ett tillförlitligt system för elektronisk röstning via internet finns till förfogande. Om landskapsregeringen senast fyra månader före valdagen inte har tillgång till ett tillförlitligt system som kan användas för elektronisk röstning via internet, ska beslut fattas om att förtidsröstning via internet inte anordnas.

Paragrafen upphävs

79 §

Tillförlitligt system

Ett system för elektronisk röstning via internet ska betraktas som tillförlitligt om det motsvarar vedertagna normer för elektronisk röstning via internet och om det uppfyller följande grundläggande krav:

1) systemet ska garantera att valhemligheten bevaras under hela processen,

2) systemet ska säkerställa integriteten hos systemet och hos förteckningarna över de röstberättigade och kandidaterna,

3) systemet ska tillämpa en säker identifiering och autentisering av de väljare som använder det,

4) endast väljare som har rätt att rösta via internet ska ha tillträde till systemet och kunna rösta i det,

5) en röst ska kunna ändras av den som har avgett rösten,

6) en väljare ska ha möjlighet att utöva sin rösträtt genom att ange en uppställd kandidats nummer, eller genom att välja det alternativ som anger att han eller hon utövar sin rösträtt utan att ge sin röst åt någon av de uppställda kandidaterna,

7) den som har röstat ska kunna verifiera att den avgivna rösten lagras i den elektroniska valurnan som avsetts,

8) det ska vara möjligt att på ett sätt som är fristående från systemet verifiera att

a) de röster som räknas har avgetts av väljare som är röstberättigade och

b) att alla röster som har avgetts av väljare som är röstberättigade räknas på det sätt de är avgivna, samt

9) systemet ska kunna revideras; systemet för revidering ska vara öppet och överskådligt, och aktivt rapportera potentiella risker och hot.

Paragrafen upphävs

80 §

Tider för röstning

Under förtidsröstningstiden ska förtidsröstning via internet anordnas under den tid landskapsregeringen bestämmer. Röstningen via internet ska pågå under en sammanhängande period av minst fem dygn, såvida inte centralnämnden för lagtingsval med stöd av 83 § fattar beslut om något annat. Under perioden kan korta uppehåll i röstningen göras om det krävs för underhåll av systemet.

Paragrafen upphävs

81 §

Genomförande av röstning

Vid röstning via internet ska väljaren genomföra sin röstning på ett sådant sätt att valhemligheten bevaras.

För att rösta via internet ska väljaren identifiera sig och autentisera sin identitet på det sätt som anges.

Den som förtidsröstar via internet får rösta via internet flera gånger. Den sist avgivna rösten räknas och tidigare avgivna röster annulleras.

Paragrafen upphävs

82 §

Elektronisk valurna

De röster som avges via internet ska förvaras i en elektronisk valurna som centralnämnden för lagtingsval har ansvaret för.

Centralnämnden ska utse minst fem personer som ansvarar för öppnandet av den elektroniska valurnan. När personerna utses ska vikt läggas vid att de ska åtnjuta stort allmänt förtroende, representera olika samhällsområden och båda könen samt ha insikter i behovet av säkerhet och integritetsskydd i samband med val. Den som är kandidat i lagtings- eller kommunalvalet kan inte utses.

De elektroniska verktyg som krävs för att öppna den elektroniska valurnan ska vara fördelade på de personer som utsetts enligt 2 mom. Det ska inte vara möjligt att öppna valurnan utan att minst tre av personerna är närvarande samtidigt.

Paragrafen upphävs

83 §

Beslut om avbrott i röstningen

Om det under förtidsröstningstiden inträffar störningar i systemet för röstning via internet, om systemet utsätts för intrång eller om det av någon annan orsak inte kan garanteras att systemet fungerar på ett tillförlitligt sätt, ska centralnämnden för lagtingsval fatta beslut om att skjuta upp, göra uppehåll i eller upphöra med röstningen via internet tills systemets tillförlitlighet återigen kan garanteras.

Om det i samband med ett beslut enligt 1 mom. inte kan säkerställas att de röster som redan har avgetts via internet har hanterats på ett korrekt sätt i systemet, ska centralnämnden för lagtingsval fatta beslut om att rösterna ska annulleras.

Om ett beslut enligt 1 mom. leder till att tidsperioden för förtidsröstning via internet förkortas betydligt kan centralnämnden för

Paragrafen upphävs

lagtingsval bestämma att den ska förlängas, dock endast inom förtidsröstningstiden.

Centralnämnden för lagtingsval ska omedelbart informera landskapsregeringen om beslut enligt denna paragraf samt offentliggöra dem på landskapsregeringens elektroniska anslagstavla. Informationen ska även publiceras på den webbplats där förtidsröstningen via internet finns.

84 §

Notering av röstning via internet i rösträttsregistret

Paragrafen upphävs

Om landskapsregeringen enligt 29 § 1 mom. har konstaterat att det inte finns teknisk beredskap att genomföra förtidsröstningen så att en anteckning om röstning under förtidsröstningstiden görs direkt i rösträttsregistret, ska centralnämnden för lagtingsval efter förtidsröstningstidens utgång meddela respektive kommunala centralvalnämnd vilka väljare som har röstat via internet under förtidsröstningstiden. Meddelandet ska ha formen av en röstningsområdesvis uppställd förteckning i alfabetisk ordning enligt efternamn. Vid behov anges väljarens personbeteckning. Den kommunala centralvalnämnden ska ha tillgång till meddelandet vid det möte som hålls fredagen före valdagen. Förteckningen är inte offentlig förrän röstningen har avslutats på valdagen.

85 §

Meddelande om annan röstning

Paragrafen upphävs

Den kommunala centralvalnämnden ska meddela centralnämnden för lagtingsval om de väljare som har röstat via internet och som också har röstat på något annat sätt under förtidsröstningstiden, på det sätt centralnämnden för lagtingsval bestämmer. Vid behov anges väljarens personbeteckning. Centralnämnden för lagtingsval ska ha tillgång till meddelandet senast på valdagen klockan 12.

Centralnämnden för lagtingsval ska se till att de röster som avgetts via internet av de väljare som avses i 1 mom. annulleras. Rösterna och uppgifter om vem som röstat ska utplånas ur den elektroniska valurnan innan den öppnas och rösterna räknas.

86 §

Kontroll och granskning

Paragrafen upphävs

Landskapsregeringen ska fortlöpande under den tid röstningen via internet pågår och omedelbart efter valdagen låta

kontrollera funktionen hos systemet för internetröstning. Processerna kan granskas av en oberoende instans med tillräcklig kunskap och erfarenhet av motsvarande system.

Landskapsregeringen ska låta verifiera rösterna i den elektroniska valurnan för att säkerställa att de har registrerats som avsett, att de lagrats som de registrerades och att de räknats som de var lagrade. Verifieringen ska utföras av en oberoende instans.

98 §
Förfarande vid rösträkningen

Rösträkningen ska genomföras på följande sätt:

1) en kandidats *röstetal* bestäms genom **sammanräkning av** de godkända valsedlar där kandidatens nummer har antecknats **och antalet röster som avgetts för kandidaten via internet**,

98 §
Förfarande vid rösträkningen

Rösträkningen ska genomföras på följande sätt:

1) en kandidats *röstetal* bestäms genom **att räkna ihop** de godkända valsedlar där kandidatens nummer har antecknats **(utesl.)**,

105 §
Centralnämndernas protokoll

I protokollet ska antalet förtidsröster anges. Antalet ogiltiga valsedlar och valsedlar som inte är ifyllda ska anges skilt beträffande valsedlar som avgetts vid förtidsröstning och skilt för varje röstningsområde. Den kommunala centralvalnämnden ska skilt ange antalet förtidsröster som avgetts per brev **samt det antal som avgetts via internet**.

105 §
Centralnämndernas protokoll

I protokollet ska antalet förtidsröster anges. Antalet ogiltiga valsedlar och valsedlar som inte är ifyllda ska anges skilt beträffande valsedlar som avgetts vid förtidsröstning och skilt för varje röstningsområde. Den kommunala centralvalnämnden ska skilt ange antalet förtidsröster som avgetts per brev **(utesl.)**.

106 §
Centralnämndernas avslutande åtgärder

Centralnämnderna ska sätta in alla valsedlar i omslag som förseglas. **Den elektroniska valurnan innehållande röster avgivna via internet ska också förseglas.** Valsedlarna **och den elektroniska valurnan** förvaras till dess följande val förrättats och vunnit laga kraft.

Handlingarna från lagtingsvalet **och den elektroniska valurnan** förvaras i landskapsarkivet och handlingarna från kommunalvalen i respektive kommuns arkiv.

106 §
Centralnämndernas avslutande åtgärder

Centralnämnderna ska sätta in alla valsedlar i omslag som förseglas. **(utesl.)** Valsedlarna **(utesl.)** förvaras till dess följande val har förrättats och vunnit laga kraft.

Handlingarna från lagtingsvalet **(utesl.)** förvaras i landskapsarkivet och handlingarna från kommunalvalen i respektive kommuns arkiv.

114 §
Omval efter överklagande

114 §
Omval efter överklagande

Förrättandet av ett omval sköts av samma valmyndigheter som vid det upphävda valet. Vid omval till en kommuns fullmäktige anordnas förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe endast i den kommun där omvalet förrättas. **Förtidsröstning via internet anordnas inte vid omval.**	Förrättandet av ett omval sköts av samma valmyndigheter som vid det upphävda valet. Vid omval till en kommuns fullmäktige anordnas förtidsröstning på ett förtidsröstningsställe endast i den kommun där omvalet förrättas. **(utesl.)**
115 § *Nyval efter upplösning av lagtinget*	115 § *Nyval efter upplösning av lagtinget*
Vid nyval till lagtinget gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om ordinarie val i denna lag. **Förtidsröstning via internet anordnas inte.** Om ett nytt rösträttsregister upprättas ska den 1 september som avgörande tidpunkt i 16 § ersättas med den 46 dagen före valdagen.	Vid nyval till lagtinget gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om ordinarie val i denna lag. **(utesl.)** Om ett nytt rösträttsregister upprättas ska den 1 september som avgörande tidpunkt i 16 § ersättas med den 46 dagen före valdagen.
117 § *Kostnadsfördelning* Landskapsregeringen svarar för	117 § *Kostnadsfördelning* Landskapsregeringen svarar för
5) kostnaderna för förtidsröstningen via internet,	**Punkten upphävs**

Denna lag träder i kraft den …

2.

L A N D S K A P S L A G
om upphävande av 11a § landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

I enlighet med lagtingets beslut föreskrivs:

Gällande lydelse	Föreslagen lydelse
11a § *Förtidsröstning via internet* Kommunen kan bestämma att förtidsröstning via internet ska ordnas i stället för brevröstning. Ett sådant beslut ska fattas samtidigt som beslutet om att ordna folkomröstning. För röstning via internet ska användas ett för ändamålet utvecklat och utprövat system för internetröstning som kommunen har tillgång till. Systemet ska garantera röstningshemligheten och röstarnas integritet. Röstning via internet ska pågå under en tidsperiod före röstningsdagen som	**Paragrafen upphävs**

kommunen bestämmer. Resultatet av röstningen via internet får meddelas efter att röstningslokalerna har stängt på röstningsdagen.

Koncept för vandringsstigar och -leder på Åland

INNEHÅLL

Inledning 3

1. Vägskyltar 4

2. Parkeringsplats 4

3. Markering av vandringsstråk 5

4. Rast- och eldplatser 6

5. Kommunikationsmaterial 7

5.1 Informationsskylt vid startplats 8

5.2 Informationsskylt längs med vandringsstråk 9

5.3 Sida på Visit Ålands webbplats 10

6. Digital karta 10

6.1 Registrera koordinater från karta 10

6.2 Registrera koordinater vid vandring 12

6.3 Kontrollera koordinaterna 13

6.4 Skicka koordinaterna till Visit Åland 13

7. Foto och film 13

8. Förvaltning av vandringsstråk 13

Inledning

Under 2017 inleddes ett samarbete mellan Landskapets fastighetsverk och Visit Åland med syfte att uppgradera landskapets vandringsstigar och utforma ett helhetskoncept för vandringsstigar -och leder på Åland.

Syftet med konceptet är att de ska vara lätta att hitta, förstå och vandra. Den här guiden beskriver hur du skapar ett vandringsstråk enligt konceptet. Det ska dock noteras att guiden är ett levande dokument som uppdateras när nya behov eller krav måste utformas eller förtydligas.

Definition av vandringsled respektive -stig finns på Visit Ålands webbplats, sidan Vandring. I det här dokumentet benämns båda typerna som *vandringsstråk*.

Konceptet omfattar följande punkter:

- Vägskyltar
- Parkeringsplats
- Markering av vandringsstråk
- Rast- och eldplatser
- Kommunikationsmaterial
- Digital karta
- Foto och film
- Förvaltning av vandringsstråk

Vi rekommenderar att du gör en första, övergripande planering för arbetet. Läs igenom och använd guidens avsnitt för att bedöma omfattningen av arbetet och planera för genomförandet.

Om du är i startgroparna för att skapa ett nytt vandringsstråk enligt guidens koncept bör du som första åtgärd kontakta markägare för att diskutera stråkets sträckning och övriga tillstånd. Du bör också ta kontakt med Visit Åland för att berätta att vandringsstråket är på gång.

Att tänka på:

- Alla texter som rör vandringsstråket ska finnas på minst följande tre språk: svenska, finska och engelska.
- Alla texter och bilder som används för att marknadsföra och informera om vandringsstråket blir en del av Ålands marknadsföring – vi rekommenderar därför att du tar hjälp av en kommunikationsbyrå för text och bild samt anlitar professionella fotografer och översättare. Rådgör gärna med Visit Åland och din kommunikationsbyrå.

1. Vägskyltar

Ett syfte med konceptet är att både lokalbefolkningen och besökare på Åland ska lätt kunna hitta vandringsstråken och vandra dem spontant. Därför ska du låta sätta upp vägskyltar vid huvud- och landsvägar, som visar åt vilket håll och hur långt bort vandringsstråket finns.

Vägskylt som ska finnas längs med allmänna vägar beställer du på egen bekostnad av infrastrukturavdelningen vid Ålands Landskapsregering, som monterar upp skylten efter att tillståndet för platsen är godkänd. Du söker tillståndet från Ålands Landskapsregering.Blankett för ansökan

Om vägskyltar ska finnas vid kommunala vägar behöver du söka tillstånd från kommunen. Om sträckan från allmän väg är längre än 1 km till vandringsstråket bör skylten kompletteras med en kilometerangivelse.(se bild 2)

Vägskyltar för mindre landsvägar används om vägen från huvudväg till vandringsstråket omfattar olika vägskäl eller andra avvikelser som försvårar att hitta till startplatsen. Beställ vägskyltar för mindre landsvägar från Cainby Ab.

Bild 1. Vägskylt vid huvud- eller landsväg som visar i vilken riktning ett vandringsstråk finns.

Bild 2. Vägskylt vid huvud- eller landsväg som visar i vilken riktning ett vandringsstråk finns samt hur långt borta (2 kilometer).

2. Parkeringsplats

Det ska finnas parkeringsplats i anslutning till vandringsstråkets början och den ska vara skyltad. Om parkeringen ligger i direkt anslutning till allmän väg ska du kontakta infrastrukturavdelningen vid Ålands Landskapsregeringen. I annat fall, beställ skylt på egen bekostnad för parkeringsplatsen, från Cainby Ab. Kontakta kommun eller markägare där vandringsstråket börjar för att vid behov skylta befintlig parkeringsplats eller anlägga en ny.

3. Markering av vandringsstråk

Vandringsstråket ska i första hand markeras med stolpar i impregnerat trä med vitmålad topp. Du köper själv in virke på egen bekostnad, gör i ordning stolparna och slår ned dem längs vandringsstråket.

Stolpen kan vara av kvadratiskt virke, 7x7 eller 10x10 cm grov, alternativt rundvirke. Den vitmålade toppen ska vara omkring 20 cm hög. Stolparna har köps in från en byggmarknad.

Bild 3. Skiss och bild över markeringsstolpe för vandringsstråk.

Stolparna ska placeras med lagom avstånd ifrån varandra precis intill stråket. Slå ned stolparna så att de står stadigt i marken med cirka 100-120 cm ovanför markytan. Om terrängen inte tillåter att stolparna slås ned i marken bör de istället säkras upp på annat sätt, till exempel med stenrösen.

Om inga andra alternativ finns kan vandringsstråket markeras med vitmålade band runt trädstammar längs de sträckor där stolpar inte går att använda. De markerade träden ska ha ungefär samma avstånd mellan sig som stolparna skulle ha haft. Bandet ska sitta i ögonhöjd från marken och vara tio centimeter brett. Använd miljövänlig färg, rådfråga gärna i butiken.

4. Rast- och eldplatser

Det uppskattas av vandrare att det finns rastbord längs med vandringsstråk – det är trevligt att kunna vila benen eller ta en trevlig picknick. Välj rastplatsens läge med omsorg och beakta sol, vind, utsikt, sevärdhet och terräng.

Bild 4. Rastbord med eldplats vid Ramsholmens vandringsstig.

Rastplatser ska vara utmärkta på kartor och ha rastbord med bänk enligt konceptet. Du köper själv in impregnerat virke på egen bekostnad, bygger rastborden enligt ritningen och placerar ut dem på lämpliga platser

LÄNK TILL RITNINGAR

Eldplatser är frivilliga att anlägga och tillgången till ved måste ombesörjas av förvaltaren för vandringsstråket. Allemansrätten förbjuder att plocka kvistar och grenar på annans mark. Om du ska uppföra eldplatser längs vandringsstråket ska de utformas på ett sådant sätt att elden inte har negativ inverkan på marken eller miljön samt inte kan sprida sig. Betongringar är en vanlig typ av eldplats som fungerar väl i de flesta områden. Förse gärna eldplatsen med grillgaller.

Se också till att meddela koordinaterna för rast- och eldplatser till Visit Åland, så att de kan läggas in på vandringsstråkets digitala karta på visitaland.com – gärna tillsammans med fotografier.

5. Kommunikationsmaterial

När du skapar ett vandringsstråk enligt konceptet behöver du ta fram en del kommunikationsmaterial. Dess syfte är att marknadsföra och berätta för vandrare om stråket samt eventuella sevärdheter och faciliteter i dess närhet.

5.1 Informationsskylt vid startplats

Vid början av varje vandringsstråk ska det finnas en informationsskylt byggd av impregnerat virke. I ställningen ska en skylt med tryckt karta och information om stråket fästas.

Bild 5. Informationsskylt vid vandrings-stigen Höckböleholmen i Geta.

Bild 6. Informationsskylt för Nåtö vandringsstig.

Du köper själv in impregnerat virke, bygger ställningen enligt ritningen nedan och placerar ut den på en lämplig plats vid starten för vandringsstråket. Kontrollera att platsen för skylten är lämplig med eventuella ansvariga.

[LÄNK TILL RITNINGAR]

Informationsskylten beställs från Cainby Ab som har en färdig skiss för karta och text. Till informationsskylten behövs följande information som skickas till Cainby:

-namn på vandringsstråk och antal kilometer
-terräng och markering
-stråkets tema med några enstaka ord samt en informationstext om stråket med ca.150 ord och på tre språk:svenska, finska och engelska
-koordinaterna för stråkets parkeringsplats, startplats, rastbord, utsiktstorn och grillplats
-ange vilka symboler som gäller för stråket:kopplad hund, förbjudet att elda, förbjudet att cykla, förbjudet att uppgöra eld och förbjudet för motorfordon.

När informationsskylten är klar, ber du Cainby göra en dubbelsidig A4 (pdf-blad) från informationsskylten med följande tillägg:

-ange stråkets kommun
-platsens latitud och longitud
-antal kilometer från Mariehamn
-om lokalbussen passerar stråket, ange bussnummer och lägg till www.alandstrafiken.ax

Bild 7. Tvåsidigt A4-blad med karta och text.

Texten från informationsskylten och A4-bladet kommer att användas på Visit Ålands webbplats visitaland.com A4-bladet finns även som tryckt material hos Ålands Turistinformation för besökare att hämta från. Lägg gärna upp bladet på kommunens hemsida.

5.2 Informationsskylt längs med vandringsstråk

Bild 8. Layoutskiss för informationsskylt på skyltställning. **Bild 9**.Bild på ställningen.

Om vandringsstråket går genom särskilt intressanta områden kan du sätta upp informationsskyltar som levandegör upplevelsen för vandraren. Samtidigt som du låter producera material till informationsskylten som finns vid starten kan du ta fram texter och bilder för informationsskyltarna längs med stråket. Informationen ska finnas på tre språk: svenska, finska och engelska.

Ställningen byggs av impregnerat trä där informationsskylten skruvas fast i ställningen. För bästa hållbarhet betäcks plåten med laminat.

Till informationen på skylten behövs följande:
-en brödtext på 150 ord plus rubrik och underrubrik som beskriver platsen
-tre högkvalitativa bilder som är anpassat till texten. Bilderna kan vara i färg, svartvitt och/eller en illustration.

5.3 Sida på Visit Ålands webbplats

Visit Åland skapar en sida för vandringsstråket på visitaland.com med bild, text och digital karta. På sidan ska samma text som finns på stråkets informationsskylt finnas, se avsnitt *5.1* tillsammans med ytterligare information av intresse för vandraren.

Bild 10. Sida för Höckböleholmen vandringsstig på visitaland.com

6. Digital karta

På Visit Ålands webbplats ska en digital karta som visar hur vandringsstråket går finnas. Det betyder att du behöver leverera koordinater för det till Visit Åland. Kartan skapas för närvarande av Landskapsregeringens GIS-enhet.

Två användbara program för arbetet med att ta fram koordinater för vandringsstråket är Google Earth och Open Street Map. För information om hur du använder programmen, se *Google Earth Hjälp* och learnOSM.

Du kan registrera koordinaterna för vandringsstråket direkt från karta eller genom att ta upp dem medan du vandrar sträckningen. En del sträckningar kan redan finnas registrerade i Open Street Map och du kan då ladda ned koordinaterna för dem därifrån.

Bild 11. Skiss för digital karta för Herröskatan på visitaland.com

6.1 Registrera koordinater från karta

För att registrera koordinaterna för vandringsstråket från karta kan du till exempel använda Google Maps och göra så här:

1. Välj **Lägg till bana**
2. Rita in sträckningen på kartan
3. Spara banan som KML-kartdata genom att välja **Spara plats som...**

Skicka KML-kartdata filen till Visit Åland, info@visitaland.com

6.2 Registrera koordinater vid vandring

För att registrera vandringsstråkets koordinater vid vandring använder du dig med fördel av en app för mobiltelefoner, som automatiskt registrerar koordinaterna medan du går eller på annat sätt färdas längs stråket. Om du kör bil, tänk på att köra sakta så att inte koordinaterna tas för glest – de flesta appar registrerar koordinaterna per tidsintervall, till exempel var tionde sekund.

Ladda ned valfri app, till exempel GPX Logger eller OSMAnd, och använd den för att spela in din vandring.

Tänk på att

- hålla dig så exakt till vandringsstråket som möjligt under inspelningen.
- stanna till för att fotografera och notera koordinater för utkikstorn, rastplatser, utsiktsplatser, toaletter och andra intressanta platser.

6.3 Kontrollera koordinaterna

Innan du skickar in koordinaterna kan du använda exempelvis Google Earth eller Open Street Map för att kontrollera att koordinaterna visar den korrekta sträckningen för ditt vandringsstråk.

6.4 Skicka koordinaterna till Visit Åland

När du samlat vandringsstråkets koordinater i en fil och sammanställt koordinaterna för rastplatser, parkering, utsiktstorn, med mera ska du skicka dem till Visit Åland, info@visitaland.com

7. Foto och film

Fotografier och filmklipp som visar vandringsstråket samt historik, sevärdheter och vackra vyer längs med det är viktigt för att ge intresserade vandrare en bild av vad de har att vänta sig. Fotografier används i marknadsföringssyfte, till exempel för att visa hur en rastplats ser ut i vandringsstråkets digitala karta. I sociala medier bör bilder från ett vandringsstråk märkas med hashtaggen **#hikingaland** för att hittas av intresserade och delas vidare i olika kanaler.

8. Förvaltning av vandringsstråket

Det är viktigt att de vandringsstråk som finns tillgängliga också underhålls regelbundet samt att det tydligt framgår vem eller vilka som ansvarar för arbetet.

Förvaltningen innebär att se till att:

- själva vandringsstråket är i vandringsbart skick
- markeringsstolpar och skyltar byts ut när de börjar se slitna ut
- kartor och information uppdateras vid behov, till exempel då en ny rastplats tillkommer.

Njut av naturen! Ta bara bilder! Lämna bara fotspår!

Utgivare: Visit Åland, Landskapets fastighetsverk och April Kommunikation Ab.

Visit Åland
Storagatan 8
AX- 22100 Mariehamn
info@visitaland.com

Budgetdirektiv 2023

Lumparlands kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Allmänna direktiv 2
2. Tidsplan 2
3. Budgetramar för 2023 2
   3.1. Förkortad resultaträkning för rambudget 2023 3
   3.2. Budgetram per förvaltning för 2023 4
4. Investeringar 4
5. Ekonomiplan 2024-2025 4
6. Budgetens uppställning 5
7. Närmare upplysningar 5

Antagna kommunstyrelsen genom § xx/15.6.2022.

1. ALLMÄNNA DIREKTIV

I enlighet med 115 § i förvaltningsstadgan har kommunstyrelsen fastställt direktiv till förvaltningarna inför beredningen av budget 2023.

Direktiven baserar sig på en uppskattning av den ekonomiska utvecklingen inom kommunens verksamhet. Varje äskande ska föregås av en noggrann behovsprövning i respektive förvaltning.

Budgeteringsarbetet utgår från den lagstadgade verksamheten för att därefter se om medel räcker till för den icke lagstadgade verksamheten. Förvaltningarna bör hålla sig inom den angivna budgetramen. Ifall en förvaltnings äskande om medel i budget av någon anledning överskrider den angivna ramen ska följande uppges i budgetförslaget:

- Motivering varför angiven ram överskrids.
- Utgifter eller inkomster per konto för områden som skulle kunna bortprioriteras för att anslagen inte ska överstiga angiven ram.
- Konsekvenserna av eventuell bortprioritering.

Punkterna ovan är väsentliga för att kommunstyrelsen och kommunfullmäktige ska ha information om eventuella konsekvenser av beslut om omprioriteringar.

2. TIDSPLAN

Inlämning av förvaltningarnas budgetförslag	30.9.2022
Inlämning av presentationer för budgetseminariet	3.10.2022
Budgetseminarium	5.10.2022
Kommunstyrelsens första behandling	2.11.2022
Kommunstyrelsens andra behandling	30.11.2022
Kommunfullmäktiges beslut om budget 2023	7.12.2022

3. BUDGETRAMAR FÖR 2023

Ramen grundar sig på budget 2022 med beaktande av den ekonomiska utvecklingen och är uppdelad i externa nettokostnader. Det tillkommer sedan interna kostnader och avskrivningar men dessa räknas ut av centralförvaltningen.

Skatteinkomsterna är beräknade enligt Finlands kommunförbunds skatteprognos publicerad i maj 2022. Finlands kommunförbund skriver i sin skatteprognos att kommunalbeskattningen på Fasta Finland ändras märkbart i samband då vårdreformen träder i kraft i början av nästa år. Bland annat skärs alla Fasta Finlands kommuners

skattesatser ner med 12,64 procentenheter i samband med att vårdkostnaderna överflyttas till de kommande välfärdsområdena. Utgångsläget är att landskapet Åland och de enskilda åländska kommunerna inte ska beröras av reformen. Därmed sker det inga märkbara ändringar i de åländska kommunernas skattebas, dvs. den debiterade kommunalskatten 2023–2025.

Den största ändringen i samband med vårdreformen berör de redovisade kommunalskatterna. De åländska kommunerna är en del av hela Finlands skatteredovisningssystem när det gäller kapital- och förvärvsinkomstskatterna. Det kommer inte att ske några ändringar i skatteredovisningssystemet i samband med vårdreformen. Detta innebär att de åländska kommunernas utdelningsandelar i redovisningen i regel kommer att öka märkbart för skatteåret 2023, vilket orsakar rytmstörningar i det verkliga skatteflödet åren 2023–2025. Därmed ska man enligt Finlands kommunförbund med reservation förhålla sig till hur skatterna de facto redovisas till kommunerna. Antagandena för åren 2023–2025 kommer att bekräftas tidigast i slutet av år 2023 då beskattningen för skatteåret 2022 har slutförts. Det årsvisa skatteflödet kan bli väldigt ojämnt över perioden 2023–2025. Det är alltså förenat med vissa svårigheter att redan nu prognosticera skatteinkomsterna för 2023.

Landskapsandelarna brukar beräknas utifrån landskapsregeringens prognos som vanligtvis kommer kommunerna tillhanda i början av juni. På grund av landskapsregeringens projekt att se över landskapsandelssystemet har landskapsregeringen meddelat att det inte ännu finns någon tillförlitlig prognos. Kommunen gör dock antagandet att landskapsandelarna kommer att vara högre under år 2023 med tanke på de aviseringar som gjort om detta. Lanskapsandelsbeloppet i resultaträkningen måste emellertid anses som mycket preliminärt.

3.1. Förkortad resultaträkning för rambudget 2023

	Bokslut 2021	Budget 2022	Ram 2023	Förändring 2022-2023
Verksamhetsbidrag	**-2 294 502,69**	**-2 352 701,02**	**-2 311 000,00**	**41 701,02**
Kommunal inkomstskatt	1 367 353,42	1 350 000,00	1 400 000,00	50 000,00
Fastighetsskatt	77 757,55	75 000,00	78 000,00	3 000,00
Andel av samfundsskatt	83 090,40	50 000,00	61 000,00	11 000,00
Källskatt	6 171,32	6 000,00	6 100,00	100,00
SKATTEINKOMSTER	**1 534 372,69**	**1 481 000,00**	**1 545 100,00**	**64 100,00**
LANDSKAPSANDELAR O. KOMPENSATIONER	**740 388,08**	**690 267,00**	**765 000,00**	**74 733,00**
Driftsbidrag	-19 741,92	-181 434,02	-900,00	180 534,02
FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER	**-15 007,70**	**-35 072,76**	**-20 000,00**	**15 072,76**
Årsbidrag	-34 749,62	-216 506,78	-20 900,00	195 606,78
AVSKRIVNINGAR OCH NEDSKRIVNINGAR	**-172 633,37**	-182 948,50	**-180 000,00**	**-2 948,50**
RESULTATRÄKNING FÖR KOMMUN	**-207 382,99**	**-399 455,28**	**-200 900,00**	**198 555,28**

3.2. Budgetram per förvaltning för 2023

Extern budgetram per förvaltning för 2023 exkl. avskrivningar	Bokslut 2021	Budget 2022	Budgetram 2023	Förändring 2022-2023
Centralförvaltningen	-243 788,31	-256 016,67	**-258 000,00**	-1 983,33
Lantbruksnämnden	-4 845,00	-7 274,00	**-7 000,00**	274,00
Samordnad socialtjänst	-303 818,73	-325 683,30	**-310 000,00**	15 683,30
Äldreomsorgsförvaltningen	-548 162,27	-591 608,65	**-555 000,00**	36 608,65
Bildningsförvaltningen	-861 060,74	-837 169,50	**-840 000,00**	-2 830,50
Kultur- och fritidsförvaltningen	-47 627,18	-49 174,00	**-50 000,00**	-826,00
Byggnads- och miljönämnden	-26 351,58	-25 825,00	**-26 000,00**	-175,00
Tekniska nämnden	-221 897,21	-218 759,40	**-225 000,00**	-6 240,60
Räddningsområde Ålands landskommuner	-36 951,67	-41 164,90	**-40 000,00**	1 164,90
Totalt	-2 294 502,69	-2 352 675,42	**-2 311 000,00**	41 675,42

4. INVESTERINGAR

Inköp som är mindre än 10 000 euro netto klassas som så kallade förbrukningsinventarier och budgeteras således inom driftsbudgeten. Inköp om 10 000 euro eller mer ska budgeteras som en investering. Investeringar görs upp för budgetåret 2023 samt planperioden 2024–2025. Planperioden ska inte användas till att lägga in de investeringar som inte ryms eller hinns med under 2023 utan en bedömning av det faktiska investeringsbehovet för perioden ska göras av förvaltningarna inför budget 2023. För investeringar finns ingen angiven ram utan förvaltningarna äskar om de investeringar som de anser vara nödvändiga under perioden.

Oavslutade investeringsprojekt överflyttas under bokslutsbehandlingen för den gångna räkenskapsperioden till den nya räkenskapsperioden. Centralförvaltningen stämmer av med övriga förvaltningar vilka investeringsprojekt som ska överflyttas. Detta gäller både projekt som inte påbörjats och projekt som påbörjats men ännu inte är till fullo verkställda.

5. EKONOMIPLAN 2024-2025

Det ankommer på förvaltningarna att sätta upp eventuella målsättningar för ekonomiplan 2024–2025. Eventuella behov av investeringar ska, som nämnts under investeringsavsnittet, även de upptas i ekonomiplanen. Ekonomiplanen är en del av budget 2023 och förvaltningarna ska således skriva in sina eventuella målsättningar för 2024–2025 direkt i det uppgjorda förslaget till budget 2023.

I ekonomiplanen ska även framgå en landskapsandelskalkyl, en skattekalkyl, en lånekalkyl, en resultaträkning och en finansieringsanalys för 2024–2025. Dessa kalkyler görs upp av centralförvaltningen.

Sammanfattningsvis ska således förvaltningarna framställa eventuella målsättningar och investeringar för ekonomiplan 2024–2025, resten av ekonomiplanen görs upp av centralförvaltningen.

Ekonomiplan 2024–2025 är inte bindande utan utgör en ekonomisk planering.

6. BUDGETENS UPPSTÄLLNING

I förvaltningarnas budgetförslag ska framgå anslag och beräknade inkomster under förvaltningarnas olika resultatenheter. Den slutliga budgeten är bindande till vardera förvaltningens totala budgetram bortsett från lönerelaterade anslag och eventuella av kommunfullmäktige öronmärkta anslag. Förvaltningarna ska alltid budgetera tillräckligt med medel för löner och lönebikostnader.

Eventuella tillfälliga äskanden för budgetåret ska motiveras särskilt med en beräknad merkostnad för detta. Även ifall tillfälliga äskanden håller sig inom den angivna ramen ska de tydligt framgå i förvaltningarnas budgetförslag.

Eventuella målsättningar för budgetåret ska tydligt framgå i förvaltningarnas budgetförslag och kommunstyrelsen vill göra förvaltningarna uppmärksamma på att alla målsättningar som är med i budget ska redovisas med en måluppföljning i bokslutet för det ifrågavarande budgetåret.

I övrigt ska budgettexterna- och tabellerna uppgöras enligt föregående års budget och centralförvaltningen kommer tillse att det slutliga budgetförslaget har ett enhetligt utseende.

7. NÄRMARE UPPLYSNINGAR

Kontakta kommunkansliet för närmare upplysningar, beräkning av löner och annan hjälp avseende budgetarbetet.